

המבקשת

-נגד-

1. עיריית חיפה

2. ראש עיריית חיפה, מר יונה יהב

שניהם מרח' חסן שוקרי 14, חיפה

טל': 04-8357225, פקס': 04-8357014

3. רשות הטבע והגנים

מרח' עם ועולמו 3, גבעת שאול, ירושלים 95463

טל': 02-9700342; פקס: 02-5006215

המשיבים

בקשה דחופה למתן צווים לפי סעיף 17א לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994

הזמנה לדין

הואיל ועמותת תנו לחיות לחיות הגישה בקשה זו, אתם מוזמנים להגיש תשובה בתוך עשרים ימים מיום שהומצאה לכם הזמנה זו.

לתשומת ליבכם, אם לא תגיש תשובה אזי תהיה למבקשת הזכות לקבל פסק דין שלא בפניכם.

הסעדים המבוקשים: צווי אל תעשה לפי סעיף 17א לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי-חיים), התשנ"ד-1994.

אגרה: 703 ₪ (שולמה), לפי תקנה 3(1) לתקנות האגרות ובפרט 3 לתוספת.

מוגשת בזו בקשה למתן צו מניעה נגד המשיבים 1-2, מכוח סמכות בית המשפט הנכבד לפי סעיף 17א לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994 (להלן: "חוק צער בעלי חיים" או "החוק"). בית המשפט הנכבד מוסמך ליתן את הצווים במעמד צד אחד מכוח סעיף 17א(ב) לחוק, בתנאי שיקיים דיון תוך שבעה ימים ממתן הצווים, והוא יתבקש לעשות כן. **הצו נחוץ באופן דחוף בשל דיווחים רבים לפיהם המשיבה 1 מבצעת ירי חסר הבחנה בחזירי בר בעיר חיפה**, וזאת בניגוד למדיניות המוצהרת של המשיבות 1 ו-3, לחוק ולפסיקה בנושא פגיעה והמתה של בעלי חיים.

1. הצו המבוקש הוא צו מניעה האוסר על המשיבה 1 לבצע ירי וכל פעילות קטלנית אחרת כלפי חזירי הבר החורגת מהמדיניות המוצהרת של העירייה ורשות הטבע והגנים, כפי שהייתה ערב כניסתו של המשיב 2 לתפקידו ביום 31.3.2024, בכל הנוגע להמתת חזירים כמוצא אחרון לאחר בחינת כלל החלופות. לעניין זה – מן הראוי שכוונה לירות בחזיר בר כלשהו, שנטען לגביו שהוא מהווה סכנה קונקרטית – ייעשה רק לאחר יידוע של הציבור (ולעניין הליך זה – גם של המבקשת), ופירוט ביחס לנתונים המצביעים על כך שהוא מהווה סכנה לציבור ושלא קיימות חלופות להמתתו. יודגש שאין באמור משום ויתור של המבקשת על טענותיה בעניין המדיניות שקדמה לכניסת המשיב 2 לתפקידו, לעניין המתתם של חזירים "סוררים" – שמוגדרים כחזירים שעלולים להיות תוקפניים בסבירות גבוהה.

הצדדים

2. המבקשת היא עמותה להגנת בעלי-חיים, מהוותיקות והמרכזיות בישראל. המבקשת היא ארגון להגנת בעלי-חיים, כהגדרת המונח בסעיף 1 לחוק צער בעלי-חיים, והיא הוסמכה להגיש בקשות לצווי מניעה לפי סעיף 17א לחוק צער בעלי-חיים.

הודעת השר לאיכות הסביבה על הסמכת המבקשת כארגון למען בעלי חיים מצ"ב ומסומנת 1.

3. כלשונו של כב' השופט רובינשטיין, ארגונים כגון התובעת הם "מעין אפוטרופוס, המהפכים בענייניהם של בעלי-החיים ודורשים את טובתם בבתי-המשפט" (בג"ץ 466/05 רייז נ' המועצה הארצית לתכנון ולבניה, החלטה מ-23.2.2005). כלשונה של השופטת גרסטל, נשיאת בית משפט מחוזי מרכז דאז, המבקשת היא מי שמביעה את קולם של בעלי-החיים ומייצגת את זכויותיהם החוקיות בבתי המשפט (ת"א (מרכז) 54789-12-11 הטכניון נ' אל-על, החלטה מ-1.7.2012).

4. המשיבה 1 היא רשות המקומית, שאמונה בין היתר על טיפול בבעלי חיים משוטטים בשטחה.

5. המשיב 2 הוא ראש עיריית חיפה, המשיבה 1.

6. המשיבה 3 היא רשות סטטוטורית שהוקמה מכח סעיף 3 לחוק הגנים הלאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, תשנ"ח-1998 (להלן: "חוק הגנים הלאומיים"). המשיבה 3 מוסמכת, מכוח סעיף 3 לחוק להגנת חיית הבר וסעיף 33(ג) לחוק הגנים הלאומיים ואצילת הסמכות, להנפיק היתרים לצידת חיות בר, במקרים המנויים בסעיף 3 לחוק. נוהל מתן היתרי צידה של המשיבה 3 מפרט את ההנחיות לפיהן יינתנו היתרי הצידה, לרבות הוראות ספציפיות הנוגעות לירי בקרבת יישוב (סעיף 7.5 לנוהל), לרבות אישור משטרה, על פי פרשנות המשיבה 3 את סעיפים 3-4 לחוק להגנת חיית הבר, וכן מפרט בנספח לו את אמות המידה והחלופות שייבחנו בטרם מתן ההיתר.

נוהל המשיבה 3 למתן היתרי צידה ונספח אמות המידה לו מצ"ב ומסומנים 2.

מהות הצו המבוקש

7. בקשה זו מוגשת בהתאם לסעיף 17א לחוק צער בעלי-חיים (הגנה על בעלי-חיים), התשנ"ד-1994 (להלן: "חוק צער בעלי חיים" או "החוק"). לפי סעיף 17א(א) לחוק צער בעלי-חיים –

"היה לתובע, למנהל או לארגון למען בעלי חיים יסוד סביר להניח כי מתבצעת עבירה לפי חוק זה, או כי עומדת להתבצע עבירה כאמור, בין במעשה ובין במחדל, רשאי הוא לפנות לבית משפט השלום בבקשה כי יוציא צו שיאסור על ביצועם או המשך ביצועם של המעשים נושא הבקשה או צו שיחייב את הבעלים של בעל חיים או מחזיקו לנקוט את הפעולות הנדרשות בנסיבות העניין להפסקת ביצוע העבירה או למניעת ביצועה."

סעיף 17א(ב) קובע כי בית המשפט רשאי לתת צו לפי סעיף 17א גם במעמד צד אחד, וכי במקרה כזה דיון במעמד הצדדים יתקיים בהקדם ולכל היותר בתוך שבעה ימים.

8. מדובר בהליך אזרחי, שבו המבקשת מגנה לא על עניינה היא, אלא על עניינם של בעלי חיים, אשר אינם מסוגלים לפנות אל בית המשפט. על האפשרות של ארגונים להגנת בעלי חיים ליזום הליך אזרחי לפי סעיף 17א לחוק צער בעלי חיים (או הליך פלילי לפי סעיף 15 לחוק) כתב (בדעת מיעוט אך לא לעניין זה) השופט גרוניס (כתוארו אז):

"אותן שתי דרכים חלופיות, קרי קובלנה פלילית ובקשה לצו-מניעה, אשר מאפשרות לארגונים הדואגים לבעלי חיים לייצג את האינטרסים שלהם, פותרות בעיה שעולה לעתים במדינות אחרות, כאשר נטען כי אין לבעלי החיים זכות עמידה בבתי-המשפט."

בג"ץ 9232/01 "נח" ההתאחדות הישראלית של הארגונים להגנת בעלי חיים נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נז(6) 212, 242 (2003).

9. בהתאם, בית משפט זה מוסמך לדון בבקשות למתן צווים לפי סעיף 17א לחוק צער בעלי חיים המוגשים על ידי ארגונים דוגמת המבקשת. לבית המשפט סמכות מקומית לדון בבקשה עקב מיקום הפעולות והמשיבים 1-2, בהתאם לתקנה 7(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 (להלן: **תקנות סד"א**). עניינה של בקשה זו במדיניות העירייה הנחשפת בימים אלו כפי שהיא עולה מהצהרות שניתנו בתקשורת ומתיעודים ועדויות מהמצב בשטח, כפי שיפורט, להמתת חזירי בר בתחומה של המשיבה 1. ערב כניסתו לתפקיד של המשיב 2, המדיניות המשותפת למשיבה 1 ולמשיבה 3 להתמודדות עם חזירי הבר בעיר התבססה על עקרונות מקובלים מקצועית וחוקית של סניטציה, מניעת גישה למזון, איסור האכלה וחסימת מעברים, בצד המתה של חזירים המכונים "סוררים" – כאלו המתקרבים לבני אדם ללא חשש ומעוררים סכנה, לכאורה, לפגיעה בבני אדם. כעת, דומה שנעשים צעדים פרקטיים ליישום מדיניות אגרסיבית ובלתי חוקית של המתה חסרת הבחנה של חזירים בשטח העיר, ולמצער תוך הקלה משמעותית בתבחינים להמתת חזירים, ותוך שימוש בירי חי בשטחי העיר.
11. לעניין אופן הגשת הבקשה, בע"א 17631-10-21 **תנו לחיות לחיות נ' רשת המתנ"סים – קרית מוצקין ואח'** (7.11.2021) (להלן: **"עניין קרית מוצקין"**) נקבע כי הליך מכוח סעיף 17א לחוק צער בעלי חיים יוגש כבקשה למתן צווים לפי תקנה 54 לתקנות סד"א, ולא כתביעה, והובהר כי אין מדובר בצווים זמניים בלבד אלא גם באפשרות לבקש ולקבל צווים קבועים (פס' 12 לפסק הדין).

רקע – בני האדם וחזירי הבר בחיפה

12. כניסת חיות בר למרחבים אורבניים מהווה תופעה עולמית. עיריית חיפה מתמודדת כבר שנים רבות עם כניסה של חזירי בר לשכונות העיר. זאת בין היתר, עקב סמיכות העיר לשטחים טבעיים המשמשים אזורי מחייה עבור חזירי הבר, צמצום שטחי המחיה שלהם, וזמינות של מזון בשטחי העיר. כתוצאה מכך נוצר ממשק בין חזירי הבר לבני האדם. הגורם העיקרי לכניסת חזירי בר לאזורים מיושבים, הוא חיפוש אחר משאבי מזון זמינים, כמו פסולת בפחי אשפה, מזון של חיות בית בחוצות העיר ועוד. החשש המרכזי ביחס לחזירי הבר בעיר הוא אובדן חשש הטבעי מבני אדם, שעלול להוביל להיתקלויות בין חזירי בר לתושבי העיר. בעיה נוספת הנפוצה בעיר היא האכלה מכוונת של חזירי הבר, תופעה שמובילה לאובדן חשש כאמור אצל חלק מהחזירים.
13. בשנים האחרונות ננקטו מספר צעדים לצמצום מקורות המזון הזמינים ולחסימת מעברים משטחים פתוחים לשכונות העיר. **יודגש כי במסמך סיכום משותף למשיבה 1 ולמשיבה 3 הוסכם כי פתרונות אלו טרם מוצו ובוצעו באופן אופטימלי, וכי יש להמשיך לפעול לשם כך** (ר' עמ' 28 למסמך).
- מסמך סיכום פעילות המשיבות 1 ו-3 בשנים 2022–2023 לעניין חזירי הבר בעיר מצ"ב ומסומן 3.**
14. בעיית החיכוך בין חזירי הבר לבני האדם בחיפה איננה בעיה חדשה, וכך גם ניסיונות ההתמודדות איתם באמצעות המתה חסרת הבחנה, גם בעת כהונותיו הקודמות של המשיב 2 כראש העירייה. במסגרת בש"א (חי') 8153/07 **תנו לחיות לחיות נ' עיריית חיפה ואח'** (להלן: **"הליך חזירי הבר הראשון"**), הבהיר כב' השופט רניאל, בהחלטה מיום 20.5.2007, כי המתת חזירי הבר מותרת לפי חוק צער בעלי חיים, רק מקום שבו אמצעים אחרים להתמודדות עימם כשלו, גם מקום בו ניתן היתר צידה.

העובדות העדכניות מושא הליך זה

15. הבטחתו של המשיב 2 להביא ל"פתרון" בעיית חזירי הבר המשוטטים בחיפה, היוותה חלק משמעותי מקמפיין הבחירות שלו. גם לאחר בחירתו לראשות העירייה, מיהר להתבטא בתקשורת בשלל אמירות המרמזות על טיבה של הבטחה זו. כך למשל בראיון ב-mynet חיפה מיום 17.3.2024, ציין כי "החזירים

יכולים להתחיל לחשב את קיצם לאחור", ובראיון לרדיו חיפה מיום 15.3.2024, נשאל איך בכוונתו לפעול ביחס לחזירי הבר ובהמשך להבטחת הבחירות לנקות את העיר מחזירים בתוך 90 ימים, ולכך השיב: "לא רוצה להגיד". והמשיך והסביר כי: "יש כאלה שילכו מחר לעתור, ולעצור ולהפסיק". עוד הוסיף כי "תוך 90 יום העיר תהיה נקייה".

סרטון מתוך ריאיון המשיב 2 ברדיו חיפה מיום 15.3.2024 זמין בהחסן הנייד המצורף, וכן בקישורית:
<https://bit.ly/HaifaBoars>

העתק הריאיון של המשיב 2 ב-mynet חיפה מיום 17.3.2024 מצ"ב ומסומן 4.

16. ביום 24.3.2024 פנתה המבקשת אל המשיבים בעקבות התבטאויות אלו, התבטאויות שרמזו על כוונה לקדם תוכנית להמתה גורפת של חזירי הבר בעיר, בניגוד להוראות סעיף 2(א) לחוק צער בעלי חיים, הפסיקה בנושא המתה בעלי חיים והפגיעה בהם, ועמדות גורמי המקצוע שפורסמו אצל המשיבות 1 ו-3. בפנייה זו ביקשה המבקשת מהמשיבה 1 להצהיר באופן גלוי מה מדיניותה המתוכננת לטיפול בחזירי הבר, בהתאם לכללי השקיפות והמנהל התקין המצופה מרשות מנהלית. כן פורטו הוראות החוק הנוגעות לענייני המתתם של בעלי חיים.

17. המשיב 2 השיב לפנייה בלקוניות כי על המבקשת לפנות אל המשיבה 3. לאחר חמישה ימים, ביום 29.3.2024, נמסרה תגובת המשיבה 1 לפניית המבקשת, לפיה מדיניות המשיבה 1 ביחס להתמודדות עם קונפליקט חזירי הבר בחיפה, תואמת את דרישות חוק צער בעלי חיים והפסיקה, בכל הנוגע לפגיעה והמתה של בעלי חיים כמוצא אחרון, לאחר בחינה של כלל החלופות האפשריות.

פניית המבקשת מיום 24.3.2024 מצ"ב ומסומנת 5.

תשובת המשיבה 1 מיום 28.3.2024 ותשובת המשיב 2 מיום 25.3.2024 מצ"ב ומסומנות 6.

18. בהודעה משותפת למשיבות 1 ו-3 פורסמו עיקרי התוכנית המוסכמת ומסמך ההבנות ל"טיפול בבעיית חזירי הבר והרחקתם מגבולות העיר חיפה". לצד הפעולות הראשיות שצוינו לעיל – של צמצום גישה למזון באמצעות סניטציה, אכיפה והסברה; וחסימת נתיבי חדירה לשכונות תוך מיפוי ותחזוקה שוטפת - לעניין המתתם של חזירים נכתב כך:

"3. המתה של פרטים סוררים – פרטים סוררים הם חזירים שאיבדו החשש מבני אדם, ורואים בו מקור מזון. חזירים אלו מסוכנים, ואין ברירה אלא להמיתם. המתה של פרטים סוררים היא הפעילות המשלימה לתחומי הממשק המפורטים לעיל. המתה יכולה להתבצע בלכידה והמתה הומנית ובהמתה בירי, תחת היתר מרטי"ג [...]."

5. היתרי הירי ייתנו לפוליוגונים מוגדרים שיוסכמו על הצוות המשותף, בהתאם לנוהל ירי במרחק קטן מ-500 מטר מיישוב.

6. היתרי הירי יותנו באיסוף הפגרים באופן מיידי ואיסוף דגימה מכל פרט."

תמלול הודעת המשיבות 1 ו-3 שהגיעה לידי המבקשת ביום 19.4.2024 מצ"ב ומסומן 7.

19. על אף המענה שנמסר על ידי המשיבה 1, קיבלה המבקשת בחודש האחרון דיווחים רבים מתושבי חיפה על המתת חזירי בר בתוך שכונות המגורים בעיר, באמצעות ירי (בניגוד ללכידת חזירים "סוררים" במלכודות כלוב ורשת שנעשתה טרם לכן). במסגרת הדיווחים נשלחו צילומים של חזירי בר ירויים, שרועים על המדרכה. נמסר כי הירי בחזירים מתבצע בתוך שכונות העיר, ללא הבחנה, ובחלק מהמקרים אף לא נאספו הגופות. בכתבה שפורסמה באתר 'כלבו חיפה' ביום 3.5.2024, דווח על חזיר שנורה בשכונת שער העלייה בעיר, וגווייתו הושארה סמוך לפח אשפה. לפי הדיווח, החזיר מוכר לתושבי השכונה כבר שנים, כחזיר לא תוקפני, שאיננו מתקרב לבני אדם. הפרסום והתיעוד תואם לדיווחים שקיבלה המבקשת על ירי חסר הבחנה שמתבצע בשכונת עלייה, על ידי ציידים ובליווי פקחי תברואה בעיר.

העתק הכתבה שפורסמה באתר כלבו חיפה ביום 3.5.2024 והתמונות שבה מצ"ב ומסומנים 8.

20. בעקבות הדיווחים העדכניים, שעל פניו אינם תואמים את הצהרת המשיבה 1 בנוגע למדיניותה, את הודעת המשיבות 1 ו-3, ואת מסמך הסיכום שפורסם על ידן, פנתה המבקשת אל המשיב 2 ואל סגנו ביום 1.5.2024, וכיתבה גם גורמים נוספים אצל המשיבה 1 ואצל המשיבה 3, בבקשה דחופה להבהיר כיצד מתיישבים הדיווחים האחרונים על ירי בשכונות עם מענה המשיבה 1 לפנייה הקודמת, ועם מסמך הסיכום של המשיבות 1 ו-3, תוך שהיא מדגישה את חשיבות שקיפות העירייה בפעולותיה. ביום 7.5.2024, לאחר שלא התקבל כל מענה ענייני, שלחה המבקשת תזכורת. גם זאת לא זכתה להתייחסות במועד חתימת הבקשה דנן.

21. התנהלות זו של המשיבים 1-2, בצד הדיווחים הרבים מצד תושבי העיר על ירי המתבצע בשכונות, לרבות ירי בחזירים שאינם "סוררים", ולרבות ירי בגורים, שקשה לטעון כי תויגו כ"סוררים", מעלה חשש כי משיכת הזמן במענה היא מכוונת, ונועדה להותיר את המבקשת ללא תשובות ממשיות פרק זמן ארוך ככל הניתן, כאשר כל אותו זמן ימשיך להתבצע ירי. שעה שהדיווחים ממשיכים להצטבר והתנהלות המשיבה 1 לוקה בחוסר שקיפות, לא נותר למבקשת אלא לפנות לבית משפט נכבד זה, ראשית בבקשה לצו במעמד צד אחד שימנע את המשך הפעולות הנמרצות, הננקטות למרות היעדר דחיפות אמיתית הנובעת משינוי נסיבות ובאופן שמעלה יותר מיסוד סביר לעבירות על חוק צער בעלי חיים, כפי שיפורט להלן.

סרטונים המתעדים גוויות חזירים וירי מתחילת חודש מאי 2024 זמינים בהחסן הנייד שצורף ובקישורית.

טיעון משפטי

22. כפי שצוין לעיל, הסעד המתבקש בבקשה זו הוא סעד מכוח סעיף 17א(א) לחוק צער בעלי חיים.
23. כאמור בהוראה הנ"ל, סמכותו של בית המשפט ליתן צו לפי סעיף 17א קמה כאשר קיים יסוד סביר להניח שמתבצעת "עבירה לפי חוק זה".
24. במלים אחרות, סעיף 17א לחוק צער בעלי חיים חל בכלש מקרה של עבירה הקבועה בחוק צער בעלי חיים או בתקנות שהותקנו מכוחו.
25. סעיף 2(א) לחוק צער בעלי חיים מורה:

"לא יענה אדם בעל חיים, לא יתאכזר אליו ולא יתעלל בו בדרך כלשהי."

מדובר באיסור מסגרת, עיקרון יסוד ממנו נגזרים איסורים פרטיקולריים, המיישמים את אותו עיקרון בנסיבות שונות. האיסורים הפרטיקולריים יימצאו לנו במסגרת סעיפים אחרים בחוק צער בעלי-חיים, במסגרת התקנות שהותקנו לפי אותו חוק ובמסגרת פסיקת בתי-המשפט שיישמה את איסור ההתעללות בנסיבות קונקרטיות.

26. יסודותיו של איסור המסגרת על התעללות בבעלי-חיים נקבעו ברע"א 1684/96 עמותת "תנו לחיות לחיות" נ' מפעלי נופש חמת גדר, פ"ד נא(3) 832 (1997) (להלן: "עניין חמת גדר"), ושניים הם:

א. **יסוד עובדתי**: אדם הגורם סבל לבעל-חיים;

ב. **יסוד משפטי**: גרימת הסבל האמורה איננה מוצדקת.

27. לצורך הרשעה פלילית – **ורק לצורך הרשעה פלילית** – נחוץ גם יסוד נפשי של מחשבה פלילית רגילה, דהיינו מודעות האדם לטיב מעשיו ולכך שהם צפויים לגרום סבל לבעל-חיים. גם בהליך פלילי העבירה אינה טעונה כוונה מיוחדת או הלך רוח סדיסטי. **ואילו באשר לצו מניעה אזרחי, הצופה פני עתיד, הלך רוחו של הנתבע אינו רלוונטי כלל ועיקר**:

'אין זה תנאי-יוצר באיסורים שהמענה **יתכוון** לענות את בעל-החיים, **יתכוון** להתאכזר אליו או **יתכוון** להתעלל בו... מבחינתו של בעל-החיים, מה מנו יהלוך אם האדם המרע לו הוא סדיסט המפיק הנאה מכאבו של הזולת, אדם חסר-רגשות שאינו חש בכאב הזולת, או אדם שאפשר יכול שהוא שיכאב את כאב הזולת, אך נכון הוא להתאכזר לבעל-החיים ובלבד שיעשה רצונו? (**עניין חמת גדר**, עמ' 847-848)

28. לעניין היסוד העובדתי של איסור ההתעללות נקבע **בעניין חמת גדר** (עמ' 849) שהאיסור אינו רק על גרימה של סבל בדרגת חומרה גבוהה במיוחד דווקא :

'החוק הורה אותנו כי לא יתעלל אדם בבעל-חיים "בדרך כלשהי", ולא ידעתי מדוע התעללות "בדרך כלשהי" פירושה התעללות הגורמת סבל "בדרגה חמורה" דווקא. "התעללות" היא "התעללות" גם אם אין היא מסבה "סבל-של-ממש". [...] לא נייצר אפוא מד-סבל, ולא נקבע עד היכן יעלה המחוג במד-הסבל ונדע כי פלוני עינה בעל-חיים, התאכזר אליו או התעלל בו.'

29. עוד נקבע שם, בעמ' 850, שהסבל יכול שיהיה סבל נפשי :

'התעללות בבעל-חיים יכולה שתהא התעללות פיזית – היא ההתעללות שברגיל ניתקל בה – ויכולה שתהא התעללות נפשית. דומה שכולנו נסכים כי התעללות, עינוי והתאכזרות יכולים שיהיו גם ללא מגע פיזי. ויש שהתעללות נפשית תהא חמורה מהתעללות גופנית.'

30. בהמשך הוסיפה הפסיקה ופירשה שגם המתנו של בעל חיים בהיעדר הצדקה היא בגדר התעללות אסורה לפי סעיף 2(א) לחוק. כך נקבע בבג"ץ 6446/96 **העמותה למען החתול נ' עיריית ערד ואח'** (3.2.1998) (להלן: "**עניין העמותה למען החתול**"), (לעניין המתה לפי פקודת העיריות ולפי פקודת הכלבת, שהוראות שניתנו לפיה מוחרגות מהחוק בסעיף 18(ב) לחוק) :

"בבואנו לדון בסמכותן של הרשויות המקומיות לעניין השמדת בעלי חיים, עלינו לשוות לנגד עינינו את זכותם של בעלי החיים לחיות. זכות זו, גם אם איננה מעוגנת ישירות בחקיקה הישראלית, מהווה חלק מתרבותנו ומתחושה פנימית ערכית ותועלתית כאחד בדבר החובה והצורך להגן על כל אשר נברא עלי אדמות ורוח חיים באפו. נקודת המוצא של החקיקה הנושקת לזכות בעלי החיים לחיות היא שזכות זו קיימת ומוגנת בשיטתנו המשפטית. רק נקודת מוצא זו - שהיא נקודת המוצא הראויה בחברה נאורה - יכולה להוליד דברי חקיקה ספציפיים המתירים השמדת בעלי חיים בנסיבות מסוימות (פס' 5 לפסק דינה של כב' השופטת שטרסברג-כהן).

31. וכפי שצוין בהליך **חזירי הבר הראשון**, בפס' 3-4 :

"הדיון בפני אינו דיון לפרשנותו של החוק להגנת חיית הבר, אלא דיון בשאלה האם ההמתה בדרך שמבקשות המשיבות לעשות היא עינוי, התאכזרות או התעללות בבעל חיים, המקימות את זכותה של המבקשת לקבל צו מניעה לפי סעיף 17 לחוק צער בעלי חיים [...] כפי שנעשה בבג"ץ פיטום האווזים, שדן באותו סעיף עצמו לגבי חיות המיועדות למאכל, האיזון המתחייב הוא בחינת האמצעים ולא העקרון הכללי האוסר המתה. שמע מיניה, אם נעשית המתת חזירי הבר לאחר שנוסו וכשלו אמצעים אחרים, לא תחשב ההמתה כאכזריות והתעללות, ואילו אם נעשית המתת חזירי הבר כאמצעי ראשון, יחשב הדבר כאכזריות והתעללות."

32. בענייננו, דומה שהמשיבה 1 ממהרת לנקוט בצעדים קיצוניים, אגרסיביים, שאינם מוסברים ואינם חשופים לציבור, אולי כדי לנסות להספיק ולהמית כמה שיותר חזירים טרם התערבות ציבורית

ומשפטית; ואולי כדי לסייע למשיב 2 להצליח ו"להגשים" את הבטחת הבחירות שלו. כך או כך לא ניתן להצדיק פגיעה בבעלי חיים וקטילתם כאשר קיימות לכך חלופות.

33. כאן המקום להבהיר כי כפי שמוסכם על גורמי המקצוע האקולוגיים, בניגוד לתפיסה האינטואיטיבית הרווחת, **המתת חיות בר ובעלי חיים משוטטים היא ככלל איננה אמצעי אפקטיבי לצמצום האוכלוסייה, או לצמצום החיכוכים בין בעלי החיים לבני האדם.** כפי שמצוין במסמך הסיכום של המשיבות 1 ו-3, בעמ' 7 לנספח 3 לבקשה זו, "במשך יותר מעשור (עד 2019) [...] שיטה זו היתה האמצעי היחיד ששימש לוויסות אוכלוסיותיהם ולצמצום החיכוך בינם לבין התושבים. **אלא שעל אף שהיקף הדילול גדל משנה לשנה, היקף החיכוך בין החזירים לתושבים נשאר גבוה ואף החריף**" (ההדגשה הוספה).

34. בבקשה זו מתבקש ראשית כל צו במעמד צד אחד, שנועד למנוע המשך פגיעה בחזירי הבר שלא כדין. הצו מתבקש קודם כל כדי למנוע את הפגיעה שלא כדין באופן מיידי, ובהמשך, לאחר דיון ולאחר שיגלו המשיבים את המידע הנדרש והמתבקש במסגרת הליך זה, גם באופן קבוע. כפי שצוין בעניין קרית מוצקין (פס' 16-15), מקום שבו נדרשים הליכי גילוי מסמכים ושאלונים לפי פרק ט' לתקנות סד"א, ניתן וראוי לאפשר למבקשת לקבל מידע ומסמכים הנחוצים לשם ניהול ההליך. המבקשת תבקש שבמידת הצורך, לאחר הגשת תשובות המשיבים, יתקיימו גם הליכים אלו.

35. יובהר שבניגוד למצב הדברים כפי שהיה עת ניתן פסק הדין בעניין חמת גדר, עם תיקון 9 לחוק משנת 2014, בוטל סעיף 17א(ד) לחוק, שהגביל את תוקפו של צו לשנה אחת. כפי שקבע בית המשפט המחוזי בפס' 18 לע"א (חיפה) 14590-01-22 תנו לחיות לחיות (ע"ר) נ' י.ע.ר. שיווק (ע.א.ש) בע"מ ואח' (15.2.2022), אין סתירה בין היותו של סעד דחוף להיותו מתמשך, או נוגע לעבירות מתמשכות: "יודגש כי מצב דחוף ואקוטי יכול להיחשב כל מצב שבו מתרחשת הפרה משמעותית של חוק צער בעלי חיים".

הצו המבוקש במעמד צד אחד - מאזן הנוחות וסיכויי ההליך

36. כאמור, בית המשפט הנכבד מוסמך ליתן צו במעמד צד אחד למניעת או הפסקת עבירות לפי החוק. לפי הוראות סעיף 17א(ב), שניתן צו במעמד צד אחד, יערך דיון בתוך שבעה ימים.

37. על כן הסעד שניתן במעמד צד אחד, לפחות עד שיתברר במעמד שני הצדדים, הוא סעד זמני. לכן יש לבחון אותו לפי המבחנים הרלוונטיים: מאזן הנוחות וסיכויי ההליך.

38. **למאזן הנוחות** ניתן משקל רב – אם הנזק הוא בלתי הפיך, תיטה הכף לכיוון מתן הסעד שימנע את הנזק עד לבירור ההליך לגופו. זהו מצב הדברים ביחס לסעד המבוקש – החזירים המומתים בניגוד למדיניות הקודמת של המשיבה 1 אינם מהווים סכנה לאיש. למעלה מכך – ניכר כי הדחיפות בה פועלת המשיבה 1 אינה קשורה לדחיפות הטיפול בחיכוכים בין בני האדם לחזירים – חיכוכים בין חזירי בר לבני אדם, כאמור גם בסיכום מטעם המשיבות 1 ו-3 כמובא בפס' 33 לעיל, לא נפסקו גם עם התגברות פעולות "דילול" של המתה מסיבית וחסרת הבחנה של חזירים. את המניעים האמיתיים של המשיבים 1-2 יכולה המבקשת רק לנחש. גם בהנחה הנדיבה לפיה הדחיפות נובעת משיקולים כנים – התמשכות ממשק חזירי הבר ובני האדם, והצורך בטיפול שהוא טיפול עומק, לעומת אי-הפיכות מותם של חזירים וגורי חזירים – ממילא מטים את הכף לכיוון מתן הסעד המבוקש של אי-המתה בניגוד למדיניות העירייה טרם כניסת המשיב 2 לתפקיד, ושל נימוק מקרי דילול של חזירים "סוררים" לפני מעשה.

39. **לעניין סיכויי ההליך** – התנהלות המשיבים 1-2, החושפים טפח ומסתירים טפחיים בכל הנוגע למדיניות המתה של החזירים; התבטאויותיו הברורות של המשיב 2 ביחס לרצונו להסתיר פעולות אלו על מנת להימנע מצווים שימנעו ממנו לפעול כרצונו; והתיעודים הקשים של ירי והמתה של חזירי בר שאופיים הלא-בעייתי מוכר לתושבים שנים רבות, לצד המתתם של גורי חזירים – מצביעים כולם על יסוד

סביר (ואף למעלה מכך, על בסיס הראיות הלכאוריות) לכך שהמתת החזירים נעשית בניגוד לדין ולאיסור שבחוק צער בעלי חיים. זהו היסוד הנדרש לשם מתן צווים להפסקת עבירות לפי סעיף 17א לחוק, וכך תבקש המבקשת שייעשה.

הצו המבוקש בהליך המרכזי

40. לאחר בירור העובדות במעמד הצדדים - תבקש המבקשת (בכפוף להתנהלות המשיב ולמצב שיימצא בחווה בפועל) שיינתן צו קבוע האוסר על המשיבה 1 להפעיל אמצעים קטלניים כלפי חזירים שאינם מהווים סיכון לבני אדם. יובהר כי אומנם המבקשת, מבלי לוותר על טענותיה בנושא, לא תבקש במסגרת הליך זה צו שיאסור המתת חזירי בר בעיר באופן גורף, אולם מתבקש כי השיקולים העומדים בבסיס החלטות על המתה יהיו מבוססים על קריטריונים קבועים וידועים לציבור, וכי ההחלטות יהיו גלויות לציבור טרם מעשה. לעניין קריטריונים אלו ר' פס' 18 לפסק דינה של כב' השופטת שטרסברג-כהן בעניין העמותה למען החתול:

"...ראוי להפנות את תשומת-לבן של הרשויות לכך שבעניין השמדת בעלי חיים שאינם חשודים באופן ספציפי בכך שהם חולים בכלבת – בענייננו חתולים – ראוי שיותוו קווי מדיניות ברורים, כללים מנחים ופראמטרים קבועים, אף כי גמישים, שלפיהם ייקבעו קיומו של סיכון להתפשטות המחלה במקום זה או אחר, סוג בעלי החיים המהווים סיכון כזה ומידת הדילול המתאימה של בעלי חיים מסוג כלשהו".

41. בעלי חיים אינם חפצים - מדובר ביצורים חשים ומרגישים, שזוכים להגנות בחוק. הסבל שנגרם להם בשל הזנחה והתעללות הוא לא פעם נזק בלתי הפיך. מטרתו של חוק צער בעלי חיים, כפי שעולה מהתקנות ומפסקי הדין שניתנו בנושא, בפרט בעניין חמת גדר, היא למנוע סבל מיותר מבעלי חיים. זוהי תכליתם של הצווים המבוקשים לעיל, וכך תבקש המבקשת שייעשה.

סיכום

42. נוכח האמור לעיל יתבקש בית המשפט הנכבד להורות כמבוקש בפתח הדברים, וליתן על אתר צו האוסר על המשיבה 1 לבצע ירי וכל פעילות קטלנית אחרת כלפי חזירי הבר החורגת מהמדיניות המוצהרת של העירייה ורשות הטבע והגנים, כפי שהייתה ערב כניסתו של המשיב 2 לתפקידו ביום 31.3.2024, בכל הנוגע להמתת חזירים כמוצא אחרון לאחר בחינת כלל החלופות.

43. כן יתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע דיון במעמד הצדדים בהקדם, בו יתבקש להאריך את הצו עד להשלמת הליכי גילוי ושאלונים ודיון בבקשה לצו קבוע, ולאחר מכן לקבוע הוראות בדבר המשך ההליך.

44. בקשה זו נתמכת בתצהיריהן של גב' יעל ארקין, מנכ"ל המבקשת, ושל גב' קרין ארד.

ארזי וול, עו"ד
ב"כ המבקשת

יפוי כוח

עמותת תנו לחיות לחיות ע"ר 580176832 ממנה בזה את עורכי הדין מהמחלקה המשפטית של עמותת "תנו לחיות לחיות" ארז וול ו/או תמר מאיו ו/או רוני בן דוד ו/או ליאת שקד, להיות באי כוחי, להופיע ולפעול עבור העמותה בכל עניין משפטי ובכל הליך בית משפט, בית דין וכל ערכאה משפטית אחרת. מבלי לפגוע בכלליות המינוי הנ"ל יהיו באי כוחי רשאים לעשות ולפעול בשמי ובמקומי בכל הפעולות הבאות, כולן או מקצתן הכל בקשר לעניינים הנ"ל ולכל הנובע מהם כדלקמן:

1. לחתום על ולהגיש בשמי כל תביעה או תביעה שכנגד, ו/או כל בקשה, הגנה, התנגדות, בקשה למתן רשות ערעור, ערעור, דיון נוסף, הודעה, טענה, השגה, ערר, תובענה, עתירה או הליך אחר הנוגע או הנובע מההליך הנ"ל ללא יוצא מן הכלל. כמו כן להודות ו/או לכפור בשמי בכתב אישום במשפטים פליליים בנוכחותי או בהעדרי. להזמין עדים, למנות מומחים, ולעשות כל הפעולות לפי תקנות סדרי הדין הקיימים כיום ושיהיו קיימים בעתיד, או לבצע כל פעולות בתוקף כל חוק או פרוצדורה אחרת שחלה או שתחול על התביעה או על המשפט הנ"ל.
2. לחתום ולשלוח התראות מכל סוג, לדרוש הכרזת פשיטת רגל, ו/או פירוק גוף משפטי מכל סוג שהוא ולעשות את כל הפעולות הקשורות והנובעות מהעניין הנ"ל.
3. לבקש ולקבל חוות דעת רפואית על מצב בריאותי ו/או שיקומי מכל רופא או מוסד שבדק אותי או כל חוות דעת אחרת הנוגעת לעניין הנ"ל.
4. להופיע בשמי ולייצגני בקשר לכל אחת מהפעולות הנ"ל בפני כל בתי המשפט, בתי דין למיניהם או רשויות ומוסדות אחרים הן ממשלתיים והן אחרים, עד לדרגתם האחרונה.
5. למסור כל עניין הנוגע או הנובע מהעניין האמור לעיל לבוררות ולחתום על שטר בוררין כפי שבא כוחי ימצא לנכון ולמועיל.
6. להתפשר בכל עניין הנוגע או הנובע מהעניינים האמורים לעיל לפי שקול דעתו של בא כוחי ולחתום על פשרה כזו בבית המשפט או מחוצה לו.
7. לגבות את סכום התביעה או כל סכום אחר בכל עניין מהעניינים הנ"ל לרבות הוצאות בית משפט ושכר טרחת עו"ד. לקבל בשמי ובמקומי כל מסמך וחפץ ולתת קבלות ושחרורים כפי שבא כוחי ימצא לנכון ולמתאים.
8. להוציא לפועל כל פס"ד או החלטה או צו, לדרוש צווי מכירה, עיקולים או פקודות מאסר ולעשות כל הפעולות המותרות על פי חוק ההוצאה לפועל ו/או התקנות על פיו.
9. לנקוט בכל הפעולות ולחתום על כל מסמך או כתב בלי יוצא מן הכלל כפי שבא כוחי ימצא לנכון בכל עניין הנובע מהעניין הנ"ל.
10. להופיע בשמי ולייצגני בעניין הנ"ל בפני רשם המקרקעין, לשכת רישום המקרקעין, שלטונות המס, עיריות ומועצות מקומיות, לחתום בשמי ובמקומי על כל בקשה, הצהרה הערות אזהרה ומסמכים אחרים למיניהם ולבצע בשמי כל עסקה המוכרת על פי דין וליתן הצהרות, קבלות ואשורים ולקבל בשמי ובמקומי כל מסמך שאני רשאי לקבלו עפ"י דין.
11. להופיע בשמי ולייצגני בעניין הנ"ל בפני רשם החברות, רשם השותפויות ורשם האגודות השיתופיות, לחתום במקומי על כל בקשה או מסמך אחר בקשר לרשום גוף משפטי, לטפל ברישומי או מחיקתו של כל גוף משפטי ולטפל בכל דבר הנוגע לו ולבצע כל פעולה בקשר לאותו גוף משפטי.
12. להופיע בשמי ולייצגני בעניין הנ"ל בפני רשות הרישוי ו/או משרד התחבורה, לקבל מידע שאני רשאי לקבלו על פי דין בשמי ממאגר המידע של רשות הרישוי ו/או משרד התחבורה, לחתום בשמי ובמקומי על כל בקשה, הצהרה ומסמכים אחרים למיניהם ולקבל בשמי ובמקומי כל מסמך שאני רשאי לקבלו על פי דין.
13. לטפל בשמי בכל הקשור לרישום פטנטים, סימני מסחר וכל זכויות אחרות המוכרות על פי חוק, להופיע בשמי ולייצגני בפני כל רשם או רשות המטפל בעניין כזה.
14. לחתום בשמי על קובלנות פליליות למיניהן וכן על דרישות עפ"י חוק אסור לשון הרע, תשכ"ה - 1965.
15. להופיע בשמי ולייצגני בכל תביעה ייצוגית על פי תקנות סדר הדין ועל פי כל חוק.
16. למנות כל עורך דין לשמש במקומו בכל משא ומתן משפטי לפי יפוי כוח זה.
17. להעביר את הסמכויות שביפוי כוח זה, כולן או מקצתן, לעו"ד אחר עם זכות העברה לאחרים. למנות ולפטר עו"ד ולמנות אחרים במקומם.
18. לנהל את עניני הנ"ל לפי ראות עיניו ובאופן שימצא לנכון ולמועיל בקשר עם עניני הנ"ל.
19. הנני מאשר את מעשי בא כוחי או מעשי ממלאי מקומו בתוקף יפוי כוח זה מראש.
20. הכתוב דלעיל ביחיד יכול את הרבים ולהיפך.

ולראיה באתי על החתום היום, 12 בפברואר 2024

חתימה:
תנו לחיות לחיות
58-0176832

הנני מאשר/ת את חתימת מרשי הנ"ל.
עו"ד ארז וול
מ.ג. 80706

תצהיר

אני הח"מ, יעל ארקין, נושאת ת"ז מס' 022208532, לאחר שהוזהרתי כי עליי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהירה בזה כדלקמן:

אני עושה תצהיר זה בתמיכה לבקשה שהוגשה מטעם המבקשת, תנו לחיות לחיות, לבית משפט השלום בחיפה נגד עיריית חיפה, ראש עיריית חיפה ורשות הטבע והגנים, למתן צו לפי סעיף 17א לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994 (להלן: **הבקשה**).

העובדות המפורטות בתצהירי ידועות לי באופן אישי, אלא אם צוין אחרת.

להלן תצהירי:

1. אני משמשת כמנכ"ל עמותת תנו לחיות לחיות.
2. המבקשת היא עמותה להגנת בעלי-חיים, מהוותיקות והמרכזיות בישראל. המבקשת היא ארגון להגנת בעלי-חיים, כהגדרת המונח בסעיף 1 לחוק צער בעלי-חיים, והיא הוסמכה להגיש בקשות לצווי מניעה לפי סעיף 17א לחוק צער בעלי-חיים. הודעת השר לאיכות הסביבה המסמיכה את המבקשת צורפה לבקשה **כנספח 1**. נוהל המשיבה 3 למתן היתרי צידה ונספח אמות המידה לו צורפו **כנספח 2**.
3. כניסת חיות בר למרחבים אורבניים מהווה תופעה עולמית. עיריית חיפה מתמודדת כבר שנים רבות עם כניסה של חזירי בר לשכונות העיר. זאת בין היתר, עקב סמיכות העיר לשטחים טבעיים המשמשים אזורי מחייה עבור חזירי הבר, צמצום שטחי המחיה שלהם, וזמינותו של מזון בשטחי העיר. כתוצאה מכך נוצר ממשק בין חזירי הבר לבני האדם. הגורם העיקרי לכניסת חזירי בר לאזורים מיושבים, הוא חיפוש אחר משאבי מזון זמינים, כמו פסולת בפחי אשפה, מזון של חיות בית בחוצות העיר ועוד. החשש המרכזי ביחס לחזירי הבר בעיר הוא אובדן חשש הטבעי מבני אדם, שעלול להוביל להיתקלויות בין חזירי בר לתושבי העיר. בעיה נוספת הנפוצה בעיר היא האכלה מכוונת של חזירי הבר, תופעה שמובילה לאובדן חשש כאמור אצל חלק מהחזירים.
4. בשנים האחרונות ננקטו מספר צעדים לצמצום מקורות המזון הזמינים ולחסימת מעברים משטחים פתוחים לשכונות העיר. **יודגש כי במסמך סיכום משותף למשיבה 1 ולמשיבה 3 הוסכם כי פתרונות אלו טרם מוצו ובוצעו באופן אופטימלי, וכי יש להמשיך לפעול לשם כך** (ר' עמ' 28 למסמך). מסמך סיכום פעילות המשיבות 1 ו-3 בשנים 2022–2023 לעניין חזירי הבר בעיר צורף לבקשה **כנספח 3**.
5. בעיית החיכוך בין חזירי הבר לבני האדם בחיפה איננה בעיה חדשה, וכך גם ניסיונות ההתמודדות איתם באמצעות המתה חסרת הבחנה, גם בעת כהונותיו הקודמות של המשיב 2 כראש העירייה.
6. הבטחתו של המשיב 2 להביא ל"פתרון" בעיית חזירי הבר המשוטטים בחיפה, היוותה חלק משמעותי מקמפיין הבחירות שלו. גם לאחר בחירתו לראשות העירייה, מיהר להתבטא בתקשורת בשלל אמירות המרמזות על טיבה של הבטחה זו. כך למשל בראיון ב-mynet חיפה מיום 17.3.2024, ציין כי "החזירים יכולים להתחיל לחשב את קיצם לאחור", ובראיון לרדיו חיפה מיום 15.3.2024, נשאל איך בכוונתו לפעול ביחס לחזירי הבר ובהמשך להבטחת הבחירות לנקות את העיר מחזירים בתוך 90 ימים, ולכך השיב: "לא רוצה להגיד". והמשיך והסביר כי: "יש כאלה שילכו מחר לעתור, ולעצור ולהפסיק". עוד הוסיף כי "תוך 90 יום העיר תהיה נקייה". סרטון מתוך ריאיון המשיב 2 ברדיו חיפה מיום 15.3.2024 זמין בהחסן הנייד המצורף, וכן בקישורית: <https://bit.ly/HaifaBoars>. העתק הריאיון של המשיב 2 ב-mynet חיפה מיום 17.3.2024 צורף לבקשה **כנספח 4**.

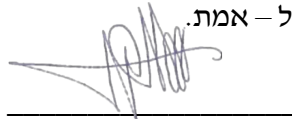
7. ביום 24.3.2024 פנתה המבקשת אל המשיבים בעקבות התבטאויות אלו, התבטאויות שרמזו על כוונה לקדם תוכנית להמתה גורפת של חזירי הבר בעיר, בניגוד להוראות סעיף 2(א) לחוק צער בעלי חיים, הפסיקה בנושא המתת בעלי חיים והפגיעה בהם, ועמדות גורמי המקצוע שפורסמו אצל המשיבות 1 ו-3. בפנייה זו ביקשה המבקשת מהמשיבה 1 להצהיר באופן גלוי מה מדיניותה המתוכננת לטיפול בחזירי הבר, בהתאם לכללי השקיפות והמנהל התקין המצופה מרשות מנהלית. כן פורטו הוראות החוק הנוגעות לענייני המתתם של בעלי חיים.
8. המשיב 2 השיב לפנייה בלקונית כי על המבקשת לפנות אל המשיבה 3. לאחר חמישה ימים, ביום 29.3.2024, נמסרה תגובת המשיבה 1 לפניית המבקשת, לפיה מדיניות המשיבה 1 ביחס להתמודדות עם קונפליקט חזירי הבר בחיפה, תואמת את דרישות חוק צער בעלי חיים והפסיקה, בכל הנוגע לפגיעה והמתה של בעלי חיים כמוצא אחרון, לאחר בחינה של כלל החלופות האפשריות. פניית המבקשת מיום 24.3.2024 צורפה לבקשה **כנספח 5**. תשובת המשיבה 1 מיום 28.3.2024 ותשובת המשיב 2 מיום 25.3.2024 צורפו לבקשה **כנספח 6**.
9. בהודעה משותפת למשיבות 1 ו-3 פורסמו עיקרי התוכנית המוסכמת ומסמך ההבנות ל"טיפול בבעיית חזירי הבר והרחקתם מגבולות העיר חיפה". לצד הפעולות הראשיות שצוינו לעיל – של צמצום גישה למזון באמצעות סניטציה, אכיפה והסברה; וחסימת נתיבי חדירה לשכונות תוך מיפוי ותחזוקה שוטפת - לעניין המתתם של חזירים נכתב כך:
- "3. המתה של פרטים סוררים – פרטים סוררים הם חזירים שאיבדו החשש מבני אדם, ורואים בו מקור מזון. חזירים אלו מסוכנים, ואין ברירה אלא להמיתם. המתה של פרטים סוררים היא הפעילות המשלימה לתחומי הממשק המפורטים לעיל. המתה יכולה להתבצע בלכידה והמתה הומנית ובהמתה בירי, תחת היתר מרט"ג [...]."
5. היתרי הירי ייתנו לפוליגונים מוגדרים שיוסכמו על הצוות המשותף, בהתאם לנוהל ירי במרחק קטן מ 500 מטר מיישוב.
6. היתרי הירי יותנו באיסוף הפגרים באופן מיידי ואיסוף דגימה מכל פרט."
- תמלול הודעת המשיבות 1 ו-3 שהגיעה לידי המבקשת ביום 19.4.2024 צורף לבקשה **כנספח 7**.
10. על אף המענה שנמסר על ידי המשיבה 1, קיבלה המבקשת בחודש האחרון דיווחים רבים מתושבי חיפה על המתת חזירי בר בתוך שכונות המגורים בעיר, באמצעות ירי (בניגוד ללכידת חזירים "סוררים" במלכודות כלוב ורשת שנעשתה טרם לכך). במסגרת הדיווחים נשלחו צילומים של חזירי בר ירויים, שרועים על המדרכה. נמסר כי הירי בחזירים מתבצע בתוך שכונות העיר, ללא הבחנה, ובחלק מהמקרים אף לא נאספו הגופות. בכתבה שפורסמה באתר 'כלבו חיפה' ביום 3.5.2024, דווח על חזיר שנורה בשכונת שער העלייה בעיר, וגווייתו הושארה סמוך לפח אשפה. לפי הדיווח, החזיר מוכר לתושבי השכונה כבר שנים, כחזיר לא תוקפני, שאיננו מתקרב לבני אדם. הפרסום והתיעוד תואם לדיווחים שקיבלה המבקשת על ירי חסר הבחנה שמתבצע בשכונת עלייה, על ידי ציידים ובליווי פקחי תברואה בעיר. העתק הכתבה שפורסמה באתר כלבו חיפה ביום 3.5.2024 והתמונות שבה צורפו לבקשה **כנספח 8**.
11. בעקבות הדיווחים העדכניים, שעל פניו אינם תואמים את הצהרת המשיבה 1 בנוגע למדיניותה, את הודעת המשיבות 1 ו-3, ואת מסמך הסיכום שפורסם על ידן, פנתה המבקשת אל המשיב 2 ואל סגנו ביום 1.5.2024, וכיתבה גם גורמים נוספים אצל המשיבה 1 ואצל המשיבה 3, בבקשה דחופה להבהיר כיצד מתיישבים הדיווחים האחרונים על ירי בשכונות עם מענה המשיבה 1 לפנייה הקודמת, ועם מסמך הסיכום של המשיבות 1 ו-3, תוך שהיא מדגישה את חשיבות שקיפות העירייה בפעולותיה.

ביום 7.5.2024, לאחר שלא התקבל כל מענה ענייני, שלחה המבקשת תזכורת. גם זאת לא זכתה להתייחסות במועד חתימת הבקשה דנן.

12. התנהלות זו של המשיבים 1-2, בצד הדיווחים הרבים מצד תושבי העיר על ירי המתבצע בשכונות, לרבות ירי בחזירים שאינם "סוררים", ולרבות ירי בגורים, שקשה לטעון כי תויגו כ"סוררים", מעלה חשש כי משיכת הזמן במענה היא מכוונת, ונועדה להותיר את המבקשת ללא תשובות ממשיות פרק זמן ארוך ככל הניתן, כאשר כל אותו זמן ימשיך להתבצע ירי. שעה שהדיווחים ממשיכים להצטבר והתנהלות המשיבה 1 לוקה בחוסר שקיפות, לא נותר למבקשת אלא לפנות לבית משפט נכבד זה, ראשית בבקשה לצו במעמד צד אחד שימנע את המשך הפעולות הנמרצות, הנקטות למרות היעדר דחיפות אמיתית הנובעת משינוי נסיבות ובאופן שמעלה יותר מיסוד סביר לעבירות על חוק צער בעלי חיים, כפי שיפורט להלן.

סרטונים המתעדים גוויות חזירים וירי מתחילת חודש מאי 2024 זמינים בהחסן הנייד שצורף ובקישורית.

13. זה שמי זו חתימתי ותוכן תצהירי דלעיל – אמת.

יעל ארקין

אישור

אני מאשר כי ביום 9.5.2024 הופיעה בפניי, עו"ד ארז וול מ"ר, 80706, גבי יעל ארקין, המוכרת לי אישית, ולאחר שהזהרתיה כי עליה לומר את האמת וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה בפניי את נכונות תצהירה דלעיל וחתמה עליו בפניי.

עו"ד ארז וול
מ.ת. 80706

ארז וול, עו"ד

תצהיר

אני הח"מ, קרין ארד, נושאת ת"ז מס' 039813415, לאחר שהוזהרתי כי עליי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק, מצהירה בזה כדלקמן:
אני עושה תצהיר זה בתמיכה לבקשה שהוגשה מטעם המבקשת, תנו לחיות לחיות, לבית משפט השלום בחיפה נגד המשיבים עיריית חיפה, יונה יהב – ראש העיר חיפה ורשות הטבע והגנים למתן צווים לפי סעיף 17 לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994 (להלן: **הבקשה**).
העובדות המפורטות בתצהירי ידועות לי באופן אישי, אלא אם צוין אחרת.

להלן תצהירי:

1. אני מתגוררת בשכונת אחוזה בחיפה.
2. ביום 6.5.2024, בשעה 21:39 התקשרה אלי חברתי תושבת השכונה. היא אמרה שהיא רואה רכב תברואה של העירייה ולידו שוכב חזיר ירוי על המדרכה.
3. בשעה 21:40 הגעתי לרחוב כספרי 1, סמוך למכולת שמשון מרקט. ראיתי חזיר בר שוכב שרוע על אלונקה כשלצידו עובדי תברואה שמנסים לפנות אותו. ראיתי שהחזיר זז, והעובדים נרתעו מזה.
4. זיהיתי את החזיר הירוי. אני מכירה אותו במשך כמעט 5 שנים, מאז שהוא גור. החזיר הזה לא תוקפני, לא סורר ולא מתקרב לבני אדם וגם לא לכלבים וחתולים.
5. בעודי מוציאה מצלמה לתעד את האירוע, עובדי התברואה צעקו עלי שאסור לצלם. למרות זאת המשכתי לצלם. הסרטון מצורף תחת השם "ירי חזירים באחוזה" להחסן הנייד ובקישורית: <https://bit.ly/3wqNdju>
6. שאלתי אותם אם היה וטרינר שבדק שהחזיר מת והם ענו שכן. שאלתי אותם למה הם הגיעו ומי קרא להם והם ענו שהגיעו בעקבות פנייה של המוקד.

קרין ארד
קרין ארד

אישור

אני מאשרת כי ביום 9.5.2024 הופיעה בפניי, עו"ד רוני בן דוד (מ"ר 90709), בהיוועדות חזותית, גבי קרין ארד, שהזדהתה בפני באמצעות תעודת זהות מספר 039813415 ולאחר שהוזהרתי כי עליה לומר את האמת וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה בפניי את נכונות תצהירה דלעיל וחתמה עליו בפניי.

עו"ד, רוני בן דוד
מ"ר 90709
רוני בן דוד, עו"ד

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	הודעת השר לאיכות הסביבה על הסמכת המבקשת כארגון למען בעלי חיים	16
2	נוהל המשיבה 3 למתן היתרי צידה ונספח אמות המידה לו	18
3	מסמך סיכום פעילות המשיבות 1 ו-3 בשנים 2022-2023 לעניין חזירי הבר בעיר	43
4	העתק הריאיון של המשיב 2 ב-mynet חיפה מיום 17.3.2024	81
5	פניית המבקשת מיום 24.3.2024	86
6	תשובת המשיבה 1 מיום 28.3.2024 ותשובת המשיב 2 מיום 25.3.2024	106
7	תמלול הודעת המשיבות 1 ו-3 שהגיעה לידי המבקשת ביום 19.4.2024	109
8	העתק הכתבה שפורסמה באתר כלבו חיפה ביום 3.5.2024 והתמונות שבה	112

נספח 1

הודעת השר לאיכות הסביבה על
הסמכת המבקשת כארגון למען בעלי
חיים

עמ' 16

חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994

איסור ארגון למען בעלי חיים

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 15 ו-17 לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994, ולאחר התייעצות עם שר החקלאות, אני מאשר את עמותת "תנו לחיות לחיות", בארגון למען בעלי חיים לעניין הגשת קובלנה פלילית ולעניין הגשת בקשה לתוציא צו מניעה כמפורט בסעיפים אלה.

(Handwritten signature)
יוסף שליו
שר לאיכות הסביבה

התשנ"ה 17 11

1994 25 12

(1) ס"ח התשנ"ד, עמ' 58, ס"ח התשנ"ד, עמ' 305

ל-ר/ל

036417568 P.01

TO

FROM OFFICE OF THE MINISTER

25-DEC-1994 12:26

נספח 2

נוהל המשיבה 3 למתן היתרי צידה
ונספח אמות המידה לו

עמ' 18

1. הגדרות

"**החוק להגנת חיית הבר**"- החוק להגנת חיית הבר, התשט"ו-1955.

"**התקנות להגנת חיית הבר**" או "**התקנות**"- התקנות להגנת חיית הבר, התשל"ו-1976.

"**תיקון לתקנות להגנת חיית הבר**" או "**התיקון**"- תקנות להגנת חיית הבר (תיקון), התשע"ז-2017.

"**חוק גנים ושמורות**"- חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998.

"**חוק המידע הפלילי**"- חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, תשמ"א-1981 ולאחר ביטולו- חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, תשע"ט-2019.

"**הרשות**"- הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים.

"**מידע פלילי**"- מידע שיימסר לרשות על ידי המשטרה בהתאם לחוק המידע הפלילי וכן מידע הקיים במערכת המחשוב של הרשות הנוגע, בין היתר, להרשעות ועונשים של בית משפט או בית דין בפלילים; צווים שניתנו על ידי בית משפט עקב עבירה אף אם ניתנו ללא הרשעה (צווי מבחן, צווי שירות לתועלת הציבור וצווים בדבר התחייבות להימנע מעבירה); קביעה לפי סעיף 24 וצו לפי סעיף 26 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971; קביעת בית משפט כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין או אינו בר עונשין מחמת היותו חולה נפש או לקוי בכושרו השכלי; חקירה פלילית תלויה ועומדת; משפט פלילי תלוי ועומד (לרבות מידע על התליית הליכים) והודעות תשלום קנס שניתנו לפי החוק להגנת חיית הבר ולפי חוק גנים ושמורות¹.

"**צייד ותיק**"- אדם שהיה בידו רישיון ציד תקף ביום 1.8.17.

"**תקופת רישיון**"- תקופה כוללת בת 3 שנים, שראשיתה ביום 1 בספטמבר שלאחר השנה שבה פורסמה מכסת רישיונות ציד.

2. רקע

2.1. הרשות הינה תאגיד סטטוטורי שהוקם בחוק גנים ושמורות והיא מופקדת, בין היתר, על יישומו ואכיפתו של החוק להגנת חיית הבר והתקנות שהותקנו מכוחו ובכללן התקנות להגנת חיית הבר.

2.2. ביום 1.8.17 נכנס לתוקף תיקון לתקנות להגנת חיית הבר, שנועד לאפשר כניסה של ציידים חדשים למעגל מקבלי רישיונות הציד, בצורה מבוקרת ובאופן שלא יעמיד בסכנה את אוכלוסיית חיות הבר. על פי התיקון לתקנות, מנהל הרשות יקבע אחת לשלוש שנים מכסת רישיונות ציד כוללת ומכסה ייעודית לציידים שאינם ותיקים.

¹ מידע בדבר הודעות תשלום קנס נמצא במערכת המחשוב של הרשות בלבד.

2.3. התיקון לתקנות ערך, בין היתר, שינויים בנוגע לתנאים למתן רישיונות ציד וכן בקשר להתלייתם וביטולם.

2.4. התקנות, בנוסחן דהיום, קובעות כי יש להתחשב בפתיחה בחקירה פלילית, בהגשת כתב אישום, בהרשעות ובמתן הודעות תשלום קנס לצורך בחינת בקשה לקבלת אישור זכאות מוקדמת וכן לצורך מתן רישיון ציד, התלייתו וביטולו. בנוסף, יש להביא נתונים אלה בחשבון לצורך בחינת זכאותו של אדם שהורשע להמשיך ולהיחשב כצייד ותיק.

3. מטרת הנוהל

הנוהל נועד לפרט את הליך קבלת רישיונות הציד, הן ביחס לציידים ותיקים והן ביחס לציידים שאינם ותיקים, וכן את הליך התלייתם וביטולם. כמו כן, הנוהל נועד לקבוע את אופן קבלת המידע הפלילי ובדיקתו וכן את אמות המידה לשקילתו, על מנת להבטיח כי רק אנשים הראויים לכך יחזיקו ברישיון ציד.

אמות המידה שיפורטו להלן מבוססות על דו"ח ועדת קנאי לבחינת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981 ועל חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ט-2016, שצפוי להיכנס לתוקף ביום 16.1.2021.

4. המידע הפלילי שיובא בחשבון לעניין נוהל זה

המידע הפלילי שיובא בחשבון לעניין נוהל זה נוגע לעבירות המפורטות בנספח א' לנוהל (להלן: "נספח העבירות"), אשר לא חלפה תקופת ההתיישנות של הרישום הפלילי בעניינן. יודגש, כי אין המדובר ברשימה סגורה והרשות רשאית להביא בחשבון במסגרת שיקוליה עבירות נוספות שאינן מופיעות בנספח זה.

5. קביעת מכסת רישיונות ציד

5.1. מנהל הרשות יקבע אחת לשלוש שנים, באחד בחודש ספטמבר, מכסת רישיונות ציד כוללת ומכסה לציידים שאינם תיקים. המכסה תפורסם במועד האמור באתר האינטרנט של הרשות.

5.2. קביעת המכסה תעשה לפי שיקולים של שמירת טבע, בין השאר, לאור מצב אוכלוסיית חיות הבר בארץ, ובשים לב לפעולות הנדרשות לשם קיום הוראות לפי החוק להגנת חיית הבר ואכיפתן.

5.3. קביעת מכסת רישיונות ציד כוללת במספר קטן מ-1,200 או קביעת מכסה לציידים שאינם ותיקים הקטנה מ-300, טעונה קבלת אישור מהשר להגנת הסביבה.

5.4. תקופת הרישיון תחל שנה לאחר פרסום המכסה, ביום 1 בספטמבר, ותימשך 3 שנים.

6. הליך הרישוי שיחול על אדם שאינו צייד ותיק

6.1 הגשת בקשה לאישור זכאות מוקדמת

6.1.1 אדם שאינו צייד ותיק, המעוניין לקבל רישיון ציד, נדרש להגיש לרשות בקשה לאישור זכאות מוקדמת. את הבקשה ניתן להגיש החל מיום פרסום מכסת רישיונות הצייד (ביום 1 בספטמבר) ועד ליום 1 באוקטובר של אותה שנה.

6.1.2 הבקשה תוגש בצורה מקוונת באמצעות פורטל ההיתרים של הרשות.

6.1.3 הגשת הבקשה כרוכה בתשלום אגרה הקבועה בתקנות.

6.1.4 לאחר הגשת הבקשה ותשלום האגרה, ייבדק האם המבקש עומד בתנאים הבאים :
א. הוא בן 21 שנים ;

ב. הוא אזרח או תושב קבע בישראל ;

ג. לא נפתחה בעניינו חקירה פלילית, לא הוגש נגדו כתב אישום והוא לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד.
ד. הוא לא קיבל הודעת תשלום קנס בשל עבירה לפי החוק להגנת חיית הבר או לפי חוק גנים ושמורות (לרבות עבירות על התקנות שהותקנו מכוח חוקים אלה), המפורטת בנספח העבירות, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד.

6.1.5 כאשר לא קיים בעניינו של המבקש מידע פלילי במערכת המחשוב של הרשות ובמרשם הפלילי שמנהלת המשטרה והוא עומד ביתר התנאים המפורטים בסעיף 6.1.4, יופנה המבקש למבחן ציד.

6.1.6 כאשר קיים בעניינו של המבקש מידע פלילי כאמור בסעיף 6.1.4 ג', יערך למבקש שימוע בהתאם למפורט בסעיף 11 שלהלן.

6.1.7 כאשר קיים בעניינו של המבקש מידע פלילי כאמור בסעיף 6.1.4 ד', ינהגו כדלקמן :

א. אם העבירה שבגינה ניתנה הודעת הקנס **אינה** מופיעה בנספח העבירות, יופנה המבקש למבחן ציד.

ב. אם העבירה שבגינה ניתנה הודעת הקנס **מופיעה** בנספח העבירות וחלפה שנה מיום תשלום הודעת הקנס, יופנה המבקש למבחן ציד. אם הודעת הקנס לא שולמה והועברה לגביה, יופנה המבקש למבחן ציד בחלוף שנה מיום המצאת אסמכתא בדבר תשלום הודעת הקנס לרשות האכיפה והגביה.

ג. אם העבירה שבגינה ניתנה הודעת תשלום הקנס **מופיעה** בנספח העבירות, אך לא חלפו המועדים המפורטים בסעיף קטן ב', יערך למבקש שימוע בהתאם לסעיף 11 לנוהל.

6.2 מבחן ציד

- 6.2.1 מבקש שיופנה על ידי הרשות למבחן ציד, יידרש לשלם את האגרה הקבועה בתקנות בעד מבחן ציד (להלן : **אגרת מבחן ציד**) כתנאי להשתתפותו במבחן.
- 6.2.2 למבקש שיעבור את מבחן הציד בהצלחה ישלח אישור זכאות מוקדמת באמצעות המערכת המקוונת ובדואר רשום. ההודעה תחשב כאילו הומצאה כדין לנמען, גם בלא חתימה על אישור המסירה, בחלוף 15 ימים מיום משלוח ההודעה בדואר רשום, זולת אם הנמען הוכיח שלא קיבל את ההודעה מסיבות שאינן תלויות בו.
- 6.2.3 מבקש שנכשל במבחן הציד לא יוכל לגשת למבחן נוסף.
- 6.2.4 מבקש שיש בידו רישיון ציד תקף במועד הגשת הבקשה לאישור זכאות מוקדמת או שהיה בידו רישיון ציד תקף לאורך כל תקופת הרישיון שקדמה לכך, פטור ממבחן ציד.

6.3 עריכת הגרלה

- 6.3.1 כאשר מספר האנשים שקיבלו אישור זכאות מוקדמת (להלן : **הזכאים**) קטן ממכסת הרישיונות שנקבעה לציידים שאינם ותיקים, לא תערך הגרלה.
- 6.3.2 כאשר מספר הזכאים עולה על מכסת הרישיונות שנקבעה לציידים שאינם ותיקים, תערך הגרלה. במקרה כזה, יחולקו הזכאים ל- 2 קבוצות :
- א. זכאים שהיה בידם רישיון ציד תקף לאורך כל תקופת הרישיון החלה במועד עריכת ההגרלה (להלן : **"קבוצה א"**).
- ב. זכאים **שלא** היה בידם רישיון ציד תקף לאורך כל תקופת הרישיון החלה במועד עריכת ההגרלה (להלן : **"קבוצה ב"**).
- 6.3.3 ההגרלה תערך באופן ש- 60% ממכסת רישיונות הציד שנקבעה לציידים שאינם ותיקים תוקצה לקבוצה א' ו- 40% מהמכסה תוקצה לקבוצה ב'.
- 6.3.4 הודעה בדבר תוצאות ההגרלה תישלח למשתתפים בהגרלה בתוך חודש ממועד עריכתה. לזוכים בהגרלה תישלח הודעה באמצעות המערכת המקוונת ובדואר רשום ולא להשאר זכו בהגרלה- באמצעות המערכת המקוונת בלבד.
- 6.3.5 ההודעה שתישלח לזוכים בהגרלה בדואר רשום תחשב כאילו הומצאה כדין לנמען, גם בלא חתימה על אישור המסירה, בחלוף 15 ימים מיום משלוח ההודעה בדואר רשום, זולת אם הנמען הוכיח שלא קיבל את ההודעה מסיבות שאינן תלויות בו.

6.4 מתן רישיון ציד לאדם שאינו צייד ותיק

6.4.1 רישיון ציד יינתן לאדם שאינו צייד ותיק אם התקיימו בו כל התנאים הבאים :

א. אם לא נערכה הגרלה- הוא קיבל אישור זכאות מוקדמת.

אם נערכה הגרלה- שמו עלה בגורל.

ב. ערך ביטוח בחברת ביטוח נגד נזקי גוף של צד שלישי כתוצאה מציד. הפוליסה תערך בחברת ביטוח המורשית לפעול בישראל וסכום הפוליסה לא יפחת ממיליון ש"ח למקרה ולתקופה, כאשר ההשתתפות העצמית לא תעלה על 25,000 ₪ למקרה.

ג. הציג אישור של הרשות המוסמכת לפי חוק כלי הירייה, לפיו הוא כשיר ועבר הכשרה לקבלת רישיון לנשיאת כלי ירייה לפי החוק האמור.

6.4.2 אדם שלא יעמוד בתנאים המפורטים בסעיפים 6.4.1 ב' ו- ג' בתוך 4 חודשים ממועד אישור הזכאות המוקדמת או אם נערכה הגרלה- מהיום שבו קיבל הודעה מהרשות בדבר זכייתו בהגרלה, לא יהיה זכאי לקבל רישיון ציד באותה תקופת רישיון. אם נערכה הגרלה, הוא ייגרע ממכסת רישיונות הצייד ויבוא במקומו הזוכה הבא אחריו ברשימת הזוכים בהגרלה מבין קבוצת הזכאים שממנה נגרע. הזוכה החדש יידרש לעמוד בתנאים האמורים בתוך פרק זמן סביר ולא יאוחר מתחילת תקופת הרישיון. אם הוא לא יעמוד בכך- לא יבוא במקומו זוכה אחר.

6.4.3 רישיון ציד יינתן לתקופה של שנה והוא יחודש מדי שנה במהלך תקופת הרישיון.

6.4.4 לצורך חידוש רישיון הצייד, יש להגיש במהלך תקופת הרישיון, מידי שנה, בקשה לחידוש הרישיון. הבקשה תוגש בצורה מקוונת באמצעות פורטל ההיתרים של הרשות.

6.4.5 רישיון ציד יהיה בר תוקף לאחר תשלום האגרה הקבועה בתקנות.

7. הליך הרישוי שיחול על צייד ותיק

7.1 צייד ותיק המעוניין לקבל רישיון ציד יגיש לרשות מידי שנה בקשה לחידוש הרישיון. הבקשה תוגש בצורה מקוונת באמצעות פורטל ההיתרים של הרשות.

7.2 רישיון ציד יינתן למבקש, אשר יעמוד בתנאים הבאים :

- א. הוא אזרח או תושב קבע בישראל ;
- ב. לא נפתחה בעניינו חקירה פלילית, לא הוגש נגדו כתב אישום והוא לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד.
- ג. הוא לא קיבל הודעת תשלום קנס בשל עבירה לפי החוק להגנת חיית הבר או לפי חוק גנים ושמורות (לרבות עבירות על התקנות שהותקנו מכוח חוקים אלה), המפורטת בנספח העבירות, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי לקבל רישיון ציד.
- ד. ערך ביטוח בחברת ביטוח נגד נזקי גוף של צד שלישי כתוצאה מציד. הפוליסה תערך בחברת ביטוח המורשית לפעול בישראל וסכום הפוליסה לא יפחת ממיליון ש"ח למקרה ולתקופה, כאשר ההשתתפות העצמית לא תעלה על 25,000 ₪ למקרה.
- ה. הציג אישור של הרשות המוסמכת לפי חוק כלי הירייה, לפיו הוא כשיר ועבר הכשרה לקבלת רישיון לנשיאת כלי ירייה לפי החוק האמור.
- ו. שילם את אגרת רישיון הציד הקבועה בתקנות.

7.3 לעניין סעיפים 7.2 ב' ו- ג' ינהגו בצייד ותיק בהתאם לסעיפים 6.1.5- 6.1.7 בשינוי זה: בכל מקום שנכתב בסעיפים 6.1.5- 6.1.7 "יופנה המבקש למבחן ציד" יבוא "יונפק לו רישיון ציד אם עמד ביתר התנאים המפורטים בסעיף 7.2 לנוהל".

7.4 צייד ותיק שלא יחדש את רישיון הציד לתקופה של שנתיים או יותר, יידרש לעבור בהצלחה מבחן ציד כתנאי לחידוש הרישיון וזאת בתוך חצי שנה מיום תשלום אגרת מבחן ציד. אם נכשל במבחן הציד, תינתן לו אפשרות לגשת למבחן נוסף אחד בלבד, וזאת בתוך חצי שנה מיום שנשלחה אליו ההודעה בדבר הכישלון במבחן. אם לא יעבור בהצלחה את המבחן הנוסף- יגרע מרשימת הציידים הוותיקים.

7.5 אדם שביום 1.8.17 היה בידו רישיון ציד מותלה ייחשב כצייד ותיק בהתקיים אחד מאלה :

- א. ההתליה בוטלה כיוון שהוחלט שלא להגיש נגדו כתב אישום.
- ב. הוא זוכה מביצוע העבירה שהייתה עלת ההתליה.
- ג. העבירה בה הורשע אינה עבירה שמפאת מהותה חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי עוד להחזיק ברישיון ציד. במקרה כזה, הוא יידרש לעבור מבחן ציד כתנאי לביטול ההתליה וזאת בתוך חצי שנה מיום תשלום אגרת מבחן ציד. אם נכשל במבחן הציד,

תינתן לו אפשרות לגשת למבחן נוסף אחד בלבד, וזאת בתוך חצי שנה מיום שנשלחה אליו ההודעה בדבר הכישלון במבחן. אם לא יעבור בהצלחה את המבחן הנוסף- יגרע מרשימת הציידים הוותיקים.

7.6 בנוסף על הצעדים שיכול מנהל הרשות לנקוט לפי תקנה 7 לתקנות, צייד ותיק שהורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי עוד להחזיק ברישיון ציד, לא ייחשב כצייד ותיק. לעניין זה לא תובא בחשבון :
א. עבירה שניתנה בגינה הודעת תשלום קנס.
ב. הרשעה בעבירה שהוגש בעניינה כתב אישום בעקבות בקשה להישפט.

7.7 עובר לקבלת החלטה לפי סעיף 7.6, ייערך לצייד הוותיק שימוע בהתאם לסעיף 11 שלהלן.

8. פקיעת והתליית תוקפו של רישיון ציד

8.1 רישיון ציד יפקע באחד מהמקרים הבאים :

- א. אם בעל הרישיון חדל להיות מבוטח נגד נזקי גוף של צד שלישי כתוצאה מציד לתקופת הרישיון (למשל, במקרה בו הביטוח בוטל או פקע מסיבה כלשהי).
- ב. אם בוטל או פקע תוקפו של הרישיון לנשיאת כלי יריה.

8.2 אם תוקפו של הרישיון לנשיאת כלי יריה הותלה, יראו את רישיון הציד כמותלה לאותו פרק הזמן שבו הותלה תוקפו של הרישיון לנשיאת כלי יריה.

9. סירוב, התליה וביטול רישיון ציד

9.1 מנהל הרשות רשאי לסרב לתת לאדם רישיון ציד, להתלותו או לבטלו, בכפוף לעריכת שימוע כמפורט בסעיף 11 לנוהל, באחד מהמקרים הבאים :

- א. הרישיון ניתן על יסוד מידע כוזב או מטעה ;
- ב. הוא הפר תנאי מהותי מתנאי הרישיון ;
- ג. הוא הפר הוראה מהותית מהוראות לפי החוק להגנת חיית הבר או לפי חוק גנים ושמורות או לפי התקנות להגנת חיית הבר. לעניין זה הפרת הוראה מן ההוראות המפורטות בנספח העבירות תחשב כהפרה מהותית של הוראות החקיקים האמורים.

ד. הוא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי להחזיק ברישיון ציד.

9.2 בנוסף על המקרים המנויים בסעיף 9.1, מנהל הרשות רשאי להתלות רישיון ציד, בכפוף לעריכת שימוע כמפורט בסעיף 11 לנוהל, באחד מהמקרים הבאים :

א. נפתחה חקירה פלילית או הוגש כתב אישום נגד בעל הרישיון בשל עבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי עוד להחזיק ברישיון ציד.

ב. קיבל הודעת תשלום קנס בשל עבירה לפי החוק להגנת חיית הבר (לרבות בשל עבירות על התקנות שהותקנו מכוחו), המפורטת בנספח העבירות, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי עוד להחזיק ברישיון ציד.

ג. קיבל הודעת תשלום קנס בשל אחת מהעבירות הבאות :

(1) ציד בניגוד לסעיף 20 לחוק עזר לגנים לאומיים, תשכ"ז-1967.

(2) אי ציות להוראות הרשות ופקחיה בניגוד לתקנה 15 לתקנות שמורות הטבע (סדרים והתנהגות), תשל"ט-1979.

(3) אי ציות להוראות הרשות ופקחיה בניגוד לתקנה 13 לתקנות גנים לאומיים ושמורות טבע (איסור פגיעה בערכי טבע מוגנים וההגנה עליהם), תשכ"ח-1968.

9.3 בכפוף לאמור בסעיף 9.4, משך ההתליה יהיה עד לסיום ההליכים המשפטיים או עד לתשלום הודעת הקנס, לפי העניין.

9.4 ככל שההתליה לפי סעיף 9.2 נעשתה בשל עבירה לפי החוק להגנת חיית הבר או לפי חוק גנים ושמורות (לרבות לפי התקנות שהותקנו לפי חוקים אלה) המפורטת בנספח העבירות, יידרש אותו אדם לעבור בהצלחה מבחן ציד כתנאי לסיום ההתליה והדבר ייכתב בהחלטת ההתליה. המבחן ייערך בתוך חצי שנה מיום תשלום אגרת מבחן ציד.

9.5 על אף האמור בסעיף 9.4, לא יידרש אדם לעבור מבחן אם קיבל הודעת תשלום קנס או הורשע בעקבות בקשה להישפט בגין אחת מהעבירות הבאות :

(1) החזקת חיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת בניגוד לסעיף 8(א)(3) לחוק.

(2) העברת חיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת בניגוד לסעיף 8(א)(2) לחוק.

(3) הבאת חיית הבר לשם סימונה בניגוד לתקנה 10(ב) לתקנות.

(4) אי סימון חיית בר או תולדה שלה בניגוד לתקנה 10(ג) לתקנות.

(5) אי דיווח למנהל הרשות על החזקת חיית בר בניגוד לתקנה 10א לתקנות.

(6) עבירה על התקנות שהותקנו לפי חוק גנים ושמורות שאינה אחת מאלה :

(א) אי ציות להוראות הרשות ופקחיה בניגוד לתקנה 15 לתקנות שמורות הטבע (סדרים והתנהגות), תשל"ט-1979.

(ב) אי ציות להוראות הרשות ופקחיה בניגוד לתקנה 13 לתקנות גנים לאומיים ושמורות טבע (איסור פגיעה בערכי טבע מוגנים וההגנה עליהם), תשכ"ח-1968.

(ג) ציד בניגוד לסעיף 20 לחוק עזר לגנים לאומיים, תשכ"ז-1967.

9.6 בהחלטת ההתליה רשאי מנהל הרשות לקבוע תנאים נוספים הדרושים להבטחת קיום הוראות לפי החוק להגנת חיית הבר או חוק גנים ושמורות.

9.7 אדם שנדרש לעבור מבחן ציד בעקבות התליית רישיון ציד ואשר נכשל במבחן, יוכל לגשת למבחן נוסף אחד בלבד, וזאת בתוך חצי שנה מיום שנשלחה אליו ההודעה בדבר הכישלון במבחן. כישלון במבחן הנוסף יגרור את התוצאות הבאות :

א. אם מדובר בצייד ותיק- יגרע מרשימת הציידים הוותיקים.

ב. אם מדובר בצייד שאינו צייד ותיק- לא יהיה זכאי לקבל רישיון ציד במהלך תקופת הרישיון הרלבנטית.

10. אופן קבלת המידע הפלילי וביצוע הבדיקה

10.1 אדם שאינו צייד ותיק יידרש במסגרת הגשת בקשה לאישור זכאות מוקדמת, לאשר כי הוא מסכים להעברת מידע מהמרשם הפלילי שמנהלת המשטרה לידי הרשות, לרבות העברת מידע מעת לעת לצורך ביצוע מעקב תקופתי. כתנאי לחידוש הרישיון, ידרשו כלל הציידים (ותיקים ושאינם ותיקים) לאשר כי הם מסכימים לכך.

10.2 המידע הפלילי ייבדק לאחר הגשת בקשה לאישור זכאות מוקדמת. בנוסף, ייבדק המידע הפלילי לגבי כלל הציידים (ותיקים ושאינם ותיקים) בהתאם לצורך ולכל הפחות אחת לשנה.

10.3 המידע הפלילי ייבדק במערכת המחשוב של הרשות וכן במרשם הפלילי ובמרשם המשטרתית המנוהלים על ידי המשטרה. הבדיקה במרשם הפלילי ובמרשם המשטרתית תעשה באמצעות תוכנת "הכספת" על ידי עובדי הרשות שהורשו לכך על ידי המשטרה.

11. אופן עריכת שימוע

שימוע לצורך בחינת בקשה לקבלת אישור זכאות מוקדמת, לצורך מתן רישיון ציד, התלייתו וביטולו ולצורך בחינת זכאותו של אדם להמשיך ולהיחשב כצייד ותיק, ייערך באופן הבא :

א. הרשות תשלח למבקש הרישיון או לבעל הרישיון, לפי העניין, הודעה שבה תודיע לו כי :

1. נמצא בעניינו מידע פלילי ;

2. הוא מוזמן להעלות את טענותיו בכתב, תוך 7 ימים ממועד משלוח ההודעה לכתובת הדואר האלקטרוני שמסר לרשות, ולנמק מדוע אין במידע שנמצא בעניינו כדי למנוע ממנו לקבל רישיון ציד או להמשיך ולהחזיק ברישיון ציד ;

3. הוא מתבקש לצרף לטענותיו כל מסמך היכול לתמוך בהן.

ב. השימוע ייערך על סמך הטענות שיוגשו בכתב, אלא אם נוכח המנהל או מי מטעמו שיש צורך בשמיעת הטיעונים בעל פה. ככל שלא יוגשו טענות בכתב עד המועד האמור, תתקבל ההחלטה בלעדיהן.

ג. ההחלטה תתקבל בהתאם לאמור בסעיף 12 לנוהל.

12. בחינת המידע הפלילי

12.1 במקרים המפורטים בנספח ב' לנוהל (המתייחס למתן רישיון ציד או אישור זכאות מוקדמת לאחר סיום ההליך הפלילי וכן לשלילת הזכות להמשיך ולהיחשב כצייד ותיק לאחר תום הליך הפלילי) ינהגו בהתאם לקבוע בנספח זה, בכפוף לשימוע שייערך שבמהלכו ייבחן המידע הפלילי בהתאם לאמות המידה המפורטות בסעיף 12.2.

12.2 בכל מקרה שאינו נכלל בנספח ב' לנוהל, תתקבל החלטה לאחר שימוע שיערך שבמהלכו ייבחן המידע הפלילי בהתאם לאמות המידה הבאות :

א. מהות העבירה וחומרתה- תיבחנה, בין היתר, לפי אחד או יותר מאלה : סוג העבירה והערך החברתי שנפגע מביצועה, היקף הנזק שנגרם או שעלול היה להיגרם, מספר העבירות שבוצעו באותו אירוע, מידת היות העבירה מעשה מכוון, שיתוף הפעולה עם אנשי אכיפת החוק במהלך האירוע, האם העבירה נעשתה במטרה להפיק רווחים, סוג החיה/צמח שנפגעו (למשל, מידת נדירותם והאם הם סובלים מהיקפי ציד/קטיף נרחבים), מספר החיות/צמחים שנפגעו, האמצעים ששימשו לביצוע העבירה, מידת הסבל שנגרם לחיה ועוד.

- ב. הזמן שחלף מיום ביצוע העבירה ;
- ג. גיל האדם ביום ביצוע העבירה (אם הוא בגיר או קטין) ;
- ד. קיומו של מידע פלילי נוסף, מספר פרטי הרישום ומהותם ;
- ה. הזיקה בין המידע הפלילי לבין הזכות המבוקשת (קבלת רישיון ציד או המשך החזקה ברישיון ציד) בהתחשב בשיקולים אלה :
- (1) האינטרס הציבורי שבשלו נמסר המידע ;
- (2) החובות והאחריות הכרוכות בזכות המבוקשת ;
- (3) החשש, אם קיים, לפגיעה בשלומו או בביטחונו של אדם, בשלום הציבור או בביטחונו או ברכוש ;
- (4) מידע על שיקומו של האדם ונסיבותיו האישיות. מבקש הרישיון או בעל הרישיון נדרש לבסס מידע זה.

אישור הנוהל

גורם מאשר	תאריך אישור	חתימה
היועץ המשפטי		
מנהל חטיבת אכיפה		
מנכ"ל הרשות		

נספח א' - נספח העבירות

א. החוק להגנת חיית הבר, תשט"ו- 1955

מספר הסעיף	תיאור תמציתי של העבירה
2	ציד חיית בר מוגנת או חיית ציד ללא רישיון ציד או היתר צידה
14 (א)	ציד בניגוד לתנאי הרישיון או ההיתר
4(א)	ציד בתחום חמש מאות מטר ממחנה, מגן ציבורי ומבית הנמצא בתחום יישוב, או בתחום מאה מטר מבית אחר או מבית קברות
4(ב)	ציד בירייה העשויה לפגוע בחוטי רשת חשמל, טלפון וטלגרף
5	ציד בשיטות אסורות
8(א)(1)	סחר בחיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת
8(א)(2)	העברת חיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת
8(א)(3)	החזקת חיית בר שאינה מזיק ואינה חיית בר מטופחת

ב. התקנות להגנת חיית הבר, תשל"ו- 1976

מספר התקנה	תיאור תמציתי של העבירה
3	ציד בעונה אסורה (מיום 1 בפברואר ועד יום 31 באוגוסט)
4	ציד של למעלה מעשרה ברווזי בר ביום אחד
5	ציד בלילה
6(א)	ציד בכלי ירייה אסור
6(ב)	שיסוי כלב בחיית בר
6(ג)	ציד בעזרת חץ וקשת
6(ד)	ציד מתוך כלי רכב ממונע
6(ה)	החזקת רובה ציד ברכב כשהוא אינו ארוז בנרתיק או כשהוא טעון
6א	שיתוף נלווה בפעולת הציד או עשיית הדרך אל מקום הציד וממנו כשברשות הנלווה כלי ציד
10א	אי דיווח למנהל הרשות על החזקת חיית בר
12	עיסוק במלאכת מילוי עורות

ג. תקנות להגנת חיית הבר (אזורים אסורים), תשל"א-1971

מספר התקנה	תיאור תמציתי של העבירה
1	ציד חיית בר באזורים המסומנים במספרים 1, 2, 3, 4, 5, 8, 12 ו-13 בתוספת לתקנות
2	ציד אגמיות וברווזי בר באזורים המסומנים במספרים 6, 7, 9, 10, 11 או 14 בתוספת לתקנות
3	ציד חיית בר בבריכות דגים שבאזורים המסומנים במספרים 6, 7, 9, 10 או 11 בתוספת לתקנות ובתחום 500 מטרים הנמדד מקו המים של בריכות כאמור

ד. חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998

מספר הסעיף	תיאור תמציתי של העבירה
25(א)	ביצוע פעולת בניה או פעולה אחרת המסכלת את ייעוד השטח כגן לאומי או כשמורת טבע
30(א)	עשיית פעולה הטעונה היתר לפי חוק התכנון והבניה בשמורת טבע או בגן לאומי, או כל פעולה אחרת שנקבעה בתקנות לפי חוק גנים ושמורות, ללא היתר מהרשות
30(ד)	ביצוע פעולה המהווה או העלולה להוות פגיעה בשמורת טבע או בגן לאומי
33(ג)	פגיעה בערך טבע מוגן
33(ד)	סחר או החזקה בערך טבע מוגן

ה. תקנות שמורות טבע (סדרים והתנהגות), תשל"ט - 1979

מספר התקנה	תיאור תמציתי של העבירה
2	פגיעה בחי, בצומח או בדומם בתחום שמורת טבע
4(ב)	הכנסה והחזקת רשתות, מלכודות, רעלים, פיתיונות, כלי נשק או חומרי נפץ בתחום שמורת טבע
6	הוצאת בעלי חיים, צומח או דומם מתחום שמורת טבע
15	אי ציות להוראות הרשות ופקחיה

ו. תקנות גנים לאומיים, שמורות טבע ואתרי הלאום (איסור פגיעה בערכי טבע מוגנים), תשמ"ד - 1983

מספר התקנה	תיאור תמציתי של העבירה
2(א)	החזקת ערך טבע מוגן
2(ב)	הוצאת ערך טבע מוגן מישראל וסחר בערך טבע מוגן
3(א)	פגיעה בערך טבע מוגן

ז. תקנות גנים לאומיים ושמורות טבע (איסור פגיעה בערכי טבע מוגנים וההגנה עליהם), תשכ"ח - 1968

מספר התקנה	תיאור תמציתי של העבירה
2	איסור שלייה או פגיעה באלמוגים
3	איסור שלייה או פגיעה בחסרי חוליות בשמורה
4(א)	דיג או פגיעה בדגים בשמורה
5	הכנסה או החזקה בכלי או מכשיר העלול לפגוע בערך טבע מוגן שבשמורה
8	מכירה, העברה או החזקה של אלמוגים או חסרי חוליות שנישלו בשמורה או דגים שנידוגו בה
9	פגיעה בשמורה
13	אי ציות להוראות הרשות ופקחיה

ח. חוק עזר לגנים לאומיים תשכ"ז- 1967

מספר הסעיף	תיאור תמציתי של העבירה
11	עשיית דבר שיש בו משום מפגע
16	השחתת צמחים
20	ציד או דיג
22	הפרעה לפקח
23	אי ציות להוראות פקח

ט. חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994

מספר הסעיף	תיאור תמציתי של העבירה
2(א)	עינוי בעל חיים, התעללות בבעל חיים או התאכזרות אליו
2(ב)	שיסוי בעל חיים אחד בבעל חיים אחר
2(ג)	ארגון תחרות קרבות בין בעלי חיים
2(ד)	חיתוך ברקמה חיה, קעקוע או צביעה באמצעי הפוגע ברקמה חיה או החודר לתוכה
2(ה)	העבדת בעל חיים
2א	נטישת בעל חיים
2א1	אי סיפוק צרכי מחייה של בעל חיים ואי מניעת התעללות בו
2ב	חיתוך או כריתה של פרקי אצבעותיו של חתול, של גידיו או של החלק החי בציפורניו
4	המתה ברעל

י. חוק העונשין, התשל"ז-1977

מספר הסעיף	תיאור תמציתי של העבירה
273	תקיפת שוטר
274	תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות
275	הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו
א275	הפרעה לשוטר בנסיבות מחמירות
א288	הפרעה לעובד ציבור
א382	תקיפת עובד ציבור
192	איומים (ככל שמדובר באיומים על שוטר או עובד ציבור)
451	היזק לבעל חיים
460	איום להרוג בעל חיים או לפגוע בו

יא. עבירה לפי חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 המבוצעת בשמורת טבע או בגן לאומי או בשטחים המיועדים לייעודים אלה בתכנית.

יודגש, כי רשימת העבירות בנספח זה אינה רשימה סגורה והרשות רשאית להביא בחשבון במסגרת שיקוליה עבירות נוספות, אשר אינן מופיעות בנספח זה.

נספח ב'-

מתן רישיון ציד או אישור זכאות מוקדמת לאחר סיום ההליך הפלילי ושלילת הזכות להמשיך ולהיחשב כציד ותיק לאחר סיום ההליך הפלילי

הגדרות

"פרט רישום פלילי"- פרט מהפרטים המנויים בהגדרת המונח "מידע פלילי" שבסעיף 1 לנוהל, למעט חקירה פלילית תלויה ועומדת ומשפט פלילי תלוי ועומד.
"חיית בר"- למעט חיית בר שנקבעה בתקנות כ"מזיק".
"החזקת חיית בר"- לרבות החזקת תולדה של חיית בר או חלק מהחיה.
"גורמי אכיפת החוק"- פקחי הרשות, שוטרים וגורמי אכיפה נוספים.

הדגשות

1. נספח זה נועד לפרט את התקופה שבמהלכה לא יינתן רישיון ציד או אישור זכאות מוקדמת (לפי העניין) וכן את המקרים שבגינם תישלל הזכות להמשיך ולהיחשב כציד ותיק לאחר סיום ההליך הפלילי.
2. כפי שנכתב בסעיף 12.1 לנוהל, יש לנהוג בהתאם לטבלה זו, בכפוף לשימוע שיערך.
3. מטבע הדברים, לא ניתן לפרט בנספח זה את כל סוגי המקרים. נספח זה מתייחס אך ורק למקרים השגרתיים, הידועים לרשות מתוך הניסיון המצטבר. כפי שנכתב בסעיף 12.2 לנוהל, בכל מקרה שאינו נכלל בנספח זה, תתקבל החלטה לאחר שימוע שיערך שבמהלכו ייבחן המידע הפלילי בהתאם לאמות המידה שפורטו בסעיף 12.2 לנוהל.
4. כאמור בסעיף 7.6 לנוהל, לעניין המשך בחינת זכאותו של אדם להיחשב כציד ותיק בשל הרשעה, לא תובא בחשבון הרשעה בעבירה שניתנה בגינה הודעת תשלום קנס ושהוגש בעניינה כתב אישום בעקבות הגשת בקשה להישפט.
5. כאשר האירוע נכנס בגדרם של מספר סעיפים בטבלה שלהלן, ינהגו בהתאם לסעיף המחמיר יותר.

איבוד הזכות להיחשב כצייד ותיק	התקופה שבמהלכה לא יינתן רישיון ציד או אישור זכאות מוקדמת (לפי העניין)	סוג האירוע/נסיבות האירוע	
כן	3 שנים מיום מתן פסק הדין או ההחלטה בהליך.	<p>אחד מאלה :</p> <p>א. ציד חיית בר מוגנת אחת, שאינה מנויה בסעיף 2ב או בסעיפים 5א ו- 5ב לטבלה.</p> <p>ב. ציד בניגוד לתנאי רישיון ציד או היתר צידה.</p>	1.
כן	5 שנים מיום מתן פסק הדין או ההחלטה בהליך.	<p>אחד מאלה :</p> <p>א. ציד ללא רישיון ציד או ללא היתר צידה.</p> <p>ב. ציד פרט אחד מבין המינים הבאים : דורבן, חוגלה, חוחית או ארנבת.</p> <p>ג. ציד 2-4 פרטים של חיית בר מוגנת, שאינה מנויה בסעיף 2ב או בסעיפים 5א ו- 5ב לטבלה.</p> <p>ד. ציד חיית בר שנקבעה בתקנות כחיית "ציד" במספר של 1-3 פרטים מעבר למספר שהותר בתקנות או בתנאי הרישיון.</p> <p>ה. קיומו של פרט רישום פלילי נוסף הנוגע לעבירות המפורטות בנספח העבירות.</p> <p>ו. ציד מתוך כלי רכב ממונע.</p> <p>ז. ציד שבמהלכו בוצע סינוור באורות.</p>	2.

<p>כך</p>	<p>7 שנים מיום מתן פסק הדין או ההחלטה בהליך.</p>	<p>3. אחד מאלה :</p> <p>א. ציד פרט בודד של שניים מהמינים הבאים : דורבן, חוגלה, חוחית או ארנבת. (למשל, אירוע שבמהלכו ניצודו דורבן וחוגלה).</p> <p>ב. ציד של אחד מהמינים הבאים, בכמות המפורטת להלן :</p> <ul style="list-style-type: none"> • דורבן- 2 פרטים. • ארנבת- 2-3 פרטים. • חוגלה- 2-4 פרטים. • חוחיות- 2-4 פרטים. <p>ג. ציד 5-10 פרטים של חיית בר מוגנת, שאינה מנויה בסעיף 2ב או בסעיפים 5א ו- 5ב לטבלה.</p> <p>ד. ציד חיית בר שנקבעה בתקנות כחיית "ציד" במספר של 4-5 פרטים מעבר למספר שהותר בתקנות או בתנאי הרישיון.</p> <p>ה. אדם שאיים על גורמי אכיפת החוק, הפריע להם במילוי תפקידם או נקט כלפיהם באלימות במהלך אירוע הנוגע לאכיפת כל חיקוק.</p>
-----------	--	--

<p>כך</p>	<p>10 שנים מיום מתן פסק הדין או ההחלטה בהליך.</p>	<p>4. אחד מאלה :</p> <p>א. ציד של אחד מהמינים הבאים, בכמות המפורטת להלן:</p> <ul style="list-style-type: none"> • דורבן- 3-5 פרטים. • ארנבת- 4-7 פרטים. • חוגלה- 5-10 פרטים. • חוחית- 5-10 פרטים. <p>ב. ציד 10-20 פרטים של חיית בר מוגנת, שאינה מנויה בסעיף 2ב או בסעיפים 5א ו- 5ב לטבלה.</p> <p>ג. ציד חיית בר שנקבעה בתקנות כחיית "ציד" במספר של 6-10 פרטים מעבר למספר שהותר בתקנות או בתנאי הרישיון.</p> <p>ד. אדם שאיים על גורמי אכיפת החוק, הפריע להם במילוי תפקידם או נקט כלפיהם באלימות במהלך 2 אירועים הנוגעים לאכיפת כל חיקוק.</p> <p>ה. ציד באחת מהשיטות הבאות: רדיפה או דריסה באמצעות כלי רכב, הכאה, סקילה, שיסוי של כלב בחיית בר או שיסוי של חיית בר בחיית בר אחרת, שימוש בחץ וקשת, שימוש בחומרי נפץ, שימוש במלכודות, ברשתות או בדבק, הימום בסמים משכרים ושימוש ברובה שקנהו סלילי.</p>
-----------	---	--

		<p>ו. קיומם של 2 פרטי רישום פלילי נוספים הנוגעים לעבירות המפורטות בנספח העבירות.</p>	
כך	<p>תקופה של 20 שנים מיום מתן פסק הדין או ההחלטה בהליך.</p>	<p>אחד מאלה :</p> <p>א. ציד פרט אחד או יותר של אחד מהמינים הבאים : יעל, צבי, יחמור, פרא, אייל הכרמל וראם לבן.</p> <p>ב. ציד חיית בר המוגדרת בספר האדום² כאחד מאלה : חיה ממין נכחד, נכחד באזורנו, בסכנת הכחדה חמורה, בסכנת הכחדה ומין שעתידו בסכנה.</p> <p>ג. קיומם של 3 פרטי רישום פלילי נוספים הנוגעים לעבירות המפורטות בנספח העבירות.</p> <p>ד. ציד חיית בר שנקבעה בתקנות כחיית "ציד" במספר של 11 פרטים או יותר מעבר למספר שהותר בתקנות או בתנאי הרישיון.</p> <p>ה. אדם שאיים על גורמי אכיפת החוק, הפריע להם במילוי תפקידם או נקט כלפיהם באלימות במהלך 3 אירועים הנוגעים לאכיפת כל חיקוק.</p>	5.

² דולב ע. ופרבולוצקי א. 2002 הספר האדום של החולייתנים בישראל (2002), הוצאת רשות הטבע והגנים והחברה להגנת הטבע.

התייחסות לעופות מופיעה במהדורה המתוקנת של הספר האדום : מירוז א. וין ג. לבינגר ז. שטייניץ ע. הצופה א. חביב א. פרלמן י. אלון ד. לידר נ. הספר האדום של העופות בישראל (2017), החברה להגנת הטבע ורשות הטבע והגנים. ניתן לעיין בספר באמצעות הקישור הבא : <https://aves.redlist.parks.org.il>

רשות הטבע והגנים

נוהל מספר : 00.00.00

שם הפרק : **חטיבת אכיפה**

פרק משנה : _____

שם הנוהל : מתן רישיונות ציד, התלייתם וביטולם

עמוד 22 מתוך 22

תאריך העדכון :

		<p>ו. אדם שצד באמצעות רעל.</p> <p>ז. ציד של דורבן, ארנבת, חוגלה או חוחית במספר העולה על המפורט בסעיף 4 לטבלה.</p> <p>ח. ציד של חיית בר מוגנת, שאינה מנויה בסעיף 2ב או בסעיפים 5א ו- 5ב לטבלה במספר העולה על 20 פרטים.</p>	
--	--	---	--

אמות מידה לטיפול בנזקי חקלאות ומטרדים הנגרמים ע"י חיות בר

רקע:

פקחי רשות הטבע והגנים מקבלים פניות רבות לטיפול בנזקי חקלאות ומטרדים הנגרמים מחיות בר וערכי טבע מוגנים. הטיפול בנזקי חקלאות הנגרמים כאמור דורש הכרות עם מגוון חיות הבר: גורמי המשיכה, סימני השטח כעקבות, סימני שיניים, גללים, שער, מאפייני התנהגות ומקורות התזונה שלהם בטבע ובחקלאות, זאת בהתאם למצאי ולעונות השנה. לצד זאת, חשוב להכיר את ענפי החקלאות השונים ולהבין את הממשק בינם לבין עולם החי וכן הכרות מעמיקה עם הפעולות החקלאיות המשתנות לאורך עונות השנה (זריעה, קציר, הבשלה, השקיה, המלטות ועוד).

לעיתים קרובות המינים היוצרים את הנזק או המטרד הינם חיות בר אשר אוכלוסיותיהן מהוות מינים מתפרצים או פולשים. מחד, מינים אלה מתרבים מעבר ליכולת הנשיאה הטבעית של השטח ובשל כך עלולים להפר את האיזון הטבעי בין האוכלוסיות השונות. מאידך, אותם מינים מזיקים לחקלאות ומטרדים את האדם. ללא סיוע של פקחי הרשות מוצאים את עצמם חקלאים וגורמים אחרים ללא מענה ראוי.

החקלאות עצמה, לרוב מהווה את מקור המשיכה העיקרי של בעלי החיים אם באופן ישיר כמקור מים או מזון זמינים (פרי, עלווה, זרעים למאכל, טריפות במשק חי), או באופן עקיף בגלל ההשקיה היוצרת קרקע לחה שמשנה את תנאי הסביבה ומושכת אורגניזמים שונים. מקור המשיכה מגדיל את המשאבים הזמינים לחיות הבר בצורה מלאכותית ומאפשרים גידול של האוכלוסייה באופן לא טבעי ובעקבות כך העצמת הקונפליקט והנזקים. יובהר כי קיימת שונות גדולה בדרך הטיפול בנזקי החקלאות ובמטרדים בהתאם למין המזיק, שלבי הגידול בענפי החקלאות השונים וכמובן תנאי הסביבה. אמות מידה אלה מהוות כללי אצבע לפקח בעת בואו לבחון את הפתרון המתאים לנזקים ולמטרדים הנגרמים על ידי חיות הבר וערכי הטבע המוגנים.

אמות המידה למתן היתר פגיעה בחיות בר ובערכי טבע מוגנים:

בטרם הנפקת היתר פגיעה על הפקח לבחון מספר אמות מידה בסיסיות:

1. זהות המין המזיק – במידה ומדובר במינים רגישים (מינים שאוכלוסיותיהן בסיכון), יש לוודא שלא פוגעים בהם אלא משתמשים בשיטות "אל הרג" כמיגון והרחקה. מאידך במינים פולשים או מינים מתפרצים יש אינטרס מבוהק של וויסות אוכלוסיותיהן, לרוב ניתן לעשות זאת ע"י שילוב של מניעת משאבים ודילול. ישנן שיטות שונות לביצוע דילול, לכל שיטה יתרונות וחסרונות בהיבטים החקלאיים והאקולוגיים בהתאם לתנאי השטח והמין. נספח ג' לנוהל הירי מפרט את המינים המותרים בפגיעה באזורים השונים, אם זאת צריך לזכור שהמטרה היא לא פגיעה במזיק אלא מניעת הנזק לחקלאות.
2. מהות והיקף הנזק – על הפקח לבחון את גורמי המשיכה, מהות הנזק ואת היקפו בבואו להמליץ על דרך פעולה. לעיתים ניקוי השטח ושמירה על סניטציה (כאיסוף זבל ופרי מהקרקע, תיקון נזילות וכו') יכולים להוות את הפתרון.
3. הענף החקלאי ושלב הגידול – הכרות עם שלבי הגידול החקלאיים מאפשר לפקח להאריך את המשך הצפוי של הנזקים ולהמליץ בהתאם (לדוגמה משך עונת המלטות במשק חי, תחילת נביטה, קציר ועוד).
4. תנאי הסביבה – מגוון התנאים במרחב השטח החקלאי, הסמיכות לשטחים טבעיים/חקלאיים/מבונינים, אזורי מסתור לבע"ח, קינונים, מקורות מים, גורמי משיכה, עונתיות, סניטציה, ועוד נדרשים להילקח בחשבון.

הפקח ימליץ על דרכי טיפול אותן ניתן לסווג לארבע קטגוריות עיקריות:

בהתאם לאמות המידה יקבע הפקח את דרכי הטיפול. ככל הניתן הפתרון יעסוק במניעת נזקי החקלאות ומטרדים לאדם ראשית על ידי מיגון והרחקה. במקרים בהם לא ניתן למגן את השטח הניזוק או לגרום לדחייה והרחקה של חיות הבר המזיקות או כאשר פתרונות אלה נמצאו כלא יעילים, יבחן הפקח שילוב פתרונות של לכידה וירי.

1. מיגון ומניעה - ניתן ליישם בדרכים שונות, גדרות קשיחות (טמונות בקרקע או עם שוליים חיצוניים "שמלה"), גדרות חשמל עונתיות, כלבי שמירה והרתעה, ריסוס בחומרים דוחים ועוד.
2. גרוש והרחקה - יכול להיעשות על ידי שימוש בכדורי נפץ, תותחי גז, לייזר ואורות כלי טיס ועפיפונים, חומרי ריח דוחים וכו'.
3. לכידה - ניתן ללכוד חיות בר בדרכים שונות. קיים מגוון רחב של מלכודות אותן יש להתאים למין המזיק. בלכידת חיות בר יעשו מאמצים למנוע צער בעלי חיים. ככל הניתן בעל החיים הנלכד יועתק לשטח אחר. במידה והדבר לא אפשרי משיקולים אקולוגיים או אחרים, בעל החיים יומת בהתאם לחוק צער בעלי חיים.
4. ירי – ייבחן במקומות בהם לא ניתן לפתור את הנזק או המטרד בשיטות אחרות או במקרים בהם אותן שיטות לא הניבו את התוצאה הרצויה, לרוב, בעת טיפול במינים פולשים ומתפרצים. כאמור, קיימות שיטות ירי וצייד שונות (ירי במארב, ירי מרכב, גרוש בסיוע כלבים) לכל שיטה יתרונות וחסרונות.

נספח ג' לנוהל הירי של רט"ג, מפרט את מיני חיות הבר המותרים בלכידה ובירי במחוזות השונים ובהתאם לכך יכול הפקח להנפיק היתרי פגיעה ו/או לכידה. נספח ג' יעודכן מעת לעת בהתאם לידע הנצבר בחטיבת מדע ואכיפה לגבי מצבן של אוכלוסיות הבר השונות והנזק או המטרד שהן מייצרות.

נספח 3

**מסמך סיכום פעילות המשיבות 1 ו-3
בשנים 2022-2023 לעניין חזירי הבר
בעיר**

עמ' 43

חזירי בר בחיפה:

דרכי התמודדות עם התבססותם בעיר

2023–2022

כתיבה: עידו גל¹, יעל אולק², ד"ר עמית דולב¹

עורכת: ד"ר תמי קרן-רותם¹

¹רשות הטבע והגנים ²עיריית חיפה

חזירי בר נחים באחת משכונות חיפה צילום: עידו גל

ברצונו להודות לאנשים רבים מעיריית חיפה ומרט"ג שהיו מעורבים וסייעו בביצוע פרויקט זה בשלבים השונים, ולמערכת ההסברה של רט"ג שליוותה את הפעילות. תודה מיוחדת לאביב אלגיים והצוות שלו וכן לערן מיכאל מעיריית חיפה שליווה מקרוב את הפרויקט לאורך תקופה ארוכה.

תוכן העניינים

3	תקציר
4	הקדמה
5	נוכחות חיות בר בערים
6	השפעות האכלת חיות בר בערים
6	חזירי בר בעיר חיפה
8	1. שיטות עבודה
8	1.1 צמצום מקורות מזון ומים ותברואה (סניטציה)
10	1.2 חסימת נתיבי חדירה לשכונות
11	1.3 טיפול פרטני בחזירי בר בעיר
12	1.4 הסברה ושיתוף הציבור
12	1.5 אכיפה
14	2. תוצאות
14	2.1 צמצום מקורות מזון ומים ותברואה
18	2.2 חסימת נתיבי חדירה לשכונות
21	2.3 טיפול פרטני בחזירי בר בעיר
25	2.4 הסברה ושיתוף הציבור
25	2.5 מסקנות
28	3. המלצות
29	4. מקורות
30	5. נספחים
30	5.1 תנועות בשטח של חזירה ממושדרת מספר 13
33	5.2 חומרי הסברה

תקציר

בעיר חיפה מתרחבת בשנים האחרונות תופעה של חדירת חזירי בר לתחומה. חיפה, בצפונה של ישראל, בנויה על חלקו הצפוני-מערבי של הר הכרמל. היא נושקת לגן לאומי הר הכרמל בדרומה ומתאפיינת בשפע של ואדיות ושטחים טבעיים וטבעיים למחצה במערבה, וכן בשטחים טבעיים וטבעיים למחצה שכלואים בליבה. מאפיינים אלו מספקים לחזירי בר מקום מסתור הרחק מהתושבים ומאפשרים להם לצאת לגיחות לשיחור מזון ברחבי העיר. בנוהגם כך נראה כי בשנים האחרונות איבדו החזירים כל חשש מפני בני אדם ואף קבעו את משכנם בלב שכונות מגורים ובאזורים בנויים. הצרה היא שאוכלוסיות של חזירי בר בעיר יוצרות חיכוך עם התושבים, ולחיכוך זה פנים רבות: הרס גינות, פיזור אשפה בעיר, תאונות מסוכנות, חטיפה של שקיות ותיקים מתושבים, ובמקרים ספורים גם תקיפה של תושבים.

כדי להתמודד עם מכת החזירים גיבשו רשות הטבע והגנים ועיריית חיפה בנובמבר 2021 מיזם משותף בגישה כוללת, המושתת על ארבעה עקרונות ממשק עיקריים:

- תברואה (סניטציה): צמצום הגורמים המושכים את החזירים לשכונות, קרי מזון ומים זמינים, בדרכים עיקריות אלו: הפחתת פסולת עירונית המפוזרת ברחובות וליד פחי אשפה ומניעת גישה של חזירי בר אליה באמצעות הרקת פחי אשפה וניקוי השטח בשעות הערב; הצבת פחים ואשפתונים מיוחדים; הפחתת מקורות מים זמינים וטיפול בנזילות ביוב; שתילה של עצים ללא פרי או של עצים מניבי פרי שחזירים לא אוכלים.
- חסימת נתיבי חדירה לשכונות: איתור נתיבי חדירה של חזירי בר מהשטחים הטבעיים לשכונות בדרום ובמערב העיר; שכלול מחסומים טבעיים ומלאכותיים קיימים ומציאת פתרונות גידור ייחודיים.
- לכידת פרטים סוררים: איתור חזירי בר שאיבדו חשש מפני בני אדם ועלולים לסכן את הציבור, מעקב אחריהם ואחר כך לכידתם והמתתם על ידי וטרנר.
- הסברה, שיתוף הציבור ואכיפה: צמצום מקורות המזון של חזירי הבר ואיתור אתרי האכלה בשיתוף תושבי העיר; הכוונה של הפיקוח העירוני לאכיפה נגד המאכילים לפי חוק עזר עירוני; חיבור והפצה של חומרי הסברה על "הנחיות האכלת חתולים באחריות" ועל שפע המזון לחזירי הבר בעיר.

תוצאות המיזם: פינוי האשפה בשעות הערב והפחים המיוחדים הוכיחו שהם רבי חשיבות במניעת גישה של חזירי בר למזון, אך טעונים שיפור. חזירי בר ממושדרים ודיווחים על הפיכות פחים הראו שגידור לשם סגירת נתיבי החדירה של חזירי בר יעיל, אך רק כאשר הגדר מתחזקת והתושבים סוגרים את השערים, ולכידה והמתה של חזירים סוררים הניבה הצלחה דיפרנציאלית בהפחתת הדיווחים על חזירי בר. בשכונות מסוימות המתה של עדר אחד או של פרט אחד סורר הפחיתה את הדיווחים כמעט לגמרי, ואילו בשכונות אחרות, שבהן תופעת החזירים הסוררים חמורה יותר, נדרשו לכידה והמתה אינטנסיביות יותר. עם זאת בשכונות שבהן הומתו חזירים סוררים אך מקורות המזון לא נחסמו במידה הדרושה, שב ועלה מספר הדיווחים על חזירי בר כעבור חודשים ספורים. ככלל נצפתה ירידה בולטת במספר הדיווחים על חזירי בר בתקופת המיזם המשותף, אולם נדרש שיפור משמעותי בממשקי התברואה והחסימה של נתיבי חדירתם של חזירי הבר לעיר.

הקדמה

בשנים האחרונות אנו עדים לעלייה בפעילותן של חיות בר במרחב העירוני בישראל, ואחד המקרים בולטים של תופעה זו היא חדירתם של חזירי בר לעיר חיפה. חזיר הבר פעיל בישראל בעיקר בחבל הים תיכוני, ובעיקר בבתי גידול שמספקים לו את כלל מקורות קיומו. בתי גידול אלו מווסתים את גודל אוכלוסיותו בהתאם למזון הזמין בהם, ולכן גידול ניכר במקורות מזון זמין לחיות דוגמת חזירי בר, ובכלל זה האכלה יזומה שלהן, משפיע בכמה תחומים: הוא יוצר חפיפה של פרטים רבים בתא שטח מוגבל; הוא מביא לידי רביית יתר ולכך שיותר פרטים מגיעים לבגרות; והוא גורם לשינויים בהתנהגותם של חזירי הבר ולאובדן חשש הטבעי מפני בני אדם.

הצורך לקדם מיזם להתמודדות עם בעיית החזירים בעיר חיפה עלה מן השטח לאחר שגידול יתר של אוכלוסייתם יצר קונפליקט חסר תקדים בתחומי העיר תוך השפעה על דפוסי החיים של התושבים, חבלה בתשתיות ציבוריות ואף פגיעה גופנית בתושבי העיר. במענה לצורך דחוף זה חברה עיריית חיפה לרשות הטבע והגנים וביחד הן גיבשו וקידמו תוכנית ממשק מקיפה ברחבי העיר. עם השלמתה תתבסס התוכנית על הבנת מקורות הקונפליקט, על היכרות עם האקולוגיה וההתנהגות של חזירי הבר, ועל קידום ממשק ארוך טווח לצמצום התבססות החזירים ברחבי העיר ולהפחתת החיכוך עימם.

זהו מיזם ראשון וייחודי של שיתוף פעולה בין עירייה לרשות הטבע והגנים, העוסק בבחינת דפוסי פעולה של החזירים וקידום פעולות מנע מתמשכות. דוח זה מסכם את שנות הפעילות הראשונות בחיפה. זהו נדבך חשוב בפעילות ממשק אקולוגי פתוח עירוני, ויעדו הוא לבנות גישה בת-קיימא וארוכת טווח לניהול הקונפליקט עם חזירי בר.

תוצאות השנתיים הראשונות למיזם המשותף מעשירות אותנו בתובנות רבות – לגבי יעילותן של שיטות פעולה שונות לצמצום החיכוך, לגבי השילוב במתארים שונים, ולגבי אופן הפעילות במרחב עירוני רווי פעילות אדם בשכונות מגורים. למדנו על חשיבותה של הבנת דפוסי הפעילות של החזירים וגיבשנו לאורה דרכי פעולה מתאימות, למשל פינוי פסולת בשעות הערב, שהן שעות הפעילות של החזירים. למדנו שחשוב מאוד לשלב ידיים עם תושבי השכונות ולקדם פעילות משותפת לצמצום החיכוך, למשל דרך צמצום ניכר של מקורות המזון הזמין ברחובות העיר, ולמדנו שניתן לצמצם עד מאוד את פעילות החזירים במרחב העירוני בעזרת פעילות נכונה שמבוססת על עקרונות אקולוגיים, ועם זאת דורשת אחזקה שוטפת לאורך זמן. כולנו תקווה שהמשך הפעילות בנחישות יביא לידי שינוי המציאות בחיפה לטווח ארוך, וישמש בסיס לדרך פעולה מתאימה גם בערים אחרות שבהן מתפתח קונפליקט מעין זה.

ד"ר עמית דולב

אקולוג מחוז צפון, רשות הטבע והגנים

נוכחות חיות בר בערים

כניסתן של חיות בר לערים, בעיקר יונקים ועופות, הפכה בעשורים האחרונים לתופעה שכיחה יותר ויותר בארץ ובעולם. חיות בר חודרות ומבססות בהן את תחום מחייתן. לדוגמה חזירי בר נמצאים בהיקף נרחב בערים רומא, ברצלונה, ברלין, הונג-קונג, חיפה ובערים נוספות. מין נוסף החודר לתחומי הערי הוא התן הזהוב. בישראל מוכרת אוכלוסיית תנים בתחומי רמת גן–תל אביב, נהריה וערים נוספות. מין אחר שמרחיב פעילותו תחומי ערים הוא שפן סלע שנכנסים לשכונות בערים רבות כמו ירושלים, צפת ולערים רבות אחרות. לרוב, מדובר בחיות בר מקומיות החיות בטבע במקומות מרוחקים מהאדם, אך גם בסביבה קרובה לערים וליישובים. עם הזמן הן נכנסות בהדרגה לתוך תחומי העיר בחיפוש אחר משאבי קיום חיוניים – מזון, מים ומסתור. ככל שהמשאבים הנחוצים להן זמינים בתחומי העיר וקלים להשגה יותר מאשר בשטחים הטבעיים, החיות נוטות למקד פעילותן בשטח העירוני, לבסס בה את תחום מחייתן ואף להתרבות ולגדל דורות חדשים. פרטים שנולדו בתחומי העיר, רואים בה את סביבתם הטבעית, ועוברים הרגלה לחיות לצד בני אדם, ולעיתים אף לאבד החשש ממנו. מאפייניהם של היישובים, פעילויות האדם ונוכחותו הופכים לחלק מהטבע שלהם, לכן לא ייפלא שבתהליך הסתגלותן לעיר חששן של חיות בר מבני אדם פוחת במקרים רבים וכל זאת בזמן יחסית קצר. יתר על כן, חיות הבר לא רק שאינה רואה עוד באדם גורם מרתיע, היא אף רואה בו עוד בעל חיים שעומו היא חולקת את בית הגידול שלה וצריכה להיאבק בו על המשאבים הנחוצים לה ולהתחרות בו עליהם.

מצב זה קיים במלוא חריפותו באוכלוסיות חזירי הבר שבתחומי העיר חיפה, והוא תוצאה של תהליך התבססות מתמשך בתחומה. הדבר קורה בשטחים הפתוחים שבין השכונות, בתוך השכונות וברחובות, בחצרות בתים ואף בגני משחקים. כל אלו, הפכו לחלק מבית הגידול שלהן. כל עוד החיות מוצאות בעיר משאבים חשובים לקיומן, כלומר מקורות מזון ומים ואתרי מסתור, החיים המשותפים בערים נמשכים. מקורות מזון ומים הם משאב מוגבל במערכת הטבעית ולדבר חשיבות רבה בוויסות גודלן של אוכלוסיות חיות בר. אלא, שמלבד מקורות מזון טבעיים, ניזונים רבים מהמינים בערים, ממקורות מזון אנתרופוגניים (שמקורם באדם) בשפע, כגון: פסולת מפחי אשפה, מזון לחיות בית - בדרך כלל לחתולים שתושבים מפזרים עבורם ברחובות העיר, שאריות פירות, ירקות ופסולת מזון של עסקי מזון (מסעדות, מרכולים) וכד'. מינים רבים מנצלים גם מקורות מים קבועים כגון נזילות מים וביוב בריכות נוי מלאכותיות, השקיה של גנים ציבוריים ושל גינות פרטיות. השימוש במים נועד לא רק כמקור שתייה, אלא במקרים רבים כמקום שכשוך, או מקור להתפתחות מזון (חרקים, פטריות, צמחים ועוד). מינים שזקוקים למקומות מסתור דוגמת חללי סלע ומערות טבעיות, שאינן שכיחות בשטחים הפתוחים הסמוכים לעיר, מוצאים מחסה במערומי סלעים, או תחת מבנים פעילים ובתוך מבנים נטושים.

אם כן, חיות בר ממינים שונים מגלות שבמקומות יישוב קל להשיג מזון והוא זמין הרבה יותר מאשר בשטחים הטבעיים, ועל כן הן נמשכות אליהם. מחקרים מראים שזמינות מזון ביישובים היא הגורם העיקרי לחיכוך בין האדם לחיות בר במקומות רבים בעולם (Dubois & Fraser 2013; Peterson et al. 2010), ותוצאותיו גורמות לחיכוך שהולך ומתעצם. כניסה נרחבת של חיות בר עלולה להיות מטרד לתושבים ואף לסכן אותם במגוון דרכים – החל בנזק לרכוש, לגינות ולחצרות, וכלה בתאונות דרכים, בפגיעה בבני אדם וחיות מחמד ובהעברת מחלות בשל צפיפות יתר. חשוב לציין, שצפיפות יתר של חיות בר

מגבירה העברה של מחלות בין בעלי חיים לבין עצמם. למשל העברה של מחלת הגרב (טפיל הסקביאס) בקיפודים, בשועלים ובתנים -נרחבת הרבה יותר באזורים בהם החיות צפופות, ועלולה אף לעבור מבעלי חיים לאדם (מחלות זואונוטיות).

השפעות האכלת חיות בר בערים

הנוהג של תושבי ערים שמאכילים חיות בר ברחובות עירם, מוכרת במקומות רבים בעולם. בארצות הברית, למשל, תושבים מאכילים מיני סנאים, דביבונים, איילים ואף דובים וזאבי ערבות. על פי רוב ההאכלה נובעת מכוונות טובות, ורצון לשפר את רווחת בעל החיים, כמו גם ליהנות מצפייה מקרוב בחיית בר. המאכילים אינם מודעים לרוב להשפעת פעילותם על חיות הבר ולשינוי ההתנהגותי הנגרם להן בעטייה – שינוי שפוגע בחיות עצמן ועלול לסכן את התושבים (Dubois & Fraser 2013).

מחקרים מסוימים מדגימים את השינוי שהאכלה מכוונת ישירה גורמת להתנהגותן של חיות בר (Orams 2002). בעיניהן האדם הוא עוד בעל חיים בבית הגידול, המתחרה בהן על המשאבים הזמינים בו, ועם זאת גם מספק להן מזון. בדרך זו נוצר קישור קוגניטיבי (התניה) בין האדם למזון. היות שהאדם הוא גורם מתחרה אין מניעה או עכבה לחמוס ממנו את המזון (לדוגמה שקיות עם מזון מהמרכול), וממילא אובד החשש מפניו. מצב זה של אובדן חשש עלול להביא את חיות הבר לידי תוקפנות כלפי בני אדם, המתבטאת בחטיפת מזון ואף בהתעמתות פיזית שיכולה לסכן בני אדם ולגרום לפגיעה ולפציעה.

האכלת חיות בר מולידה בהן תהליך למידה תלת-שלבי: בשלב הראשון נוצר גירוי חדש מחשיפה למזון זמין, כגון מזון באתרי קמפינג או בקערות אוכל. בשלב השני נוצרת התניה בין הגירוי למזון. בשלב השלישי הספקת מזון מהווה חיזוק חיובי ונוצרת הבנה שזהו משאב זמין בבית הגידול, שכדי להשיגו אפשר להיאבק באדם או לחטוף ממנו ללא מורא (Donaldson et al. 2012).

בשיחורן אחר מזון, חיות הבר לומדות לקשר בין בני אדם לאוכל, מתקרבות לאזורי מגורים, לכלי רכב ולבני אדם, והחיכוך ביניהן לאדם גדל (Cox & Gaston 2018). דוגמאות לתהליך זה מוכרות עם קופי מקוק בגיברלטר וגם בתאילנד ובהודו, שפיתחו התנהגות תוקפנית כלפי בני אדם ונוהגים לחטוף מזון מידיהם (Fa 1992; Aggimarangsee 1993). עקב השינוי בהתנהגותן הטבעית של חיות בר בסביבת אזורים מיושבים כתוצאה מהאכלה ע"י אדם, קורה שהרשויות נאלצות להמית פרטים שפיתחו התנהגות תוקפנית. באוסטרליה ב-2001 נעשתה המתה נרחבת של כלבי דינגו ב-Fraser Island אחרי שהאכלתם הסתיימה בתקיפת ילד בן תשע וגרמה למותו (Burns & Howard 2003). בקנדה ב-2011 בעיירה Christina Lake שבקולומביה הבריטית נאלצו הרשויות להמית 24 דובים שחורים שהורגלו לבני אדם בגלל האכלה, והיוו גורם מסכן (Dubois & Fraser 2013). בנוסף קיימות דוגמאות נוספות למקרים של המתת מיני חיות בר שהאכילו אותן.

חזירי בר בעיר חיפה

חיפה היא העיר השלישית בגודלה בישראל. היא מונה כ-290,000 תושבים (ב-2021, לפי הלמ"ס) ושטח השיפוט שלה משתרע על 65.6 קמ"ר בקירוב. חיפה משופעת בתחומה בשטחים ירוקים טבעיים וטבעיים

למחצה (כ-6.6 קמ"ר). מרביתם של השטחים הטבעיים מצויים במערב העיר שמבותר ב-9 נחלים ראשיים – עובדיה, עמירם, אחוזה, אזוב, שיח, עמיק, לוטם, עליה ושקמונה – ובשלוחות שביניהם בנויות שכונות מגורים. בנוסף, שטחים טבעיים נוספים נמצאים בצפון-מזרח העיר שמבותר בחמישה נחלים כלואים: רמז, זיו, אבן, תן וגיבורים. מלבד השטחים הטבעיים בתוך חיפה, העיר גם גובלת מדרום בשטח טבעי של גן לאומי פארק הכרמל.

בשל קרבתה של חיפה לשטחים טבעיים, נכנסות לתחומה חיות בר כמו חזירי בר מזה שנים. בשנים האחרונות נראה שהתעצמה פעילותם בתוך העיר וגדל מאוד הקונפליקט, בפרט עם חזירי הבר. במצב זה, הם נחשבים באזור למין מתפרץ (פירוט מטה), ונגרם חיכוך מתמשך בינו לבין התושבים. במשך יותר מעשור (עד 2019), קידמה עיריית חיפה ממשק של נרחב דילול של חזירי בר בתחומי העיר בהיקף מאות פרטים בשנה (רוזנברג וויס 2019). שיטה זו היתה האמצעי היחיד ששימש לוויסות אוכלוסיותיהם ולצמצום החיכוך בינם לבין התושבים. אלא שעל אף שהיקף הדילול גדל משנה לשנה, היקף החיכוך בין החזירים לתושבים נשאר גבוה ואף החריף. בשנים האחרונות נצפו עדרים גדולים של חזירים בשכונות העיר שלהם מספר גורים רב, כשלעיתים הם מגדלים צאצאים בחצרות בתים, ונראה שפרטים רבים הופכים לדיירי קבע בשכונות. חשוב לציין שבשנים 2019–2021 נפסק דילול החזירים בעיר כחלק מהחלטה מוניציפלית, ולא בוצעו פעולות ממשק שלהם בתקופה זו. בסוף 2021 החלו פעולות ממשק משולבות בשיתוף רט"ג, כמפורט בהמשך.

לאורך השנים התבטא החיכוך עם חזירי הבר במספר תחומים עיקריים: הפיכת פחי אשפה ואכילת תכולתם, אכילת מזון שפוזר לחתולי רחוב או מזון שהושאר להם במכוון, חפירה בגינות ציבוריות ופרטיות, תנועה של החזירים בתוככי השכונות ברחובות ובכבישים, בתאונות דרכים ואף בחטיפת שקיות אוכל ומגע ישיר, שגרמו לעיתים לפגיעה פיזית בתושבים. מאחר שהיום ברור שהגורם העיקרי להתפרצות אוכלוסיית החזירים בחיפה הוא זמינות המזון בה, צמצום מקורות המזון האנתרופוגניים עשוי להיות דרך יעילה להקטנת אוכלוסייתם (דולב ועמיתים 2015).

בנובמבר 2021 החל מיזם משותף של עיריית חיפה ורט"ג לצמצום אוכלוסיית חזירי הבר בחיפה. במיזם, שהוא שיתוף פעולה ראשון מסוגו, פותחה תוכנית ממשק משולבת להתמודדות עם החזירים שעוסקת בגורמים להתרבותם, ובפעולות ממוקדות לסילוק אותם גורמים במטרה לצמצם את התבססות החזירים בעיר. העקרונות המרכזיים של התוכנית, שהם המפתח להקטנת אוכלוסיות חזירי הבר בחיפה, הם: צמצום מקורות המזון הזמינים להן, חסימת נתיבי כניסה של חזירים לתוך שכונות בעיר, הרחקת פרטים שאיבדו חשש מבני אדם מהעיר, ובד בבד שיתוף הציבור לפעילות אקטיבית באופן שיתרום לצמצום אוכלוסיית חזירי הבר בחיפה.

1. שיטות עבודה

השטחים הירוקים בחיפה הם חלקם אזורי חורש טבעי בלתי מופר וחלקם אזורים חצי טבעיים של חורש נטוע, ורובם מרוכזים בוואדיות שבין השכונות ובמדורונותיהן. היצע המזון הטבעי בהם אינו מאפשר קיום של אוכלוסיית חזירים גדולה, והם משמשים מחסה לחזירים בשעות היום ובסיס יציאה לשיחור מזון בעיקר בערב ובלילה. שיטות העבודה המתוארות מטה מיועדות לצמצם את ההגעה של חזירים אלה לתוככי השכונות.

1.1 צמצום מקורות מזון ומים ותברואה (סניטציה)

ביישובים רבים ובפרט באזורים עירוניים יש מגוון מקורות מזון שמושכים חזירי בר: **פסולת אורגנית**: פסולת אורגנית אשר מצויה בפחי אשפה ובנקודות שבהן היא מושלכת בתחומי העיר. במקרים רבים מכולות אשפה פתוחות ושאריות מזון ליד חניות לממכר מזון (מסעדות, מרכולים ושווקים) מהווים מוקד מזון קבוע המושך את החזירים. בנוסף, שאריות מזון בפארקים ובגינות ציבוריות, מהווים מקור משיכה משמעותי גם כן.

קרקע לחה במקומות מושקים ונזילות ביוב ומים: הרוויית אזור נתון במים יוצרת מצע להתפתחות מגוון רב של אורגניזמים כמו שלשולים, חרקים, פטריות ומינים רבים אחרים שמשמשים מקור מזון לחזירים. קרקע רטובה גם נוחה יותר להפירה ובאופן טבעי החזירים נוכרים בה בקדחתנות בחיפוש אחר מזון. הדבר מוכר בחורשים וביערות הטבעיים בחורף ואילו בקיץ הקרקע קשה ויבשה והחזירים מוצאים בגינות המושקות תחליף מתאים. פעילות הפיכת הקרקע ניכרת היטב במדשאות ובגינות נוי. גם שלוליות מים הנקוות מנזילות ביוב ומים הן מוקד משיכה לחזירי בר והם נוהגים להשתכשך בהן ולהתפלש בכוכן.

תחנת האכלה שבה הניחו תושבים מזון לחזירי בר צילום: עידו גל

האכלת מכוונת: האכלה מכוונת של בעלי חיים ברחובות העיר, בעיקר של חתולים אך גם של חיות אחרות, מותירה שאריות מזון רבות שחיות בר כמו חזירים מוצאות בהן מקור מזון משמעותי. חשוב לציין שישנם תושבים שמאכילים חזירי בר במכוון ברחבי העיר חיפה. כאמור, חזירי בר מתרכזים באזורים עתירי מזון זמין ומבססים בהם את תחום מחייתם, ואף מתרבים שם. חזירים מסתתרים בדרך כלל בחורשים שבשולי השכונות בשעות היום ולרוב נכנסים לעיר לשיחור מזון

בערב ובלילה. לכך צפוי שצמצום מזון זמין לחזירים בשעות הערב יפחית את משיכתם לשכונות. לפי קו מנחה זה נעשו בשנה האחרונה פעולות להפחתת מקורות המזון בעיר: תוגברה בהדרגה מערכת פינוי האשפה בשכונות ובחלקן התווסף פינוי בערב.

ניקיון

פחי האשפה בגנים ציבוריים מתמלאים לרוב בפסולת המהווה מזון זמין במהלך שעות היום ועד שעות הערב המוקדמות. בבוקר יום המחרת, האשפה (שאיננה מזון זמין) מפוזרת ברחבי גנים ופארקים בשכונות שבהן ביקרו חזירי בר בשעות הלילה בחיפוש אחר שאריות מזון. אשפה זו המפוזרת ברחובות העיר, מחזקת את ההנחה שחלק משמעותי מהתזונה של חזירי הבר בא ממקור אנושי בעיר, ועל כן נעשו פעולות לצמצום המצב שבו פחים בגנים ציבוריים גדושים באשפה שאף גולשת מהם. בחלק מהגנים הציבוריים והפארקים החלו לבצע פעולות ניקיון כללי בשעות הערב ובסופי שבוע והוצבו פחי אשפה מיוחדים (אשפתונים) המונעים מחזירי הבר גישה לאשפה.

חזיר ניזון מפח אשפה בשכונת כרמליה צילום: עידו גל

פחי האשפה העירוניים, אליהם מפנים תושבי העיר את הפסולת שלהם, מהווים מקור מזון משמעותי לחזירי הבר שהופכים את הפחים הללו על מנת להשיג את שאריות המזון בפנים. אחת מדרכי ההתמודדות של עיריית חיפה כוללת קיבוע של הפחים למניעת הפיכתם. בנוסף לכך הוחלט כי באזורים מרובי אירועי הפיכות פחים יתווסף עוד מועד פינוי הפחים בשעות הערב, על מנת שחזירי הבר שיוצאים לשחר מזון בעיר יפגשו בפחים ריקים.

מעקב אחר דיווחי תושבים על פחים הפוכים

חזירים הופכים פחים כשהם תרים אחר מזון, והופכים אותם בכדי להגיע למזון שהם מריחים שנמצא בהם. במוקד העירוני רוכז מידע על הפיכות פחים והוא שימש מדד להיקף פעילות חזירי הבר בשכונות השונות. בד בבד נעשתה פעילות לקיבוע פחים או החלפתם בפחים שחזירים וחיות אחרות אינם יכולים לפתוח. לצערנו, נחשפנו לתופעה שבה יש אנשים שהופכים בעצמם את הפחים בחיפוש אחר בקבוקים ופחיות למחזור (בעקבות השינוי בחוק הפיקדון).

איתור מוקדים אחרים המושכים אליהם חזירים

- **מוקדי האכלה:** ברחבי העיר פזורות נקודות האכלה פעילה של חתולי רחוב או של חיות בר כמו חזירים. נקודות אלה יוצרות אספקה שוטפת של מזון רב שמושכת אליהן חזירים. חשוב לציין שהאכלה לא אחראית של חתולים ברחובות מותרת מזון רב לחזירים ולחיות בר אחרות. עיקר המאמץ המרוכז לסגירת מוקדים אלו נעשה באזורים שעליהם יש דיווחים רבים ותלונות על נוכחות חזירים.
- **נזילות מים וביוב:** נעשו סריקות ברחבי העיר לאיתור נזילות ביוב ומים, שהן מוקד משיכה לחזירים.
- **השקיה:** בחודשי הקיץ שוננו מועדי ההשקיה של גינות ציבוריות לשעות הבוקר בלבד כדי לצמצם שטחים שבהם הקרקע רטובה כלילה (בשעות הפעילות של החזירים), וכך לצמצם את הימשכות החזירים לגינות.
- **צומח בגינות ציבוריות:** כדי לצמצם הימשכות חזירים לגינות, בוצעה במקרים רבים החלפה של מיני הצמחים הנשתלים בגינות ציבוריות, תוך מאמץ לשלב מינים מקומיים שצורכים מעט מים ושאינם מפזרים פירות שמושכים חזירים.

1.2 חסימת נתיבי חדירה לשכונות

אמצעי הגנה נוסף הוא חסימת נתיבי כניסה של חזירים לשכונות. לאחר מיפוי מפורט של חלק מהשכונות הגובלות בשטחים הפתוחים, נמצא שכניסת החזירים ממוקדת בנתיבים ספציפיים. בשאר ההיקף של שכונות אלה הגישה לחזירים איננה אפשרית בגלל מבנים, קירות תמך, גדרות, טופוגרפיה ומכשולים אחרים. במצב זה כניסת החזירים לשכונה מנותבת אל מספר צירים מוגדרים. הצירים אותרו, מופו ודוייקו, כבסיס להקמת גדר שחוסמת את האפשרות של חזירים להיכנס לשכונות בהן בוצע הטיפול.

על יסוד מיפוי מקדים, נחסמו בסוף 2021 נתיבי הכניסה של חזירים במקטעים של גדר קשיחה בגובה 1.2 מ' בשכונות הסמוכות לפארק הכרמל בדרום-מערב חיפה: הוד הכרמל, רמת גולדה, רמת בגין ורמת אשכול. בעזרת המיפוי המדויק הוקמו 21 מקטעים גדר באורך כולל של כ-5 ק"מ (מפה 2). בגדרות נקבעו שערי אדם להולכי רגל בנקודות היציאה לשבילי טיול מחוץ לשכונות ושערי רכב למעבר רכב תפעולי. ליד השערים הוצבו שלטים המנחים את העוברים בהם לסגור את השערים כדי למנוע כניסה של חזירים. הקמת הגדרות החלה בשכונות אלו כדי לצמצם הסיכוי לכניסה של חזירים לשכונות הגובלות בפארק הכרמל.

חזירי הבר, שהתרגלו לאכול בתוך השכונות, ניסו לחדור בעד הגדר ואף הצליחו לפעור בה פרצות באופן תדיר. הפרצות אותרו בסיוורם לאורך הגדר והועבר מיקומן לצורך תיקון שטוף. כדי למנוע פרצות חוזק מקטע אחד של גדר בשכונת רמת בגין בפרופיל מתכת בחלקה התחתון, ומאז היא לא נפרצה. לצערנו עד כה במרבית המקרים לא הסתייע חיזוק של מקטעי גדר נוספים.

מימין: חיזוק החלק התחתון של הגדר המונעת כניסת חזירים לשכונות משמאל: שער הולכי רגל עם שלט הסבר למטיילים צילום: עידו גל

בדיקת יעילותן של הגדרות בחסימת כניסת חזירי בר לשכונות

כדי לבחון את יעילותה של הגדר בחסימת הכניסה של חזירים לשכונות, הוצמדו תגי אוזן ל-18 חזירים, כשל-5 מהם הוצמד גם משדר GPS. המעקב אחר תנועתם נתן מידע חשוב מאוד. ההשוואה בין תנועתם לפני הצבת הגדרות לתנועתם אחרי הצבתן, אפשרה לבחון את מידת יעילותן בחסימת הכניסה לשכונות. בזכות המעקב אותרו נקודות תורפה בגדרות והן תוקנו. בנוסף, בוצע ניסיון להרחיק מספר פרטים משכונות פנימיות (שאינן גובלות בשטחים טבעיים בפאתי העיר) אל מחוץ לגדר. המעקב לימד אותנו שפרטים אלה עזבו את השטח החדש תוך זמן קצר כתוצאה מדחיקה על ידי פרטים מקומיים ומצאו פרצות לחזור לשכונות שבהן הם שהו קודם לכן. תוצאה זו הבהירה שפעילות של הרחקת פרטים מהשכונות לאזור אחר אינן מועילות.

1.3 טיפול פרטני בחזירי בר בעיר

ניטור דיווחים על חזירי בר בחיפה

מדי יום מתקבלים במוקד העירוני של עיריית חיפה דיווחים על תצפיות בחזירי בר בשכונות העיר, ותלונות על נזקים. ריכוז המידע לפי מקום החזירים שנצפו מאפשר לקבל תמונה של ריכוזיהם בשכונות העיר ולמקד את הפעילות הנדרשת בשכונות וברחובות מסוימים. כמו כן נעשה שימוש במצלמות שביל כדי להתחקות אחר חזירים באזורי כניסה לשכונות, ולהתחקות אחר חזירים שהתקבל מידע שהתנהגותם מסכנת את התושבים.

איתור חזירים סורים וטיפול בהם

פרטים מסוימים באוכלוסיית חזירי הבר בעיר התרגלו לקבל מזון ישירות מבני אדם בתחנות האכלה או אף בהאכלת יד ישירה מבני אדם. חזירים אלה עלולים להיות תוקפניים כלפי בני אדם, כאשר לא נותנים להם

המזון. הם עלולים לחטוף את המזון משקית קניות או תיק בית ספר ואף לפגוע באנשים בדרכם אל מקור מזון או בכדי לקחת אותו מידיהם.

מלכודת ללכידת חזירים צילום: אביב אלדג'ים

פרטים אלו הם חזירים סוררים שאיבדו החשש מבני אדם ולכן הם מסכנים אותם. אובדן החשש מן האדם נוצר בתהליך של התניה קוגניטיבית בין האדם למזון. עם הזמן איבדו חזירים אלו את דפוס התנהגותם כחיית בר והפכו לבעלי חיים שרגילים לאדם ועלולים לסכנו בפגיעה קשה. הם לא יהסו לחטוף מזון או שקיות ואף תיקים מידי אנשים כדי לחפש בהם מזון, ועלולים לדחוף, להפיל ואף לפצוע בני אדם. לאחר שמתקבל דיווח על חזיר סורר נדרשת לכידה והמתה שלו כדי למנוע פגיעה נוספת בבני אדם. הדבר נעשה בתהליך של איסוף מידע, מעקב בסיורי שטח והסתייעות במצלמות שביל בכדי לאתר ולמצוא את החזיר הסורר וללכוד אותו.

1.4 הסברה ושיתוף הציבור

כדי להצליח ולצמצם את מספר החזירים בעיר נדרשת התגייסות מלאה של הציבור. במיזם משותף של עיריית חיפה ורט"ג, שיצא לדרך ב-2022, שווקו תוכניות הסברה ייעודיות לתושבי חיפה: תוכנית הסברה למניעת האכלת חיות בר, ותוכנית הסברה להאכלת חתולים בדרך אחראית. התוכניות פורסמו בערוצי תקשורת מקומיים וארציים ואלה מסריהם העיקריים:

- נוכחות חזירים וחיות בר אחרות נגרמת ממזון זמין ברחובות.
- על כל תושבת ותושב לקבל אחריות לצמצום מקורות המזון בעיר, שכן צמצומם הוא גורם מכריע בהפחתת מספר חזירי הבר בעיר.

התוכניות חידדו את הקשר בין האכלה לנוכחות החזירים בשכונות והראו עד כמה האכלה מעודדת אותם להישאר בהן. ההסברה תוגברת בשכונות שבהן היו האכלות ודיווחים על חזירים סוררים.

1.5 אכיפה

האכלת חזירי בר בתוך העיר היא תופעה נרחבת מאוד בחיפה ומוערכת בהיקף של מאות רבות של מאכילים. פעילות האכלה זו מנוגדת וסותרת את המאמץ שנעשה כדי לצמצם את המזון הזמין לחזירים, על ידי צמצום

המוטיבציה שלהם להיכנס לשכונות העיר. האכלה מכוונת גורמת לחזירים להישאר בשכונות ומרגילות אותם לקבל מזון מבני אדם. ומשאיבדו החזירים את החשש מבני אדם מהם הם עלולים להיות תוקפניים ולדרוש מזון או לחטוף אותו מבני אדם. האכלת חזירים וכן פיזור מזון להאכלת חתולים בשכונות שלא לפי הנחיות האכלה אחראית הם הפרה של חוק העזר העירוני בדבר שמירה על הניקיון. האכיפה של הנושא מבוצעת על ידי הפיקוח העירוני. הפקחים יוצאים לסריקות יזומות לאיתור מוקדי האכלה לא חוקיים, מסבירים לתושב את חומרת המעשה ובעת הצורך פועלים בדרך של הוצאות דוחות לתושבים שפועלים בניגוד להנחיות.

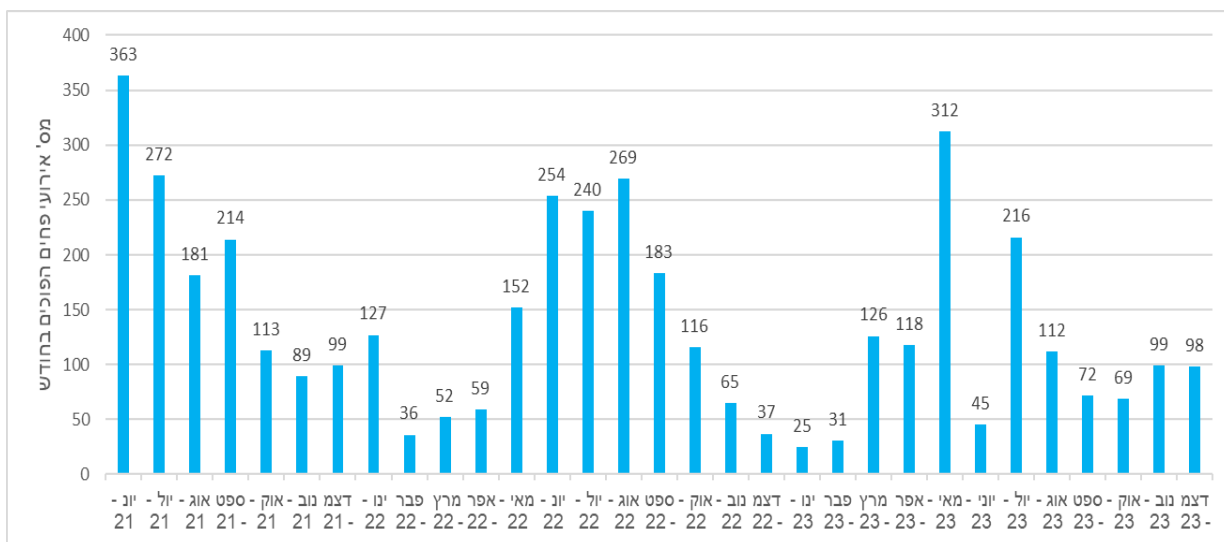
2. תוצאות

2.1 צמצום מקורות מזון ומים ותברואה

ניקיון, פינוי אשפה ופחי אשפה

החל מיוני 2021 תוגבר פינוי יומי של פחי אשפה ברבות משכונות חיפה. בחלקן שולב פינוי אשפה גם בשעות הערב. ב-2022 התקבלו 1,590 דיווחים על הפיכות פחים בחיפה על ידי חזירים ובממוצע 132.5 (±86.9) הפיכות בחודש. ב-2023 התקבלו 1323 דיווחים על הפיכות פחים בחיפה ובממוצע 110.25 (±81.71).

בעקבות פינוי האשפה גם בשעות הערב ירד מספר אירועי הפיכות פחים ביותר מ-80% מיוני 2021 עד אפריל 2022. בקיץ הוא עלה שוב ואחר כך ירד למספר נמוך מהשנה הקודמת. עולה מכך שבקיץ, בין יוני לספטמבר 2021, מספר הפיכות הפחים היה הרב ביותר בשנה ואחריו באה ירידה הדרגתית במספרם. עם זאת ב-2022 ו-2023 השיא נצפה בחודשי החורף דווקא בין נובמבר לפברואר (איור 1). מחודש ינואר 2022 החלה מגמת הפחתה ניכרת והיא המשיכה עד אוגוסט 2023. נראה שהיא עומדת בזיקה לעונתיות ולתברואה שתוגברה בשנה זו בחיפה. עדות להשפעת פעילות התברואה בחיפה על אירועי הפיכות הפחים הוא אוקטובר 2023 בו פרצה מלחמת חרבות ברזל והיקף העבודה השתנה (איור 1).

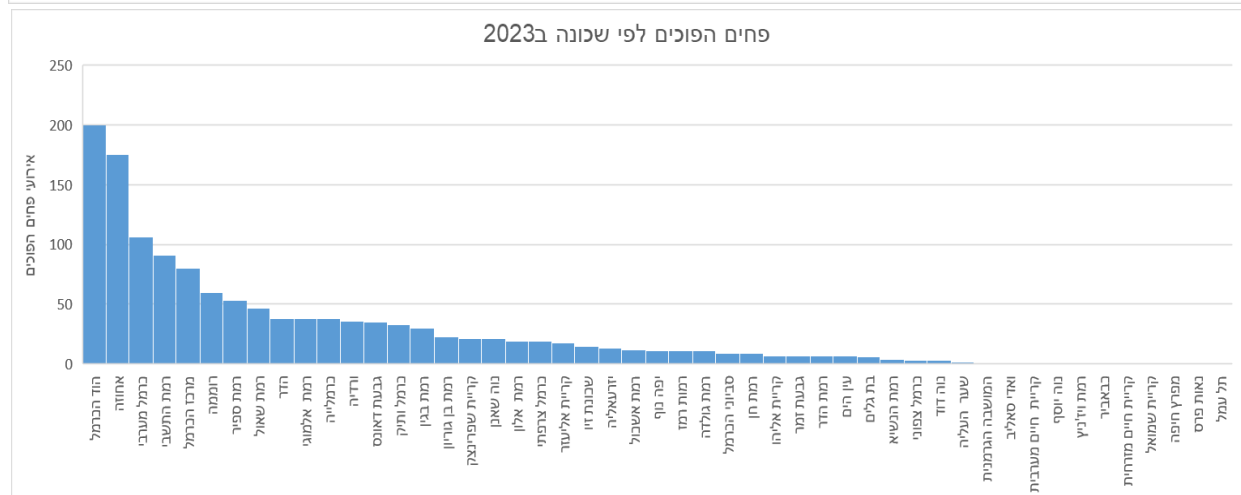
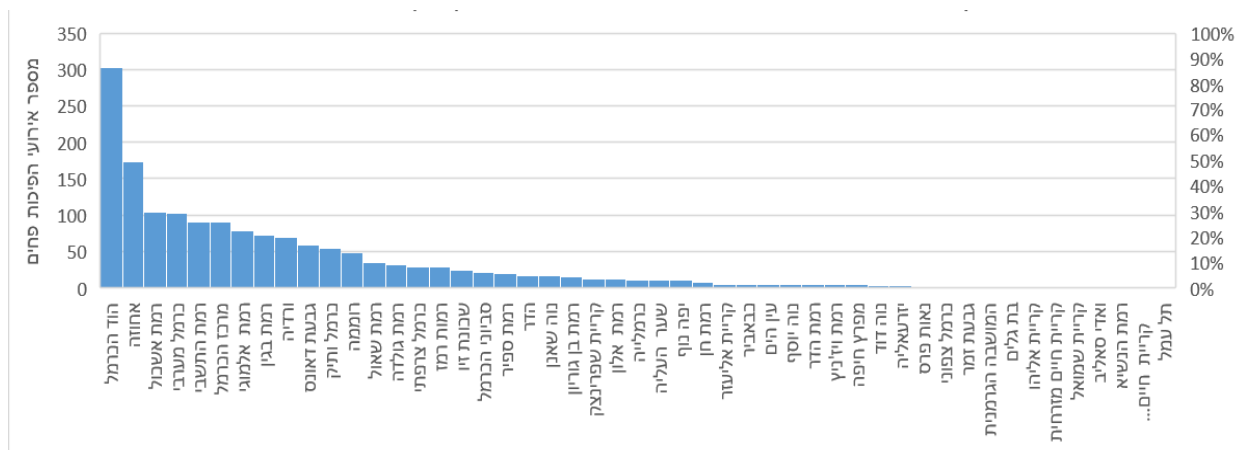

איור 1. התפלגות חודשית של מספר אירועי הפיכת פחים בחיפה

התפלגות אירועי הפיכות פחים בחיפה שונה משכונה לשכונה. ב-2022 54% מהאירועים התרכזו ב-6 שכונות בלבד: הוד הכרמל 19% (303 אירועים), אחוזה 11% (173 אירועים), רמת אשכול 6.5% (104 אירועים), כרמל מערבי 6.5% (103 אירועים), מרכז הכרמל 5.7% (90 אירועים) ורמת התשבי 5.7% (90 אירועים) (איור 2 א'). ב-2023 53.5% מהאירועים התרכזו ב-6 שכונות גם כן, הוד הכרמל 15.1% (200 אירועים), אחוזה 13% (175 אירועים), כרמל מערבי 8% (106 אירועים), רמת התשבי 6.9% (91 אירועים), מרכז הכרמל 6% (80 אירועים) ורוממה 4.5% (60 אירועים) (איור 2).

ניתן לראות שבשנתיים אלה, השכונות העיקריות בהן תועדה פעילות החזירים היו הוד הכרמל ואחוזה, ואליהם הצטרפו כרמל מערבי, רמת התשבי ומרכז כרמל באופן חוזר. חריגה לטובה היא שכונת רמת אשכול בה ירדה מאוד פעילות הפיכת פחים על ידי חזירים.

איור 2. התפלגות אירועי הפיכת פחים בחיפה לפי שכונות: עליון ב-2022 תחתון ב-2023

פינוי האשפה בשעות הערב מבוצע בחלק מהשכונות, אולם למרבה הצער חסר מידע מפורט על השכונות והתקופות בהן בוצע הממשק. במהלך 2022 קובעו והוחלפו פחים (טבלה 1). בגנים ציבוריים הוחלפו מאות פחי אשפה לאשפתונים מקובעים בקרקע ובעלי מנגנון נעילה, בכדי למנוע נגישותם לחזירי בר. במסתורי אשפה פרטיים, הוספו ווי סגירה לדלתות למניעת נגישות לחזירים.

טבלה 1. מספר ונפח הפחים שקובעו לפי חודשים בתחילת 2022

חודש/ נפח הפח	360	700	1100	סה"כ פחים
ינואר 2022	24	0	152	176
פברואר 2022	9	0	246	255
מרץ 2022	10	0	0	10
אפריל 2022	14	0	95	109
מאי 2022	21	0	11	32
סה"כ	78	0	504	582

איתור מוקדים נוספים המושכים חזירי בר

תחנות האכלה

בפעולות לאיתור מוקדים שמושכים אליהם חזירי בר נמצאו בעיר נקודות רבות להאכלת חזירי בר, בהיקף גדול מההערכות המקדימות. ברוב מוקדי ההאכלה תושבים האכילו תולדי קהילה בדרך שאינה תואמת את הנחיות העירייה להאכלה אחראית והמזון שימש גם את חזירי הבר. בנוסף, במקרים רבים תושבים השאירו במכוון מזון לחזירי בר ואף האכילו אותם ביד. פעולה זו תורמת באופן ישיר לאובדן החשש הטבעי של חזירים מבני אדם ולפיכך מסכן את שלום הציבור.

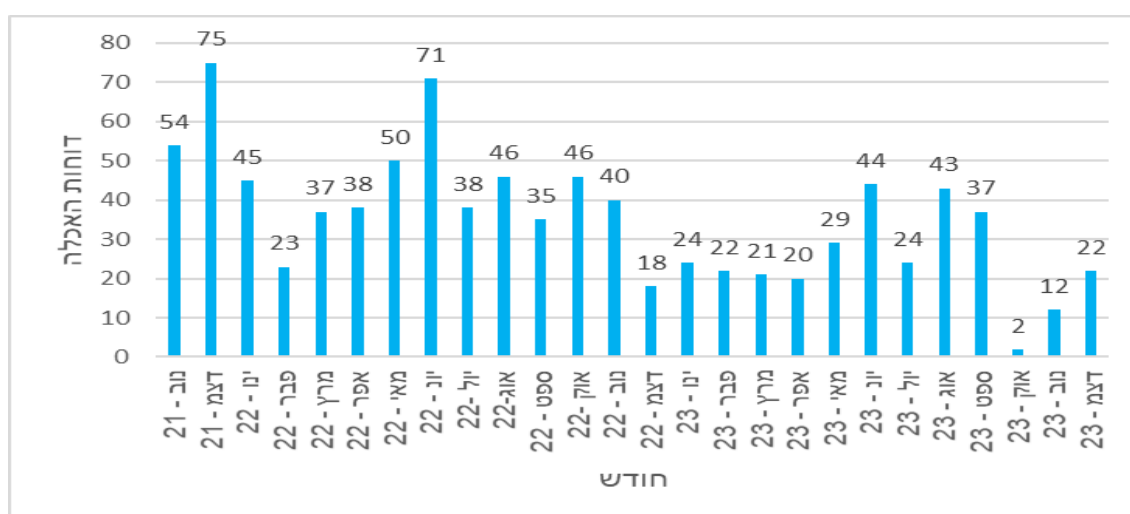
תחנות האכלה מאולתרות שבהן הניחו תושבי חיפה מזון לחזירי בר צילום: עידו גל

מנובמבר 2021 עד דצמבר 2023 חילקו אנשי הפיקוח העירוני כ-916 דוחות למאכילי חתולי קהילה שלא על פי הנחיות האכלה אחראית ולתושבים שהאכילו במכוון חזירי בר. מהם 487 דוחות ב-2022, ובממוצע 40.6 (±13.4) דוחות בחודש ב-2022. ב-2023 נרשמו 300 דוחות, ובממוצע 25 (±12.08) דוחות בחודש ב-2023 (איור 3). ב-2022 מרבית הדוחות חולקו ב-8 שכונות: הדר 18.1% (88 דוחות), אחוזה 7% (33 דוחות), ונווה שאנן 6% (28 דוחות); 4% (20 דוחות) חולקו בכל אחת מהשכונות כרמל ותיק, כרמל מערבי, מרכז הכרמל, קריית אליעזר, וקריית חיים מזרחית (איור 4). ב-2023 מרבית הדוחות נרשמו ב-7 שכונות בלבד. בשכונת הדר נרשמו 25% מהדוחות (75 דוחות), בת גלים 7% (21 דוחות), אחוזה 6% (18 דוחות), קריית חיים מזרחית 4% (12 דוחות), רמת ויז'ניץ וכרמלייה 3.7% בכל אחת מהשכונות (11 דוחות לכל שכונה) וקריית שפרינצק 3.3% (10 דוחות) (איור 4).

ניתן לראות שבשנתיים אלה, השכונות העיקריות בהן היה ריכוז של דוחות אכיפה עירוניים היו הדר ואחוזה. ב-2023 ירדה כמות הדוחות בהן בקרוב לכמצחית, אולם ניכר שעדיין פעילות ההאכלה בניגוד להנחיות "האכלה באחריות" עדיין נפוצה בהן.

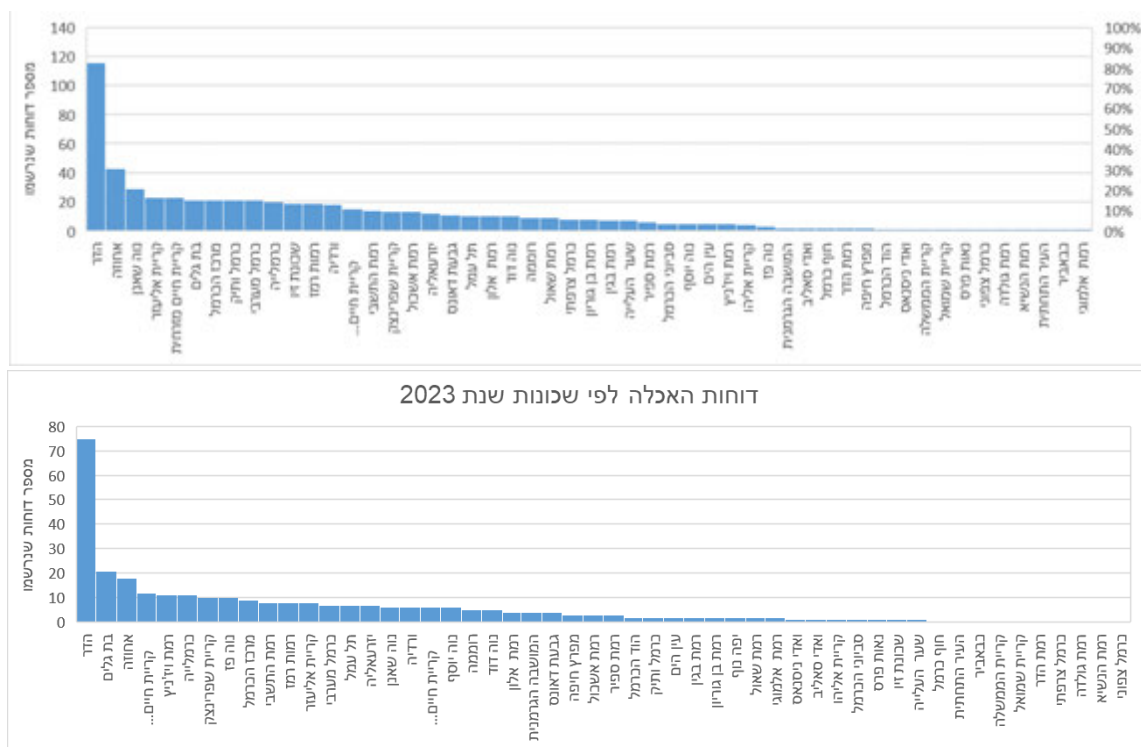

משפחת חזירים בחצר בית בשכונת אחוזה, שבה מאכילים חזירים תקופה ארוכה. צילום: עיריית חיפה

איור 3. מספר דוחות האכלה שחולקו לתושבים לפי חודשים בשנים 2021–2023

באכיפה השוטפת נתקלנו במשך השנה במספר אנשים שקיבלו דוחות חוזרים על האכלה, לאחר שכבר קיבלו התראה וקנס בעבר. באחד המקרים התקיימה לאותו אדם פעילות הסברה משותפת עם אגף הרווחה. נראה שנדרשת לפתח דרך נכונה לקידום פעולות הסברה מסוג זה.

איור 4. התפלגות דוחות שנרשמו למאכלים לפי שכונות בכל אחת משנות הפרויקט: עליון ב-2022 תחתון ב-2023

2.2 חסימת נתיבי חדירה לשכונות

מיפוי השטחים הטבעיים בתחומי העיר חיפה הראה שהיקף השטחים הטבעיים בה הוא כ-6.6 קמ"ר (מפה 1). גודל תחום המחיה של חזירים בחיפה הוערך בכ-0.6 קמ"ר (מלקינסון ועמיתים 2020). השטחים הטבעיים חולקו למקטעים: 4 פוליגונים גדולים במערב העיר (478–2,570 דונם), שהם כ-88% מהשטחים הטבעיים ו-5 פוליגונים קטנים בשכונות פנימיות (101–236 דונם).

הקשר בין מקטעי השטחים הטבעיים הוא דרך השכונות, כאשר חזירי הבר עוברים דרכן. ההנחה היא שכבישים מהירים מהווים מחסום למחצה עבורם (היקף מוגבל של חזירים מצליח לחצות). הקישור בין שטחים טבעיים אלו לשטחי פארק הכרמל מועט ויכול להתבסס על מסדרון ברוחב כ-200 מ' בין שכונת הוד הכרמל בחיפה לעיר טירת הכרמל.

שהוצבה במקום גדר לתנועתה אחרי שהוצבה גדר. לפני הצבת הגדר החזירה נכנסה מהשטח הטבעי אל שכונת רמת גולדה פעמים רבות לשחר מזון, ואילו לאחר השלמת הגדר היא נשארה רק בשטח הפתוח ולא הצליחה להיכנס לשכונה.

מפה 3. תנועה בשטח של חזירת בר באזור שכונת גולדה לפני הצבת הגדר ואחרי הצבתה איכון חזירת בר מספר 19 שמוסדרה ב-24.11.21 ברמת גולדה. תנועת החזירה לפני הצבת גדר החסימה מהשטח הפתוח לשכונה ואחריה מסומנת בקווים צהובים

במקרה מתועד אחר עברה חזירה מתויגת בתג מספר 13 לאזור אחר לאחר גידור שכונת הוד כרמל, ככל הנראה מפני שנמנעה ממנה הגישה למזון זמין בשכונה (נספח 1). באופן כללי תיעוד תנועת החזירים הממושדרים והיקף פעילותם בתוך השכונות הראה שכל עוד הגדר החוסמת את נתיב חזירי הבר אל השכונה הייתה שלמה ונטולת פרוצות ושעריה סגורים, לא הייתה חדירה של חזירים מהשטח הפתוח לתוך השכונות. למרבה הצער מעקב קבוע אחר השערים הראה שבמהלך השנה הם הושארו פתוחים לא אחת, ודבר זה מעיד על היעדר שותפות מספקת של הציבור במניעה פעילה של כניסת חזירים לשכונות. במעקב השוטף נתגלו פרוצות בגדרות שדרכן חדרו חיות בר. לצערנו, חלקן היו פגיעות מעשה ידי אדם.

פרצה שפרצו חזירי בר בגדר צילום: עידו גל

במסגרת הפעילות בוצעו סיורים עיתיים לאורך הגדרות והועברו סיכומים לגבי הפרצות הדורשות תיקון. מסיבות תפעוליות לא בוצעה עבודת תיקון ותחזוקה יעילה לרבים מממקרי הפרצות שתועדו. כתוצאה מכך, פרצות שלא תוקנו מייד פגמו ביעילותה של הגדר. בקיץ 2022 התרבו הפיכות הפחים בשכונות המגודרות, בעיקר בהוד הכרמל, שהעידו על ירידה ביעילותה של הגדר למניעת כניסת חזירים לשכונה. הדבר נגרם מאחר ובסוף אפריל 2022 הופסקה תחזוקת הגדר ונעשו בה פרצות רבות. עם זאת, בהמלצת גורמי מקצוע רותך פרופיל בחלקה התחתון של הגדר ברחוב בני ברית בשכונת רמת בגין, שהיא אזור שהיו בו פרצות רבות. חיזוק הגדר נמצא יעיל מאוד ומאז לא נצפו פרצות במקטע זה של הגדר.

2.3 טיפול פרטני בחזירי בר בעיר

ניטור פרטני של חזירי בר לבדיקת יעילות הגידור

כדי לבחון את יעילותה של הגדר בצמצום כניסת החזירים לשכונות, בוצעו לכידה וסימון לצורך מעקב של 21 חזירים. כל החזירים שנלכדו סומנו בתגי אוזן ו-5 מהם גם מושדרו במשדר GPS. ניטור החזירים נעשה לפני השלמת הגידור וגם אחריה, כדי ללמוד מהי השפעתם של ממשקי החסימה והתברואה על תנועת החזירים ועל פעילותם. המעקב אחר החזירים נעשה בעזרת כמה מקורות: תמונות שהתקבלו ממצלמות שביל במקומות שונים בשכונות, תצפיות מקריות של תושבים שצפו בחזירים מסומנים בתג, ונתוני איכון של פרטים שעליהם הותקנו קולרים עם משדר GPS.

מטרות התיג היו ללמוד עד כמה משפיעות פעילות של תברואה (סניטציה) ושל פעילות חסימת נתיבי כניסה לעיר על תנועת החזירים מהשטח הפתוח לתוך השכונות. חלק מהבדיקה כלל הרחקה של 5 פרטים מסומנים משכונות פנימיות, שאין להן מגע ישיר עם השטחים הפתוחים ההיקפיים, אל מחוץ לגדר בשכונות הדרום מערביות. מעקב אחר תנועתם הראה שכעבור שבוע עד שלושה שבועות כל החמישה נצפו שוב באזורים שבהם נלכדו בשכונות הפנימיות. משמעות הדבר שהחזירים לא הצליחו להתבסס באזור שאליו הורחקו ונדחקו כנראה על ידי פרטים שהיו בו קודם, ועל כן מצאו דרך לחזור למרחב פעילותם המקורי. המסקנה היא שהרחקה אינה מועילה ושהגדר לא עמדה בדרכם.

חזיר בר שהוצמד לו תג צילום: עיריית חיפה

כבר בתחילת המעקב אחר החזירים נראה שתנועתם בין השכונות מוגבלת ושכל קבוצת חזירים נאמנה למרחב מוגדר, ולפיכך נבחנה הדינמיקה בכל שכונה באופן פרטני כדי להבין את יעילות פעולות הממשק השונות. ניתוח מיקום הפרטים הממושדרים חיזק את הרושם הכללי והראה שתחום המחיה של חזירי הבר

בתוך העיר קטן מאוד, בממוצע כ-0.73 (± 0.36) קמ"ר, לפי מיקומן של שלוש הנקבות שמושדרו ושוחררו במקום הלכידה (kernel distribution estimate).

יכולתם של חזירים להתקיים בעיר או בקרבתה בתחום מחיה קטן שמספק להם את כל צורכיהם מודגם בתוצאות המעקב אחר חזירה ממושדרת אחרת, שנעשה לפני השלמת הגדר החוסמת. החזירה מושדרת בסוף מרץ 2022 במעלה נחל שיח. בסוף אפריל הראו תוצאות המעקב אחריה שמרבית פעילותה נעשת במעלה נחל שיח ובשולי השכונות כרמליה וכבביר, שאליהן נכנסה. העובדה שבמשך כל החודש היא נצפתה בתא שטח קטן מחצי קמ"ר לימדה שבשטח מצומצם זה היא מצאה את כל משאבי המזון הדרושים לה. ואכן, התמקדות בתא שטח זה הביאה לידי איתור של מוקדי האכלה מכוונת של תושבים בכרמליה ופח פתוח בשכונת כבביר.

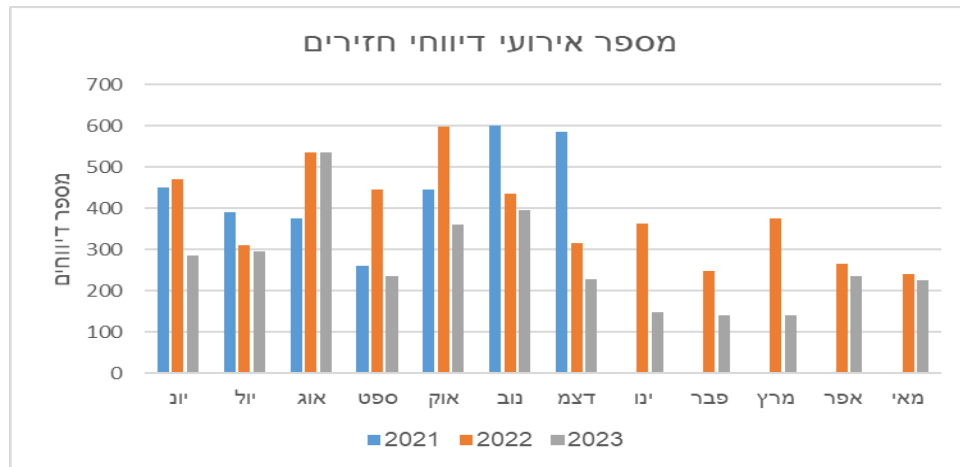
תצפיות בחזירי בר

חזירים בגן ציבורי צילום: עידו גל

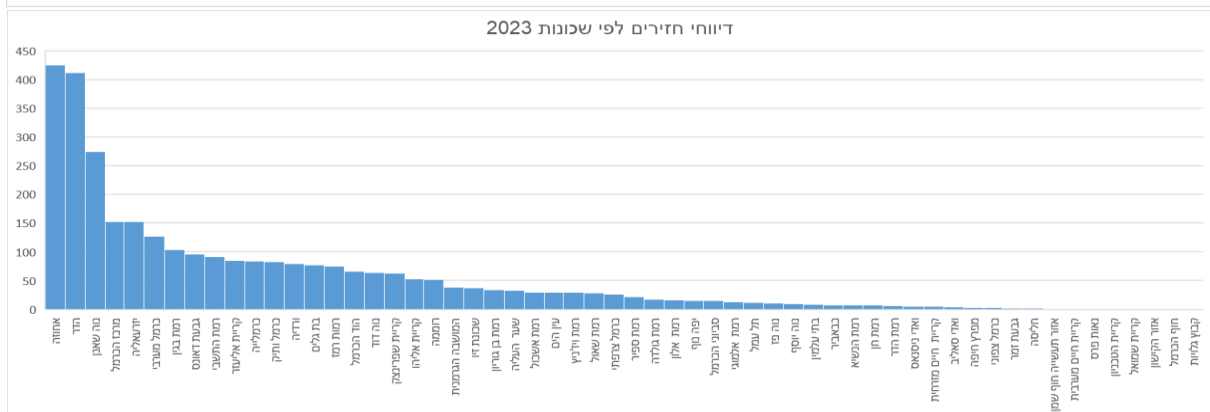
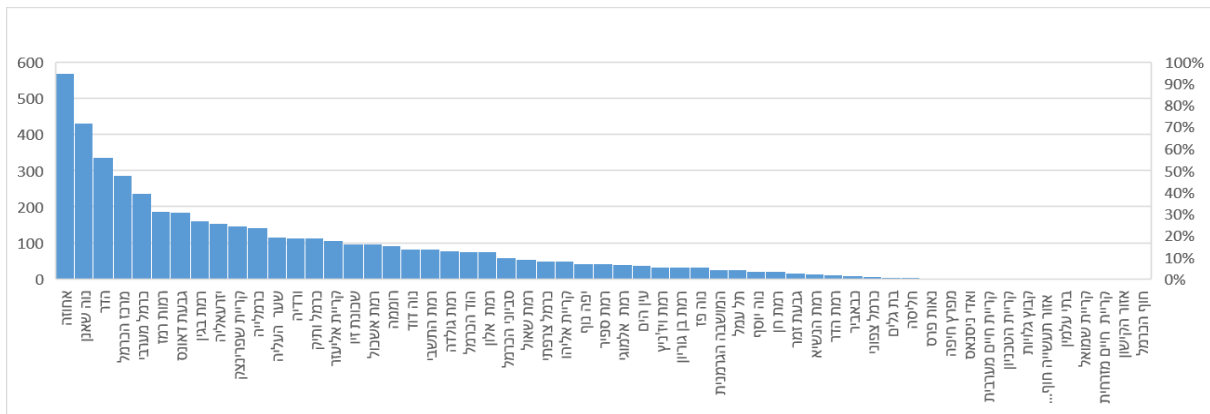
דיווחים מתושבים על חזירי בר בשכונות העיר מגיעים למוקד העירוני באופן שוטף. אומנם דיווחים אינם מדד מדויק למספר החזירים בעיר אך הם מדד חשוב לרמת החיכוך בין החזירים לתושבים ומסייעים ללמוד על היקף ההפרעה הנגרמת לבני האדם. ב-2022 התקבלו במוקד העירוני 4,610 דיווחים על חזירי בר ברחבי העיר עם ממוצע חודשי של 384.16 (± 115.27) דיווחים. ב-2023 נצפתה ירידה משמעותית בדיווחים עם 3230 דיווחים וממוצע חודשי של 269.17 (± 116.44) (איור 5). בנוסף לירידה בדיווחים בין השנים נצפתה עונתיות מובהקת במספר הדיווחים. השיא בשנים 2022-2023 היה באוגוסט-אוקטובר והחל מחודשים אלו נצפתה ירידה במספר הדיווחים עד לחודש מאי (איור 5). דבר זה בא בהלימה עם המוכר בשטחים חקלאיים, בהם עיקר הנזקים מחזירי הבר מופיעים בתקופת הקיץ בה יש מעט מאוד מזון בשטח הטבעי, והחזירות הממליטות מגדילות את טווח השוטטות לשטחי חקלאות בהם המזון עשיר ביחד עם הגורים החדשים.

איור 5. התפלגות חודשית והשוואה בין השנים של דיווחים של חזירים למקד העירוני על תצפיות בחזירי בר

דיווחי התושבים על נוכחות חזירים המחישו את השונות בין השכונות. ב-2022 רוב הדיווחים התרכזו ב-8 שכונות. שלוש השכונות העיקריות: אחוזה 12% (568), נווה שאנן 9.4% (432), והדר 7.3% (336) (איור 6). ב-2023 הדיווחים התרכזו ב-7 שכונות. שלוש השכונות העיקריות: אחוזה 13.2% (425), נווה שאנן 8.5% (274), והדר 13% (412) (איור 6). המשמעות היא שמוקדי המשיכה והקיום המרכזיים בשכונות אלו לא טופלו באופן מספק והם ממשיכים להוות מקור קיום משמעותי לחזירים.

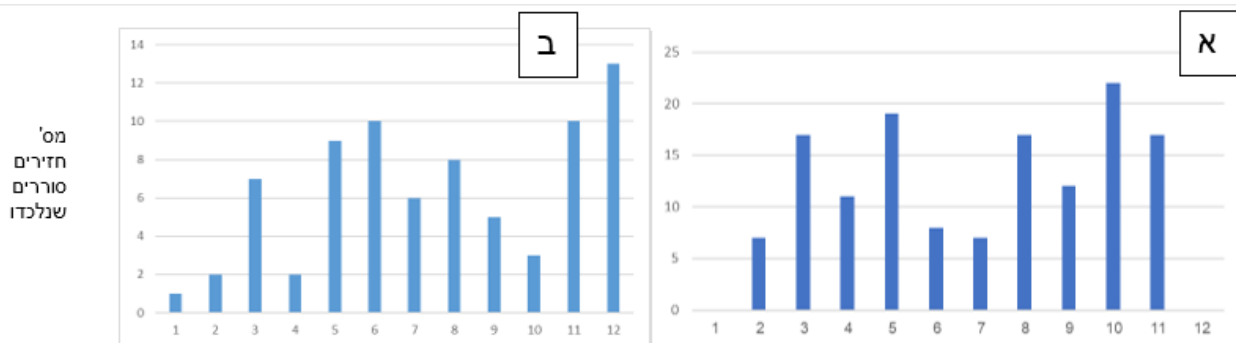

איור 6. מספר דיווחי תצפיות בחזירים לפי שכונות. עליון ב-2022 תחתון ב-2023

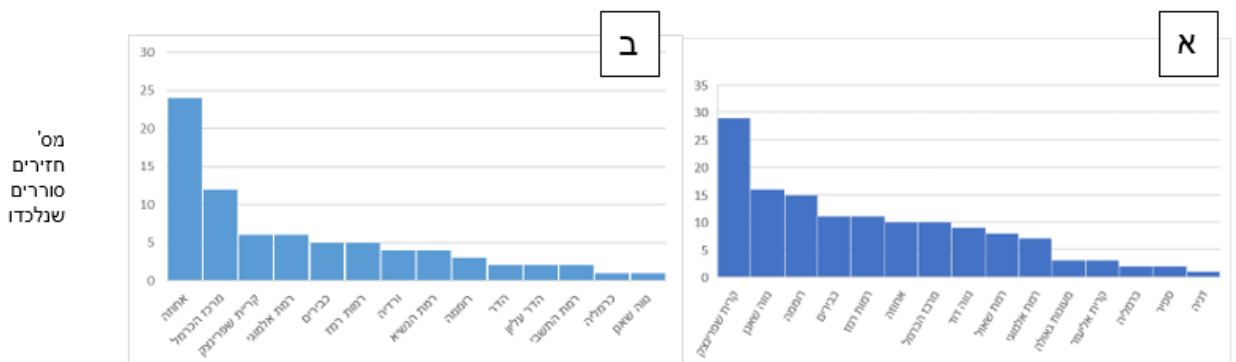
איתור חזירים סוררים וטיפול בהם

במהלך השנים תוארו מקרים רבים שבהם חזירי בר שאיבדו את חששם הטבעי מפני בני אדם התנהגו באופן המאפיין התרגלות לאדם וקישור בינו לבין מזון: התקרבות לאנשים בחיפוש אחר מזון, חטיפת תיקי בית ספר מילדים או חטיפת שקיות עם מוצרי מזון, ואף תקיפת תושבים ופציעתם. בשנים הללו נעשה מעקב אחר חזירים מסוימים שגילו התנהגויות תוקפניות. המעקב נעשה באמצעות מצלמות שביל ובאיסוף מידע פרטני. בעקבות מעקבים אלה נלכדו הפרטים הסוררים, ולמרבית הצער נאלצנו להמיתם. ב-2022 נלכדו בעיר 137 חזירים סוררים וב-2023 נלכדו בעיר 77 חזירים סוררים. (איורים 7, 8). פעילות זו נעשתה כאמור לאחר מעקב קפדני וזיהוי הפרטים הסוררים. כמו כן הוחלט לרכז מאמץ בשכונות הצפון מערביות של הכרמל וממנו להרחיב לשכונות שכנות. לצד פעילות זו, בוצע טיפול ממוקד בשכונות בהן דווח על פרטים שמסכנים התושבים.

אחרי פעולה זו, נראה שרמת החיכוך בין חזירי בר לתושבים בשכונות מסוימות ירדה. לדוגמה, במרץ 2022 תועד חזיר בר חוטף תיק בית ספר מילדה בשכונת כרמליה, והוא נלכד לאחר כשבוע. לאחר מכן הייתה ירידה ניכרת במספר הדיווחים על חזירים בשכונה. עם זאת, בחלוף חודשים ספורים ובהיעדר טיפול שיטתי במקורות המזון החיכוך עם חזירים באותן השכונות חזר לקדמותו. השכונות העיקריות בהן התמקד בשנתיים האלה הטיפול בחזירים סוררים לצד פעולות סניטציה היו קרית שפרינצק ונווה דוד וניכרה ירידה משמעותית בהן בכמות החזירים הסוררים שנלכדו (איור 8).

איור 7. התפלגות חודשית של לכידת חזירים סוררים א. ב-2022 ב. ב-2023

איור 8. התפלגות לכידה של חזירים סוררים לפי שכונות א. ב-2022. ב. ב-2023

2.4 הסברה ושיתוף הציבור

מסיוורים נרחבים בשטחי העיר ומשיחות עם תושבים עולה שאנשים רבים לא מקשרים בין זמינות הפסולת בעיר ופעולת האכלה מכוונות לבין נוכחות החזירים בעיר עד כדי התקרבותם לבני אדם. השארת שערים פתוחים בגדר החוסמת כניסת חזירים ועדויות רבות להמשך האכלה מכוונת מצביעות על כך שרבים מהתושבים לא נרתמו למאמץ לצמצם את מספר החזירים בשכונות. יתרה מזאת, המשך האכלה פעילה ברחובות העיר אף עודדה את החזירים להיכנס לשכונות. כדי לשרש מנהג זה נעשו בד בבד עם אכיפת החוק על מאכילי החזירים גם פעולות הסברה (נספח 1). המסרים העיקריים היו "הפסולת שלנו – המזון שלהם" ו"חזיר מואכל יומת", והם הופצו בערוצים אלו:

- עלוני מידע על ההשפעה של האכלת חיות בר חולקו בחלק מהשכונות.
- נתלו כרזות בתחנות אוטובוס ברחבי העיר שמותאמות למגזים השונים.
- פורסמה כתבה על הצעדים שעיריית חיפה נוקטת נגד המאכילים.
- עיריית חיפה יצאה במסע הסברה להאכלה נכונה של חתולי רחוב ובו ניתנו הנחיות למאכילי החתולים: להאכיל אותם בכלים, להיות לידם במשך כל האכלה, לפנות את היתרה, ולהשאיר את השטח נקי אחריהם.
- יצא סרטון הסברה ב"מיניסטיט" והתפרסמו הודעות בעיתונות המקומית.
- חולקו דפי הסברה על טיפול בקרטונים, לאחר שהתברר שהשלכת קרטונים לפחי האשפה גורמת לגלישה של אשפה ובעקבותיה הימשכות חזירים אליהם.

2.5 מסקנות

פעילות הממשק לצמצום החיכוך עם אוכלוסיות חזירי בר במרחב העירוני בעיר חיפה מציבה בפנינו אתגר גדול. התובנות העולות ממנה חשובות מפני שהן משמשות בסיס הן להתוויית המשך פעילות בעיר והן לגיבוש דרכי פעולה במרחבים עירוניים אחרים שבהם מתפתח חיכוך מתמשך עם חיות בר.

בחינת המדדים הנבדקים בחיכוך עם חזירי הבר מראה הפחתה בכל המדדים שנבדקו (טבלה 2), וחשוב להשוות בין תוצאות המדדים הנבדקים (טבלה 2) למדדים בחודשים קודמים ולמדדים באותה עונה בשנה הקודמת.

להלן ממצאי הירידה בכל הפרמטרים:

- **הפיכת פחים:** ב-2023 ירד מספר הפיכת הפחים בכ-17% בהשוואה לשנה הקודמת, ויש הבדל ניכר בין החודשים, כלומר בין עונות השנה. עיקר החיכוך ממוקד בכמה שכונות מוגדרות ובשתי השנים.
- **דוחות אכיפה למאכילים:** דוחות אכיפה משמשים מדד לשינוי בדפוס פעילות ההאכלה ברחובות העיר. בין 2022 ל-2023 ירד מספר הדוחות בכ-38%. חלק מהירידה מושפע מחודשי המלחמה בסוף 2023, אך עיקרה נובע משינוי משנה לשנה. עיקר החיכוך ממוקד בכמה שכונות מוגדרות ובשתי השנים, אולם גם בשכונות אלו הייתה ירידה ניכרת במספר הדוחות שניתנו למאכילים.

- **דיווחים למוקד העירוני:** בשתי שנות המיזם ירד מספר הדיווחים בכ-30% בהשוואה לשנים קודמות, וזו ירידה ניכרת. עיקר החיכוך ממוקד בכמה שכונות מוגדרות ובשתי השנים. מאחר שמידע על דיווחים מהמוקד קיים משנת 2014 יכול מדד זה לספק מידע על המגמות הרב-שנתיות בהתאמה לממשק.
- **לכידת פרטים סוררים:** כל הפרטים שנלכדו בשתי שנות המיזם הראו סממנים של התרגלות לפעילות האדם והיעדר חשש מפניו, ומכאן שהם פרטים סוררים. נתון זה מעיד שהם מסכנים את הציבור, וכדי לצמצם את הסיכון לתושבים הם נלכדו והומתו. ב-2023 הייתה ירידה של כ-44% במספר הלכידות לעומת 2022, שנה שבה לא בכל החודשים הייתה פעילות לכידה. חשוב לציין שפעילות החזירים אינה אחידה בכל שכונה, וההבדלים בין השכונות מצביעים על האזורים שבהם מתמקד החיכוך.
- **חסימת נתיבי כניסה:** הוכח שממשק החסימה היה יעיל בחודשים הראשונים לאחר הקמת הגדרות ובמקומות שבהם הן תוחזקו כראוי. בהיעדר תחזוקה והקפדה על סגירת שערים פוחת מאוד תפקודו של אמצעי זה.

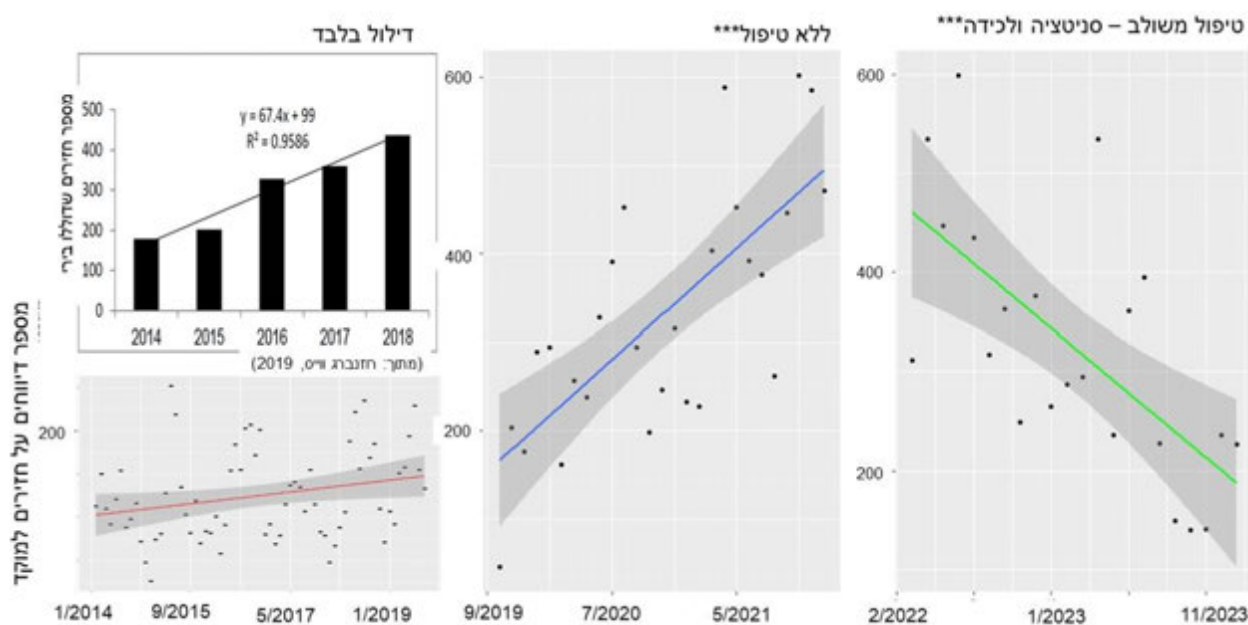
טבלה 2. סיכום מדדי השפעת הממשקים על החיכוך עם חזירי בר בחיפה בשנים 2022–2023

מדד נברק	2022	2023	שינוי	הערות
הפיכת פחים	1,590	1,323	17% ירידה	מרביתן באותן שכונות עיקריות בשתי השנים.
דוחות אכיפה למאכילים	487	300	38% ירידה	מרביתם באותן שכונות עיקריות בשתי השנים; הייתה ירידה במספרם.
דיווחים למוקד העירוני	4,610	3,230	30% ירידה	מרביתם באותן שכונות עיקריות בשתי השנים.
לכידת פרטים סוררים	137	77	44% ירידה	
חסימת נתיבי כניסה	יעילות טובה בחודשים הראשונים.			ירידה ביעילות בהיעדר פעולות תחזוקה עיתיות.

בחינת הקשר בין ממשק הטיפול בחזירים למספר הדיווחים למוקד על חזירים בשכונות העיר בשנים 2014–2023 (איור 9) מצביעה על קשר מובהק בין הממשק להשפעתו בכל תקופה, וכל תקופה עומדת בזיקה לתקופה שקדמה לה, לפי הפירוט הבא:

- **2014–2019:** הממשק בעיר היה דילול בירי של חזירים בלבד, ללא פעולות תברואה משלימות. הדילול בוצע ברחבי העיר (אין מידע לפי שכונות) והיקפו בשנים 2014–2018 גדל פי 3 בערך (איור 9 בצד שמאל למעלה). מספר הדיווחים החודשי למוקד היה דומה בכל השנים ועמד על פחות מ-200, ללא מגמת שינוי ברורה.

- 2019–2021 : בשנים אלו לא בוצע כל ממשק לצמצום החיכוך עם חזירי בר בעיר חיפה ולכן לא ייפלא שבתקופה זו עלה מספר הדיווחים למוקד באופן קווי – ביותר מכפליים באופן מובהק – והגיע לכ-500 דיווחים בחודש.
- 2022–2023 : בתקופת המיזם נעשה בעיר ממשק משולב של תברואה, חסימת נתיבי חדירה ולכידה והמתה ממוקדת של פרטים סוררים, ותוצאתו היא ירידה מובהקת במספר הדיווחים למוקד – פי שלושה בקירוב פחות – מכ-500 דיווחים בחודש לפחות מ-200 דיווחים.

איור 9. הקשר בין ממשק חזירים בחיפה למספר הדיווחים החודשי למוקד העירוני בשנים 2014–2019. בצד שמאל למטה: ממשק דילול בירי; בצד שמאל למעלה: דילול שנתי באותה תקופה; באמצע: המצב בהיעדר ממשק טיפול בחזירים; בצד ימין: ממשק משולב של תברואה, חסימת צירים והוצאת פרטים סוררים.

3. המלצות

המידע המתואר בדוח זה מעיד על התמתנות החיכוך בין בני אדם לחזירי בר בעיר חיפה, ומבליט את חשיבותו של הממשק המשולב שהופעל בשנתיים האחרונות. עם זאת, ברור שהמצב עדיין איננו מספק ונדרשת המשכת הפעולות והרחבתן לתחומים אחרים, שבהם הטיפול לא היה משביע רצון. להלן התחומים העיקריים שבהם נדרשים חיזוק ושיפור:

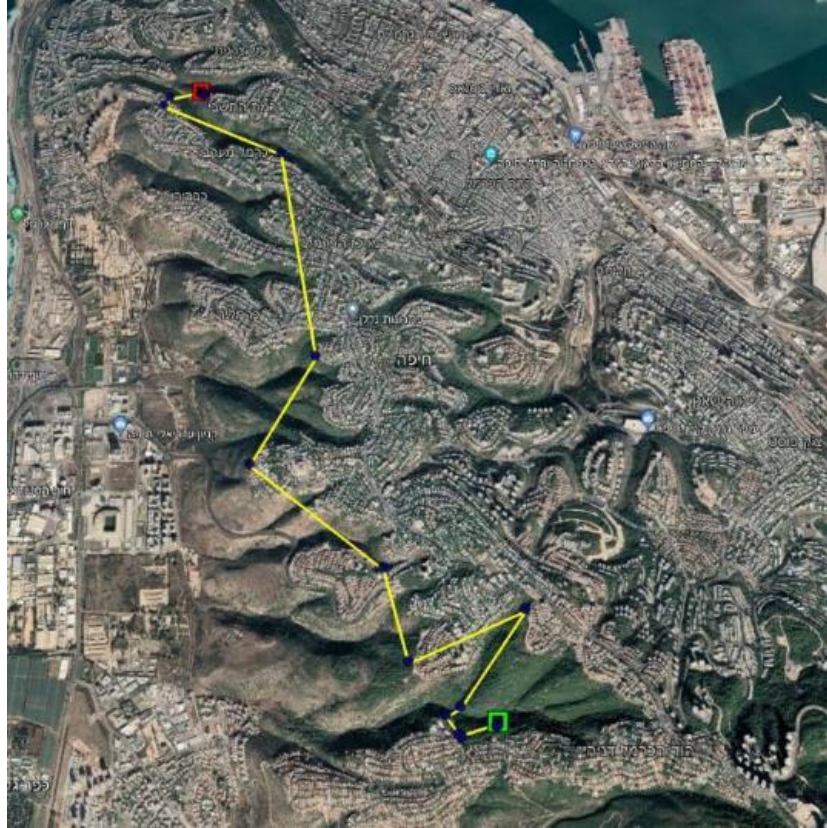
- **שיתוף הציבור:** נראה שחלק לא קטן מהציבור טרם הפנים את הקשר הישיר בין מזון זמין ברחובות לבין נוכחות החזירים בעיר, ולפיכך יש לגבש תוכנית מקיפה להרחבת מעורבות התושבים בצמצום מקורות מזון זמינים לחזירים, וכמו כן יש להקפיד על "הנחיות האכלה באחריות".
- **תחזוקה של חסימת צירי כניסה:** הקמת גדרות בנתיבי כניסה של חזירים לשכונות הועילה מאוד, וגדרות הן אפוא כלי משלים חשוב בצמצום החיכוך עם חזירי הבר. לצערנו בשנה האחרונה תחזוקתן הייתה לקויה ופגמה ביעילותן עד מאוד, וכדי לשפר את המצב יש לתחזק אותן באופן שוטף ולבנות עוד גדרות במקומות המתאימים לכך.
- **שיפור תברואה:** תברואה היא אחת הדרכים העיקריות לוודא שחיפה תהיה עיר נקייה ולא תמשוך אליה חזירי בר. הרקת פחים וניקויים בשעות הערב בפארקים ובגנים העירוניים חשובה מאין כמוה, שכן פחים גדושים מספקים מזון זמין רב במרחב דווקא בשעות שבהן החזירים יוצאים לחפש אוכל. לצערנו ההקפדה על התברואה פחתה בשנה האחרונה ולכן חשוב מאוד לחזק פעולות תברואה ככל שניתן.

4. מקורות

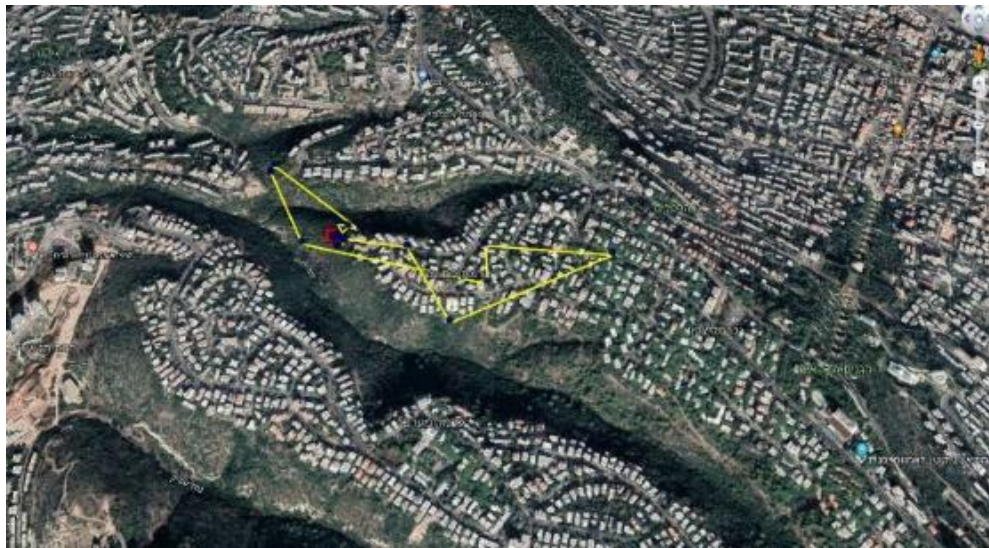
- אבידור, א., דולב, ע. וידוב, ש. (2018). סקר סניטציה מועצה אזורית עמק יזרעאל. רשות הטבע והגנים והחברה להגנת הטבע.
- דולב, ע., טלמון, ע., קפואטא, ד., זלץ, ד., רייכמן, א., גולדשטיין, ח., יהודה, י. וקינג, ר. (2015). הפחתת נזקי טריפה של בקר במרעה. רשות הטבע והגנים.
- רוזנברג, ב. ווייס, י. (2019). מטרדי חזירי בר בעיר חיפה – סיכום וניתוח נתונים 201-2014. רשות הטבע והגנים ועיריית חיפה.
- טלמון, ע., פדרמן, ר., סיני, י., בן אליהו, ה., קידר, ע., מור, ר., יצחק, מ., הלדן, ג., טל, ג. ווולך, ג. (2016). צמצום אוכלוסיות מינים מתפרצים של יונקים בשטחי מועצה אזורית עמק המעינות. רשות הטבע והגנים.
- ידוב, ש. ודולב, ע. (2018). ניטור ההשפעה של שיפור הסניטציה בעזרת הוספת פחים טמונים על פעילות יונקים בחניוני פארק הכרמל. רשות הטבע והגנים והחברה להגנת הטבע.
- מלקינסון, ד., דוידסון, א. ואבידור, א. (2020). בחינת תפוצת והתנהגות חזירי הבר בחיפה. דוח מסכם – אוקטובר 2020. החוג לגאוגרפיה ולימודי סביבה, אוניברסיטת חיפה.
- Aggimarangsee, N. (1993). Survey for semi-tame colonies of macaques in Thailand. *Natural History Bulletin of the Siam Society*, 40: 103–166.
- Burns, G.L., Howard, P. (2003). When wildlife tourism goes wrong: A case study of stakeholder and management issues regarding dingoes on Fraser Island, Australia. *Tourism Manage*, 24: 699–712.
- Cox, D.T.C., Gaston, K. J. (2018). Human–nature interactions and the consequences and drivers of provisioning wildlife. *Philosophical, Transactions of the Royal Society. B: Biological Sciences*, 373 (1745).
- Donaldson, R., Finn, H., Bejder, L., Lusseau, D., Calver, M. (2012). The social side of human-wildlife interaction: Wildlife can learn harmful behaviours from each other. *Animal Conservation*, 15:427–435.
- Dubois, S., Fraser, D. (2013). A framework to evaluate wildlife feeding in research, wildlife management, tourism and recreation. *Animals*, 3 (4).
- Fa, J. E. (1992). Visitor directed aggression among the Gibraltar macaques. *Zoo Biology*, 11: 42–52.
- Orams, M.B. (2002). Feeding wildlife as a tourism attraction: A review of issues and impacts. *Tourism Manage*, 23: 281–293.
- Peterson, M.N., Birckhead, J.L., Leong, K., Peterson, M.J., Peterson, T.R. (2010). Rearticulating the myth of human–wildlife conflict. *Conserv. Lett*, 3: 74–82.

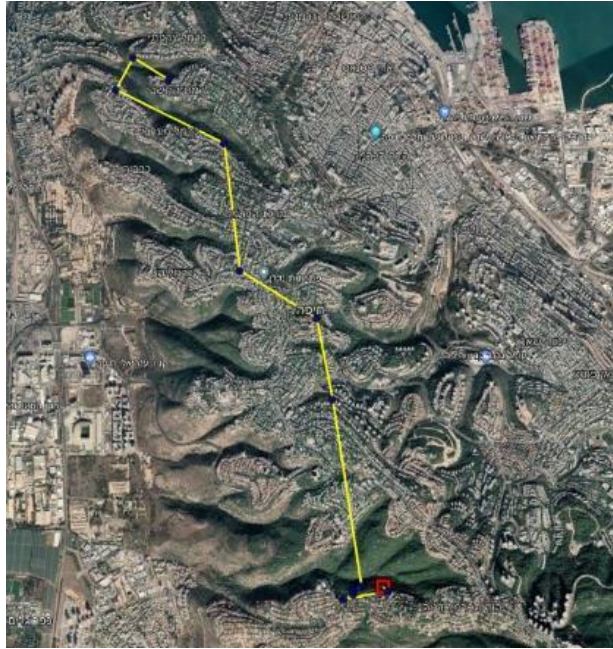

יום 8 למשדור חזירה מספר 13 : החזירה נעה באופן חריג דרך שכונות העיר לנחל לוטם במרחק אווירי של כ- 7 ק"מ, כנראה בחיפוש אחר שטח מחייה אחר לאחר שנמנע ממנה להשיג מזון באזורה המקורי

יום 9 למשדור חזירה מספר 13 : נסיון התבססות בנחל לוטם תוך כדי חדירה לשכונת רמת התשבי

יום 11 למשדור חזירה מספר 13 : לאחר כ-3 ימים בנחל לוטם חזרה חזירה מספר 13 לשטח מחייתה המקורי, כנראה בשל צפיפות חזירים גבוהה בנחל לוטם נדחקה חזרה

הסברה ע"י עיריית חיפה בנושא הזבל שלנו המזנון שלהם

<https://www.youtube.com/watch?v=rFIAOYzQUOs> צילום מסך מסרטון הסברה שפורסם ע"י עיריית חיפה

פרסום הסברה על הקשר בין הפסולת בעיר לחזירי הבר בתחנת אוטובוס בעיר

הסברה ע"י רט"ג בנושא מניעת כניסה של חיות בר ליישובים

הסברה של רשות הטבע והגנים על מניעת כניסה של חיות בר לשטחי היישובים.

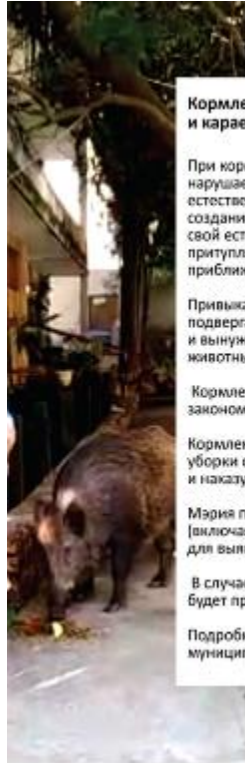
הסברה ע"י עיריית חיפה בנושא האכלה נכונה של חתולי רחוב

המלצת עיריית חיפה להאכלה נכונה של חתולי רחוב כדי למנוע ממזון לחתולים להגיע לחזירי הבר ולשפר את מידת הסניטציה בעיר. עקרונות היסוד: האכלה בקערות בלבד, נשארים עד סוף האכלה, אוספים את הקערות ומוודאים שנשאר נקי אחריו.

ШТРАФ 730 ШЕКЕЛЕЙ!

Кормление диких животных опасно и карается штрафом!

При кормлении диких животных человеком нарушается существующий между нами естественный барьер, что влечет за собой создание опасных ситуаций. Звери теряют свой естественный страх перед людьми, притупляются их инстинкты, и они приближаются к нам в поисках пищи.

Привлечение диких животных к людям подвергает жителей города опасности и вынуждает власти ликвидировать этих животных.

Кормление диких животных запрещено законом и карается штрафом в 730 шекелей.

Кормление уличных кошек без последующей уборки остатков еды также запрещено и наказуемо штрафом!

Мэрия проводит ряд действий (включая наблюдения и видеосъемки) для выявления нарушителей закона.

В случае повторного правонарушения будет предъявлен судебный иск.

Подробная информация на сайте муниципалитета:

פליירים בשפה הרוסית

נספח 4

העתק הריאיון של המשיב 2 ב-
mynet חיפה מיום 17.3.2024

עמ' 81

חדשות חיפה מזג אוויר ספורט נדל"ן בריאות רכילות פנאי ואוכל הבלוגיה המיוחדים **כל הערים**

יונה יהב: "החזירים יכולים לחשב קיצם לאחור"

ב-2 לאפריל ייכנס יונה יהב ללשכת ראש העיר חיפה בפעם הרביעית. כבר בימים הקרובים צפוי יהב להיפגש עם נציגי הצבא לקבלת תמונת מצב, ועם עינת קליש לקבלת חפיפה מסודרת. מה תהיה הנחייתו הראשונה בעניין החזירים? ומתי נוכל לנסוע בכרמלית בשבת? ראיון

דורון סולומון | עודכן 17.03.24, 09:12

נגמרו הבחירות ומתחילים החיים עצמם. יהב כבר אינו מועמד והוא צפוי להיכנס בתוך זמן קצר ללשכת ראש העיר בפעם הרביעית בחייו. רגע לפני שכל משקל האחריות יונח על כתפיו, הוא יכול היה ליהנות מהברכות וקבלת הפנים החמה שקיבל מהציבור בבניין העירייה, ממשלת ישראל, והרחוב החיפאי.

חוזר ללשכה. יהב (צילום: גיל נחשתן)

מה שלומך?

"אני זוכה לתמיכה ואהבה רבה. לא נותנים לי לעבור ברחוב וכולם חוצים לברך. נראה כי מאז הזכייה כל הימים והשעות שלי מוקדשים לעיתונות".

זה נעים או מציק?

"נעים מאוד. קיבלתי הרבה תגובות בחיי אבל מעולם לא כאלו תגובות".

יהב וחברי סיעתו (צילום: דורון סולומון)

קיבלת שיחות טלפון מעניינות?

"התקשרו אלי הרבה שרי ממשלה. שר האוצר התקשר, יועץ ראש הממשלה, שר החינוך. מלא טלפונים בהם נאמר לי שהקשר עם הממשלה פתוח לרווחה ואני מוזמן לעשות שימוש בקשר הזה למען הציבור בחיפה".

חגגת מאוחר ביום הבחירות.

"האמת שלא ישנתי כל הלילה. הגעתי הביתה בשעה 3 לפנות בוקר והבן שלי עשה מסיבה קטנה. הוא הפתיע אותנו שהגיע מארה"ב. זה מדהים".

גדי מרגלית ויונה יהב (צילום: דורון סולומון)

מה עשית מאז הזכייה?

"אני נותן הרבה ראיונות ומקיים פגישות לקראת כניסתי לתפקיד".

התחלת לעבוד?

"עד מוצאי שבת אני בתחומי המשפחה, אבל מחר אני כבר בוועדה המחוזית בנושא פרויקט בנייה במחנה מרכוס בסטלה מאריס כי הבטחתי לתושבים שאעזור להם למנוע את בנייתו".

מה עם חפיפה מסודרת עם קליש?

"אני בהחלט מעוניין בחפיפה שכזו, ולהבנתי קליש פרסמה שבכוונתה לדאוג להליך מסודר. אני מתכוון להביא איתי אדם שיכתוב כל מה שנאמר כדי לדעת מה עשו ואיך ממשיכים".

זו חפיפה שונה מזו שלא הייתה ב-2018.

"שונה מאוד. אז קליש לא רצתה בחפיפה".

רבקה יונה ירב (צילום: דורון סולמונו)

יש קואליציה?

"עובדים על זה".

החרדים והערבים יהיו בה?

"אנו ננסה לייצר ממשלת אחדות חיפאית. העיר תישאר כמו היום מבחינת האופי שלה, דהיינו פלורליסטית".

סגרת עם הרשימות הערביות?

"יש משאים ומתנים. ברגע שיהיה משהו סגור כולם ידעו על כך".

הבטחת לפתוח את הכרמלית בשבת. זה יקרה?

"בהחלט אבדוק את האפשרות".

תיסע בשבת? ירב בכרמלית (צילום: ראובן כהן)

-
-
-

מתי להתחיל לספור 90 יום שהבטחת בנושא החזירים?

"אני נכנס לתפקיד ב-2 לאפריל ומאותו רגע החזירים יכולים להתחיל לחשב את קיצם לאחור".

אתה עוקב אחר ההתפתחויות הצבאיות?

"בהחלט. יש לי פגישות מתוכננות עם נציגי הצבא. יש לי תובנות לגבי מה צריך לעשות ויש לבחון אילו כלים עומדים לרשותנו. אני על זה".

מה נאחל לך?

"הרבה בריאות ושהממשלה תכיר בנו כעיר השלישית בישראל, ותעניק לנו הרבה תשומת לב ומשאבים".

נושאים קשורים

יונה ירב   חזירי בר   עיריית חיפה   חיפה   מיינט חיפה   חדשות חיפה

נספח 5

פניית המבקשת מיום 24.3.2024

עמ' 86

24 במרץ 2024

ד"ר אייל תדמור
סגן מנהל השירות הווטרינרי
עיריית חיפה

עו"ד ימית קליין
היועצת המשפטית
עיריית חיפה

לכבוד
מר יונה יהב

שלום רב,

הנדון: מדיניות העירייה בעניין חזירי הבר

1. הריני לפנות אליכם בעקבות התבטאויות שונות של מר יהב באמצעי התקשורת, הנוגעות ל"פרויקט" שבכוונתו להוביל לטיפול בבעיית חזירי הבר בחיפה. התבטאויות אלו, שיפורטו להלן, מרמזות על כוונה לקדם תוכנית להמתה גורפת של חזירי הבר בעיר, בניגוד להוראות סעיף 2(א) לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994 (להלן: "חוק צער בעלי חיים"), והפסיקה בנושא המתת בעלי חיים ופגיעה בהם, לרבות החלטות שניתנו בנושא זה ממש לפני למעלה מ-15 שנה.
2. הבטחתו של מר יהב להביא ל"פתרון" לבעיית חזירי הבר המשוטטים בחיפה, היוותה חלק משמעותי מקמפיין הבחירות שלו. לאחר בחירתו לראשות העירייה, מיהר מר יהב להתבטא בתקשורת בשלל אמירות המרמזות על טיבה של הבטחה זו. כך למשל, [בראיון](#) ב-mynet חיפה מיום 17.3.2024, ציין כי "החזירים יכולים להתחיל לחשב את קיצם לאחור". כך גם [בראיון לרדיו חיפה](#) מיום 15.3.2024, נשאל מה בכוונתו לעשות ביחס לחזירי הבר ובהמשך להבטחת הבחירות, ולכך השיב: "לא רוצה להגיד". ובהמשך הסביר כי: "יש כאלה שילכו מחר לעתור, ולעצור ולהפסיק", וכי "תוך 90 יום העיר תהיה נקייה".
3. תחילה, נציין כי מן הראוי שמדיניות העירייה בנושא חזירי הבר, תהיה גלויה וידועה לציבור, ולא תוסתר עקב חשש מנקיטת הליכים משפטיים או מביקורת ציבורית נגד אותה מדיניות. שקיפות, בפרט בעניינים שנויים במחלוקת ובפרט כאשר זאת מתחייבת כדי למצות זכויות משפטיות, היא מעקרונות היסוד של מינהל תקין (ר' גם פס' 15 לפסק הדין בבג"ץ 3751/03 יוסי אילן נ' עיריית תל אביב – יפו (22.12.2004), וכן עע"מ 10112/02 אדם טבע ודין נ' הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה ירושלים (29.12.2003), שם מובהר בפס' 26 גם כי "השקיפות מבטיחה ביקורת מתמדת וצמודה על פעילותם של המחזיקים בסמכות, וממילא מהווה היא מעין-ערובה להתנהגות ראויה ונורמטיביות של בעלי סמכות". כמו כן, החלטות רשות מנהלית אשר אינן מתקבלות על בסיס קריטריונים ברורים, ענייניים וגלויים, מעלות חשש לשרירותיות בקבלת ההחלטה (ר' פסק הדין בבג"ץ 59/88 ח"כ יאיר צבן נ' שר האוצר (12.2.1989)). הדבר נכון מקל וחומר כאשר מדובר בנושאים הנמצאים בלב העניין הציבורי בעיר, ומקל וחומר בן בנו של קל וחומר כאשר מי שצפוי להפעיל את הסמכות (במקרה זה, ראש העירייה הנבחר), מצהיר באופן חד-משמעי שתכלית הסתרת המידע היא למנוע ביקורת ציבורית ושיפוטית.

4. ביחס למדיניות שעניינה המתה של בעלי חיים או פגיעה בהם, שהיא המשתמעת באופן טבעי מדבריו של מר יהב באמצעי התקשורת – גם שזו נעשית בהיתר מכוח סעיף 3 לחוק להגנת חיית הבר, תשט"ו-1955 (להלן: "החוק להגנת חיית הבר"), עליה לעמוד בסטנדרטים המחייבים שנקבעו בחוק ובפסיקה. כך נקבע בבג"ץ 6446/96 העמותה למען החתול נ' עיריית ערד (3.2.1998) (להלן: "עניין ערד"), כי בבחינת שיקול הדעת הנוגע להמתת בעלי חיים, תיבדק מידתיות ההחלטה ביחס לפגיעה הנגרמת, וקיומן של חלופות שפגיעתן פחותה:

"בבוא הרשות להחליט על דילול אוכלוסיית החתולים על ידי המתתם, עליה לשקול קודם לקבלת ההחלטה את האפשרות להשיג את אותן המטרות באמצעים דרסטיים פחות ולהעמיד שיקול זה לנגד עיניה, שכן, יש לבחון בכל מקרה את היחס שבין התכלית לבין האמצעים להגשמתה. זהו עקרון המידתיות הקובע '...האמצעים השלטוניים צריכים להתאים להגשמת המטרה, ולא מעבר למה שנדרש לשם הגשמתה של המטרה' (בג"ץ 3477/95 בן-עטייה נ' שר החינוך, התרבות והספורט, בעמ' 12). כך, למשל, קובע סעיף 9 לחוק הניסויים, כי 'לא יינתן היתר לעריכת ניסויים בבעל חיים אם ניתן להשיג את מטרת הניסוי בדרכים חלופיות סבירות'. [...]. אין הרשויות פטורות מלבדוק על אמצעי חלופי, קיצוני פחות מהמתה, אם קיים, או ככל שיהיה קיים מעת לעת, ולאמצו ככל שניתן" (פס' 28 לפסק דינה של כב' השופטת שטרסברג-כהן).

5. בעניין ערד הציב בית המשפט סטנדרט מחמיר לפיו המתת בעלי החיים תיעשה במשורה, כאמצעי אחרון, ורק מקום בו הוכח חשש ממשי לבריאות הציבור. באותו עניין נקבע כי על הרשות מוטלת האחריות לבסס חשש זה באמצעות נתונים קונקרטיים:

"ללא נתונים על מספר החתולים שב"תקן" ועל מספרם המשוער במקום מסוים, ממילא לא ניתן לקבוע את היקף "סטיית התקן", ולא ניתן לקבוע את היקף הדילול כדי להגיע ל"תקן". (פס' 23 לפסק דינו של כב' השופט גולדברג).

6. מדבריו של מר יהב משתמע כי תוכניתו לטיפול בבעיית חזירי הבר אינה מבוססת נתונים, בדיקות או היכרות בסיסית עם המחקר בתחום, בפרט איסוף הנתונים והניטור שנעשו על ידי העירייה בשנים האחרונות, ופורסמו לציבור [באתר העירייה](#).

7. בית המשפט חזר על הפסיקה בעניין ערד בבג"ץ 4884/00 עמותת "תנו לחיות לחיות" נ' מנהל השירותים הווטרינריים בשדה במשרד החקלאות (2.6.2004) (להלן: "עניין הנוהל להמתת חתולים"), ופסל נוהל של משרד החקלאות לטיפול בחתולים משוטטים, משום שלא נתן משקל מספיק לחלופות להמתה: "המתה של חתולי רחוב חייבת אפוא להיעשות במשורה, תוך תחימתה בגבולות ברורים ככל האפשר של זמן ומקום והגבלת הנסיבות שבהן ניתן להוציאה לפועל. עליה להיות הצעד האחרון, הנקט רק כשלא ניתן להגן ביעילות על שלום בני-האדם באמצעים אחרים שעלותם סבירה" (פס' 8 לפסק דינה של כב' השופטת דורנר).

[...] בגדרי הנוהל שגובש לא נעשה דבר זה במידה הדרושה, שכן מבין שורות הנוהל משתקפת ועולה ההמתה כשיטת הטיפול העיקרית בחתולי הרחוב. כך, בפרק האופרטיבי הראשון – שכותרתו "סמכויות להמתת חתולי רחוב" ועניינו מניעת מחלות שמקורן בחתולים – נקבעה השמדת חתולים, נגועים ולא נגועים כאחד, כאמצעי היחיד לצמצום הסיכון למחלת הכלבת. אמנם, ההשמדה הוגבלה לתחומי זמן ומקום, אך אין בנוהל כל התייחסות לאמות מידה שלאורן יש ליישם הגבלה זו. ביחס למחלות אחרות קבועות הוראות, שלכאורה אינן שוללות נקיטת אמצעים אחרים מלבד המתה, אלא שאין שום אזכור למהותם של אמצעים אלה ולאופן ולנסיבות שבהם תישקל הפעלתם" (פסקה 10, ההדגשות הוספו).

8. בעניין חזירי הבר, קיימות מספר חלופות אשר מגובות הן בספרות המדעית, והן בעמדת גורמי המקצוע, לרבות רשות הטבע והגנים. ממסמך מדיניות של רשות הטבע והגנים בנושא "מדיניות בנושא ויסות אוכלוסיות של מינים מתפרצים" משנת 2016, עולה כי נדרשת נקיטה בפעולות להפחתה או למניעת נזקים.
9. כפי שוודאי ידוע לכם, רשות הטבע והגנים פועלת בשנים האחרונות בשיתוף פעולה הדוק עם עיריית חיפה, ליישום פתרונות לבעיית חזירי הבר המשוטטים בעיר, הכוללת הפעלה של מספר אמצעים כגון גידור, סניטציה והסברה. עמדת רט"ג כפי שבאה לידי ביטוי במסמך המדיניות וכן בתוכנית הפיילוט המשותפת עם העירייה, מראה שקיימות חלופות מבוססות מדע ונתונים להמתת חזירי הבר, כאשר ההמתה תיעשה במקרי קיצון וכמוצא אחרון בלבד.
10. הובלת מדיניות המתה גורפת של בעלי חיים, אשר עולה מדבריו של מר יהב, באופן נמהר (ובאופן תמוה אף טרם כניסתו לתפקיד), ללא בחינת חלופות, מכשירה פגיעה בלתי מוצדקת, לפי מבחני המידתיות שנקבעו לעניין איסור ההתעללות ברע"א 1684/96 **תנו לחיות לחיות נ' מפעלי נופש חמת גדר** (22.6.1997).
11. הדבר נכון ביחס להמתת בעלי חיים באופן כללי, בהתאם למבחנים שנקבעו בעניין ערד ועניין הנוהל להמתת חתולים. בעניין ערד נקבע כי יש לפרש את סמכות להמתת בעלי חיים לפי פקודת הכלבת כסמכות רשות, על אף שהיא מנוסחת כסמכות חובה, משום ש"שפרשנות אחרת תיצור פער בלתי רצוי בין ההתפתחות המדעית, המעמידה אמצעים שפוגענותם נמוכה יותר להסרת הסיכון, לבין התפתחות המשפט" (פס' 24 לפסק דינו של כב' השופט גולדברג). הדבר נכון מקל וחומר בענייננו, בו מקור הסמכות אינו של סמכות חובה מפורשת להמתה. מכיוון שבענייננו מדובר גם בחיות בר מוגנות, הפגיעה בהן אסורה גם מכוח החוק להגנת חייית הבר, ואמורה להיות החריג, ולא הכלל.
12. החלטת בית משפט השלום בחיפה מיום 20.5.2007 בבש"א 8153/07 **תנו לחיות לחיות נ' עיריית חיפה ואח'**, מבטאת היטב את יישום הוראות החוק וההלכות בנושא המתת בעלי חיים, ספציפית לעניין חזירי הבר בחיפה. בהחלטה זו ניתן צו האוסר על המתת חזירי בר בחיפה, על אף שגובתה בהיתר צידה, לאחר שנקבע כי לא נבחנו בצורה מספקת, אמצעים חלופיים להמתה.
13. באותו עניין ננקטו מספר צעדים ע"י העירייה להרחקת חזירי הבר מאזורים מיושבים בעיר, בטרם ניתן היתר לצידת חיות הבר. בין היתר, גודרו אזורי היציאה מהוואדיות באופן שהועיל להרחקת חיות הבר, ונעשו במשך שנתיים שלושה מבצעי גירוש במספר אזורים בעיר. בית המשפט קבע כי אין די בצעדים שנקטו על ידי העירייה כדי להתיר את המתת חזירי הבר: "לא הוסבר מדוע לא נעשה ניסיון נוסף ומדוע כשל הניסיון הקודם, אם כשל. שאלה היא מה הגדרת הכשלון. ניתן להסכים שזהו כשלון אם החזירים חזרו מיד. לא ניתן להסכים שזהו כשלון אם החזירים חזרו כעבור שנה וחצי שנתיים. אפשר שבינתיים הצטמצמו עוד יותר שטחי המחיה שלהם או שעלה מספרם. ניסיון אחד במשך שנתיים אינו מספיק כדי להצדיק המתה של בעלי חיים עקב הסכנה להפרעה שהם מפריעים לבני האדם באזורים מאוכלסים" (פס' 5, ההדגשה הוספה).
14. לפי החלטה זו, גם מקום בו ננקטו חלופות, על הרשות להראות כי הן נבחנו באופן מעמיק, תוך התבססות על תבחינים ואמות מידה ברורות ומקצועיות.
15. בענייננו, חזקה שלא נעשתה בדיקה כאמור – מר יהב מציג את תוכנית מיגור החזירים שלו כפתרון מיידי ואגרסיבי, עוד בטרם נכנס לתפקידו, ומן הסתם בטרם התייעץ עם גורמי המקצוע בעירייה ומחוצה לה. על כך אין אלא להוסיף את המסתורין האופף את המדיניות אותה הוא מבקש ליישם באופן מיידי –

התנהלות שההסבר המוצהר לה הוא חשש מביקורת ציבורית ושיפוטית, ושעל כן חזקה עליה שאינה הולמת את הדין הישראלי – הן מבחינת כללי המשפט המינהלי והן מבחינת דיני ההגנה על בעלי חיים.

המתה גורפת של חיות בר אינה אפקטיבית לעמדת המומחים

16. לפי הספרות המדעית בתחום, וחוות הדעת האקולוגית שפורסמה בתאריך 6.3.2023 באתר העירייה (ומצורפת לפנייה זו), מדיניות של המתה גורפת אינה יעילה, ועשויה אף להחמיר את בעיית החזירים המשוטטים בעיר. נתייחס לדברים בקצרה להלן, מבלי שיהיה בכך למצות את עמדתנו המקצועית או את המחקר הנוגע לנושא בתחומי חיפה ומחוצה לה.

17. כפי שצוין בחוות הדעת האקולוגית, כניסת חיות בר למרחבים אורבניים מהווה תופעה עולמית הולכת וגוברת שאין לה פתרון קסם. ערים רבות בעולם ניסו להתמודד עם הבעיה באמצעות ציד, אולם מחקרים מהשנים האחרונות מראים שציד חיות הבר עשוי לגרום לאפקט הפוך ולעלייה בפוטנציאל הרבייה, בין היתר בעקבות גורמי לחץ הנובעים מהציד (Davidson, Malkinson, Schonblum, Koren & Shanas, 2021).

18. הגורם העיקרי לכניסת חזירי בר לאזורים מיושבים, הוא חיפוש אחר משאבי מזון זמינים, כמו פסולת בפחי אשפה, מזון של חיות בית בחוצות העיר ועוד (Fraser & Dubois, 2013). בעיה נוספת הנפוצה בעיר היא האכלה מכוונת של חזירי הבר, תופעה שפוגעת בחזירי הבר, מפחיתה את חששם מבני האדם ובכך מעלה את הסיכון לציבור (Fraser & Dubois, 2013). בשנים האחרונות ננקטו מספר צעדים לצמצום מקורות המזון הזמינים בעיר, ביניהם קיבוע פחי אשפה, גידור, אכיפה מוגברת ומתן קנסות במקרים של האכלה מכוונת של חזירי בר או השלכת פסולת מחוץ לפחים, ועוד. צעדים אלו לוו בקמפיין הסברה לעניין חשיבות שמירת הניקיון בעיר, והאכלה נכונה של חתולי קהילה (ר' סיכומי פעילות מתחילת שנת 2022 עד שנת 2024, שפורסמו בדוחות [באתר העירייה](#)). **העמדה הרווחת לפי סיכומי הדוחות המקצועיים שפורסמו באתר העירייה, היא כי טיפול אפקטיבי בבעיה חייב לכלול סניטציה וטיפול מקיף במקורות המזון הזמינים בשטח הציבורי.** כך צוין למשל בסיכום דו"ח הפעילות מתאריך 3.2.2024 בעמ' 7 למסמך: "בבחינת מצב הקונפליקט עם החזירים בעיר חיפה, המשך העבודה מלמד שטיפול ממוקד, יכול לשנות המציאות ושגידור מתוחזק הינו אפקטיבי. לאור זאת עולה הצורך בהמשך פעילות אינטנסיבית לטיפול במוקדי המזון – האכלה ופסולת ברחוב. היעדר שינוי בהיקפי הפעילות, מצביע על הצורך בקידום של תכנית פעולה קהילתית שתקדם העברת המסרים ושיתוף הקהילה בהתמודדות עם צמצום הקונפליקט עם חזירים ברחבי העיר. בנוסף לפעילויות אלו, נדרש המשך הוצאה ממוקדת של פרטים סוררים, ולאחר מוקדי פעילות חזירים, ולתחזק באופן שיטתי את הגידור שהוקם לחסימת נתיבי כניסת החזירים".

19. לעמדת העירייה עצמה, הדרך האפקטיבית להתמודדות עם בעיית חזירי הבר המשוטטים בחיפה היא באמצעות טיפול משולב הכולל מספר עקרונות: צמצום מקורות מזון ומים, חסימת נתיבי חדירה לשכונות, כאשר המתת חזירים תיעשה במקרי קיצון בלבד, כאשר קיים אותו חשש ממשי לפגיעה מצד חזירי בר שאינם חוששים מבני אדם. בעוד שאנו חלוקים עם העירייה ביחס לפרקטיקה זו – המרחק בינה לבין תוכניות של המתה ופגיעה סיטוניות, בפרט מבחינת מבחני החקיקה והפסיקה – הוא מרחק עצום.

20. לנוכח הספרות המדעית המרובה בתחום, ועמדותיהם המבוססות של גורמי המקצוע, לא ברורה הבטחתו של מר יחב במסגרת קמפיין הבחירות, "לפתור את בעיית חזירי הבר בתוך 90 יום", עמדה שאין לה שום בסיס מחקרי, ומנוגדת לעמדות הגורמים המקצועיים, ביניהם רשות הטבע והגנים ואקולוגים מטעם עיריית חיפה, שחוקרים את התחום מזה שנים. כפי שפורט לעיל, מדובר במדיניות שאינה חוקית ושאינה יעילה, ודאי שלא בטווח הארוך. רצונו של מר יחב לייצר מיצג לפיו הוא פועל

לקיום הבטחת הבחירות שלו, אינו יכול להצדיק גישה אגרסיבית הסותרת הן את המחקר המדעי, והן את ממצאי עבודת העירייה עצמה לאורך השנים.

21. לנוכח האמור לעיל, נודה להתייחסות בהקדם, לנקיטת פעולות שיבטיחו כי לא יופר הדין, לרבות הדין הנובע מחוק צער בעלי חיים; וכן להבטחת שקיפות מלאה בפעילות העירייה בנושא, כפי שנעשה בנושא בשנים האחרונות, בדוחות גלויים ובשיתוף הציבור בפעולות שנקטו ביחס לחזירי הבר. בהיעדר מענה, ניאלץ לבחון את צעדינו המשפטיים על בסיס ההתבטאויות הקשות שהובאו בראיונות שונים בתקשורת, כפי שתואר לעיל.

בברכה,

תמר מאיאן, ע"ד
המחלקה המשפטית
תנו לחיות לחיות

העתקים:

לשכת ראש עיריית חיפה
אורי נווה, סגן מנהל חטיבת המדע, רשות הטבע והגנים
עו"ד שי פרץ, תובע ראשי ומנהל אגף תביעות, רשות הטבע והגנים
יתיר שמיר, ראש אגף החי והצומח, רשות הטבע והגנים
ח"כ יסמין סאקס פרידמן, יו"ר השדולה לזכויות בעלי חיים בכנסת
ח"כ איימן עודה
ח"כ גילה גמליאל
ח"כ גלעד קריב
ח"כ נעמה לזימי
ח"כ עופר כסיף
ח"כ שרן השכל
גלי דוידסון, ראש אגף הגנה על בעלי חיים, המשרד להגנת הסביבה

חוות דעת אקולוגית - תכנית עבודה לטיפול בחזירי בר

חיפה כמו ערים רבות בארץ ובעולם, הגובלות בשטחים טבעיים, מתמודדת עם כניסת חיות בר למרחב האורבני. אחד המינים הבולטים הנכנסים לשטח האורבני הם חזירי הבר, המהווים במקומות רבים בארץ ובעולם מין מתפרץ. מין מתפרץ הוא מין מקומי שאוכלוסייתו גדלה מעבר לכושר הנשיאה הטבעי בשטח, לרוב כתוצאה מעליה בזמינות המזון ממקורות אנתרופוגניים- שמקורם בבני האדם (טלמון וחובריו, 2016). מקורות מזון פוטנציאליים יכולים להיות, בין היתר, פסולת אורגנית, תוצרי חקלאות, ריכוזי מזון המיועדים להאכלת בעלי חיים ופגרי בע"ח ממשקים לגידול בעלי חיים (אבידור וחובריה, 2018). הנזקים הנגרמים כתוצאה ממינים מתפרצים הם רבים וכוללים בין היתר פגיעה בתשתיות ובגינון (הרס של דשא ופגיעה בצינורות השקיה), פיזור פסולת ולכלוך, הרתעת בני אדם בנקודות חיכוך, גידול בהיקפי טריפה של חיות בר ודחיקת מינים מקומיים אחרים (ידוב ודולב, 2018).

בערים, זמינות מזון מהווה את הגורם העיקרי לקונפליקט אדם-חיות בר (Dubois & Fraser, 2010 Peterson et al. 2013). קונפליקט זה, נובע מפעילות חיות הבר לחיפוש משאבי מזון קלים להשגה באזורים מיושבים העתירים במזון זמין כדוגמת: פסולת אורגנית בפחי אשפה, מזון של חיות בית (לרוב חתולים) בחוצות העיר, נזילות ביוב, גינות מושקות ובהן עושר של חרקים ועוד.

השארית מקורות מזון הן במרחב הפרטי והן במרחב הציבורי מפרה את האיזון האקולוגי הטבעי: מגבירה את כניסת חיות הבר לעיר, פוגעת בבריאות חיות הבר (כי האוכל המתועש אינו בריא להן) ומעלה צפיפות אוכלוסיות של מינים מקומיים. תוספת מזון זו צפויה להגביר את החיכוך, שכולל אובדן פחד מבני אדם והשגת מזון בצורה אגרסיבית – חטיפה שלו באופן אקטיבי, שיכולה להוביל לפגיעה ולפגיעות קשות. חיות הבר שלומדות לקשר בין בני אדם לאוכל, מתקרבות לאזורי מגורים, כלי רכב ובני אדם בשיחור אחר מזון, ובכך הקונפליקט גדל (Cox et al. 2018).

במקומות רבים בעולם מתרחשת האכלה מכוונת של חיות בר על ידי בני אדם בסביבת בתיהם: סנאים, דביבונים, איילים ואף דובים וזאבי ערבות. האכלה של חיות בר נובעת לרוב מכוונת טובות, אך היא פוגעת בחיות הבר ומעלה את הסיכון לציבור (Dubois & Fraser, 2013). האכלת חיות בר גורמת לשינוי ההתנהגות הטבעית ופעמים רבות להתפתחות של התנהגות אגרסיבית כלפי בני אדם (Orams, 2002). מחקרים רבים הראו שחיות בר מפתחות התנהגות אגרסיבית בעקבות האכלה באינטראקציה ישירה על ידי בני אדם. דוגמאות לכך ניתן למצוא בקופי מקוק בגיברלטר וקופי מקוק בתאילנד שפיתחו התנהגות אגרסיבית כלפי בני אדם (Fa, 2002 ; Aggimarangsee, 1993). שינוי בהתנהגות הטבעית של חיות בר בסביבת אזוריים מיושבים, בעקבות האכלה, מאלצת את הרשויות לבצע הרחקה או המתה של הפרטים שפיתחו התנהגות אגרסיבית. דוגמאות לכך ניתן למצוא בעיירה קטנה (Christina Lake) בקולומביה הבריטית שם בשנת 2011 נאלצו הרשויות להמית 24 דובים שחורים בשל האכלה (Dubois & Fraser, 2013), או המתה נרחבת של כלבי דינגו בשנת 2001 באי Fraser Island באוסטרליה בשל האכלה של כלבי דינגו שהסתיימה בתקיפה וגרימה למותו של ילד בן 9 (Burns & Howard, 2003).

	
<p>2- חזירי בר אוכלים שאריות פסולת ביתית בשכונת נווה שאנן</p>	<p>1- חזיר בר אוכל שאריות מזון לחתולים ברחוב קלר</p>
	
<p>3- חזיר בר אוכל שאריות מזון לחתולים ברחוב מוריה.</p>	
	
<p>4- חזירי בר נוברים בדשא בשכונת דניה.</p>	

טבלה 1- חזירי בר ניזונים משאריות מזון לחתולים, מפסולת ביתית ומגינןן עירוני. תמונות 1 ו-2 נלקחו מרשתות חברתיות.

בחיפה, הגובלת בשטחים טבעיים, מוכרת לאורך שנים כניסתם של חיות בר. עם זאת, בשנים האחרונות עולה הקונפליקט עם חזירי הבר.

חזיר בר (*Sus scrofa*) הוא יונק גדול השייך לסדרת מכפילי פרסה ולמשפחת החזיריים. גובהו מגיע עד ל-1.2 מ' ומשקלו עד ל-200 ק"ג. לחזיר בר מבנה חברתי מורכב: הזכרים הבוגרים הם טריטוריאליים, הנקבות נמצאות בעדר המורכב ממספר נקבות עם גורים והזכרים הצעירים בגיל שנה יוצרים עדר ונשארים בו עד להגיעם לגיל בגרות. תחום המחיה משתנה בין הזוויגים ותלוי בזמינות המזון. תחום מחיה של זכרים 10-20 קמ"ר ושל נקבות 2-6 קמ"ר. תחום המחיה קטן יותר כשזמינות המזון גבוהה. כשצפיפות האוכלוסיה עולה- תחום המחיה קטן ורמת הפעילות בו עולה. מבחינת רבייה- בנקבות גיל בגרות מינית תלוי משקל (לרוב 30 ק"ג) ולכן תלוי זמינות מזון. משך הריון- 4 חודשים, גודל שגר לרוב בין 3 ל-8 גורים ותקופת המלטות בשטחים הטבעיים היא מרץ-יוני. גידול אוכלוסיה שנתי יכול להגיע למעל 100%. חזירי הבר הם אומניבורים "אוכלי כלי".

בטבע: 90% מהתזונה היא חומר צמחי: שורשים, פקעות, עלווה, בלוטים ואגוזים. יתר התזונה מורכבת ממגוון רחב של בעלי חיים: תולעים ופרוקי רגליים ואף ציפורים (דוידסון, 2016).

בעיר: "הבופה הפתוח"- חזיר הבר ניזון מפסולת זמינה (פחי אשפה), מעצי פרי ושאריות מזון חיות מחמד.

בחינה של הסיבות להימשכותם לעיר מלמדת על זמינות רבה של מזון מפחי אשפה (פחים שעולים על גדותיהם, הנחת פסולת ליד פחים, הפיכה אקטיבית של פחים) וגינות עירוניות מחד, ומאידך האכלה נרחבת של חיות בית (טבלה 1) ברחובות העיר, שמותירה מזון רב וזמין, אל זה מצטרפת האכלה מכוונת של חזירי בר שמוכרת מתיעודים רבים (טבלה 2).

	
<p>2- האכלת חזירי בר ברוממה.</p>	<p>1- האכלת חזירי בר בנווה דוד.</p>

טבלה 2- דוגמאות להאכלת חזירי בר. תמונה 2 נלקחה מרשתות חברתיות.

לצמצום מקורות מזון אנתרופוגניים תפקיד עיקרי בהקטנת אוכלוסיית מינים מתפרצים בצורה יעילה (דולב וחובריו, 2015). השארת מקורות מזון הן במרחב הפרטי והן במרחב הציבורי מפרה את האיזון האקולוגי הטבעי, מגבירה את כניסת חיות הבר לעיר, מעלה צפיפות אוכלוסיות של מינים מקומיים, דבר היכול לגרום להגברת החיכוך עם בני אדם.

פעולות לטיפול בקונפליקט

לצורך הפחתת מקורות המזון הזמין מפחי האשפה כבר בשנת 2019 החל קיבוע כלל פחי האשפה בשכונות רכס הכרמל (טבלה 3). בשנת 2020 ו-2021 הורחבו קיבועי האשפה לכלל השכונות שבכרמל. בשנים אלה בוצעה גם החלפה של פחי האשפה ברחובות ובגנים ופחי המחזור לפחים שאינם נגישים לחיות בר. בנוסף, לקראת סוף שנת 2020 הוקמה קרן לסיוע בגידור במסגרת העיריה השתתפה בעלויות גידור גינות פרטיות משותפות על מנת לסייע לתושבים במניעת כניסת חזירי הבר לחצרות. בשנת 2020 בוצעה עבודה משותפת עם המחלקה לתכנון נוף ומחלקת גנים במסגרתה נוצרה רשימה של צמחייה לגינון העירוני שאינה מושכת חזירי בר. מתוך רשימה זו מבוצעות שתילות חדשות והחלפה בעת הצורך של צמחייה בגנים העירוניים, בכיכרות ובמפרדות. החל מחודש יוני 2021 הוסיפה עיריית חיפה מספר פעולות מרוכזות לטיפול במזון הזמין ברחבי העיר. בשכונות רבות בהן נמצאה נוכחות מוגברת של חזירי בר החל פינוי אשפה יום-יומי. מכיוון שעיקר פעילות חזירי הבר היא בשעות הלילה, בוצע מעבר לפינוי האשפה בשעות הערב במרבית השכונות. גם בגנים ובפארקים הציבוריים הוסף נקיון אחה"צ וערב כולל בסופי השבוע. במקביל לפעולות לצמצום האשפה, החלה אכיפה מוגברת כנגד השלכת פסולת מחוץ לפחים והשארת שאריות מזון לחיות מחמד. במהלך קיץ 2021 בוצע קמפיין הסברה מקיף בשיתוף רשות הטבע והגנים לכלל האוכלוסיה בנושא חזירי הבר ששם דגש על חשיבות הניקיון והעירייה פרסמה הנחיות להאכלה נכונה של חתולי קהילה (נספח 1). בשנת 2021 נעשתה גם פעילות משותפת של רישוי עסקים, תברואה, פיקוח ודוברות לטובת הסברה ואכיפת חובת העסק לטיפול בפסולת כגון קרטונים, אמצעי אצירה ועוד (נספח 1).

במהלך חודש אוגוסט 2021 החל שיתוף פעולה ראשון מסוגו במסגרתו הועסק פרויקטור ייחודי מרשות הטבע והגנים לנושא חזירי הבר בחיפה. כחלק משיתוף הפעולה נבנתה תכנית עבודה המתמקדת ב-3 תחומים:

1. **צמצום מקורות מזון ומים** – ביצוע סניטציה, מניעת מזון זמין ועצירת האכלה מכוונת של חיות בר. פעילות מרכזית זו, נועדה לצמצם כניסת חזירי בר לשכונות בחיפוש אחר מזון.
2. **חסימת נתיבי חדירה לשכונות** – בגלל הטופוגרפיה ומבנה השכונות, יש נתיבי חדירה מוגדרים של חזירים. גידור וחסימה של נתיבי הכניסה נועד למנוע כניסת חזירים לשכונות בחיפושם אחר מזון. בנובמבר ודצמבר 2021 הוקמה גדר בגבולה המערבי של העיר, בשכונות הגובלות בפארק הכרמל, למניעת כניסה של חזירי בר נוספים אל העיר.
3. **טיפול והוצאה של פרטים סורים** – המתה של פרטים שהורגלו למצוא מזונם בשכונות, איבדו החשש מבני אדם ומהווים סיכון.

	
<p>עגלות אשפה מקובעות</p>	<p>עגלת אשפה שלא קובעה שנהפכה ע"י חזיר בר</p>
	
<p>פח מיחזור שאינו נגיש לחזירי בר</p>	<p>פחי מיחזור שנהפכו על ידי חזירי בר. פחים אלה היו בשימוש בעבר</p>
	
<p>אשפתון בו הפסולת אינה נגישה לחיות בר</p>	<p>פח אשפה שהיה בשימוש נפוץ בגנים טרם החלפתם</p>

טבלה 3- מספר דוגמאות לפעולות סניטציה.

החל מדצמבר 2021 במסגרת המאמץ המשותף לעירייה ורשות הטבע והגנים נבחנה השפעת הפעולות ואחת לחודש נכתב דוח מסכם שבדק את השפעת הממשק על עוצמת הקונפליקט.

כחלק מהבקרה, בוצע ניטור של חזירים בעיקר על מנת ללמוד האם הגדר שהוקמה אפקטיבית: מספר חזירי בר תוייגו וחלקם מושדרו בקולר GPS. המעקב בוצע גם באמצעות המשדרים וגם באמצעות מצלמות שביל. ממצאי הניטור הראו שהגדר מונעת כניסה של חזירי בר לשכונות (טבלה 3) ולירידה בדיווחים למוקד העירוני על חזירי בר ופחים הפוכים בשכונות שגודרו. במספר מצבים נעשה נסיון להעביר חזירי בר שהוגדרו סוררים מתוך העיר אל מעבר לגדר. בכל המקרים תוך פרק זמן קצר החזירים חזרו לתוך העיר לנקודת לכידתם. מכיוון שניסוי העברת החזירים לא צלח, החל מחודש מרץ 2021 מבוצעת המתה של פרטים המהווים סיכון.

	
<p>פרט 19 <u>לפני</u> הוספת גידור ופינוי ערב בשכונת גולדה.</p>	<p>פרט 19 <u>אחרי</u> הוספת גידור ופינוי ערב בסמוך לשכונת גולדה.</p>

טבלה 3- דוגמא ליעילות גידור ופינוי ערב: פרט 19 לפני ולאחר הוספת גידור ופינוי ערב.

סטטוס הפעולות

קרן הגידור- הופסקה בסוף דצמבר 2021. במסגרת הבקשות שעמדו בקריטריונים שנקבעו מראש מומש סכום של 32,000 ש"ח בקירוב. לאורך השנה האחרונה נתקלנו במספר מצבים בהם הקרן יכלה לתת מענה דוגמא למקרה כזה בשכונת אחוזה שם שכנים של מאכילה סדרתית של חזירי בר המטופלת על ידי הרווחה הביאה לכך שהתושבים חוששים ואינם יכולים לצאת מביתם בגלל נוכחות תמידית של חזירים בחצר ביתם. העירייה מיצתה את יכולת הטיפול שלה, כולל מתן דוחות רבים וביקורים תכופים של הרווחה. במקרה כזה סיוע לתושבים בגידור מאפשר מתן מענה עירוני לתושבים החשים חסרי אונים כשכל הכלים העירוניים כבר מוצו.

פינוי ערב- נמשך עם 6 סידורים המוסטים בין השכונות בהתאם לצורך ולניטור.

תחזוקת גדר- הגדר שהוקמה היתה אפקטיבית במניעת כניסת חזירי בר לשכונות (טבלה 3). תחזוקת הגדר שהוקמה בנובמבר 2021 הופסקה באפריל 2022, כמעט חצי שנה לאחר הקמתה. בכל גידור הגובל בשטחים טבעיים, לאורך הזמן נוצרות פרצות הן על ידי חיות בר שונות (תנים),

דרבנים, חזירים) והן בשל בלאי טבעי. בהעדר תחזוקה שוטפת בגדר ההיקפית בשכונת דניה, גולדה, בגין והצד הדרומי של רמת אשכול נוצרו פרצות רבות ואפקטיביות הגדר יורדת.

גידור - ישנן מספר שכונות (כרמליה, רמת אשכול ועוד) שבוצע בהן בעבר גידור חלקי למניעת כניסת חזירי בר. לשכונות אלה בוצע מיפוי להשלמת הגידור על מנת למנוע כניסת חזירי בר. השלמת הגידור טרם התבצעה וחזירי הבר נכנסים לשכונות הללו מהאזורים שנותרו ללא גידור.

הסברה - יש צורך בהמשכיות קמפיין ההסברה על מנת שתהיה הפנמה טובה יותר של המסרים. מטרת ההסברה היא בעיקר הטמעת המסרים שהאכלת חיות בר מסוכנת הן לתושבים, הן לחיות הבר והן למאכילים עצמם. **לאחרונה אירעו 2 מקרים המהווים דוגמא לכך שיש צורך בהמשך ההסברה. במקרה הראשון מאכילה בשכונת אחוזה שנקנסה בעבר על האכלת חזירי בר ביקשה סיוע של הפיקוח העירוני משום שהחזיר אותו היא מאכילה החל לרדוף אחריה וחטף לה שקיות קניות אותן סחבה בחזרה לביתה. המקרה השני אירע באזור מרכז הכרמל בו תושבת האכילה עדר של חזירי בר בחצר ביתה והם החלו לחטוף שקיות קניות של השכנים. במקרה זה לאחר בחינה של פרויקטור רטג הומתו מספר חזירי בר מתוך העדר, שהראו התנהגות אגרסיבית ונבוצעה הסברה לתושבת שהאכילה אותם. התושבת שבה לאחר מספר חודשים להאכיל עדר נוסף של חזירי בר.**

תופעת האכלת חיות בר, פיזור מזון לחיות מחמד והשארתו ברחוב, השלכת פסולת מחוץ לפחים או תליית לחם על הפחים נמשכת בהיקפים נרחבים בעיר. השארת המזון והאכלת חיות הבר נובעת מכוונות טובות, אך גורמת להפרת האיזון האקולוגי, למשיכה של חיות בר, לעלייה במינים מתפרצים ואף גורמת לתחלואה בקרב חיות הבר כדוגמת קיפודים. העיר חיפה אחראית על חמישית מכלל הקיפודים הנגועים בסקביאס המגיעים בכל שנה בישראל לטיפול בבית החולים לחיות בר (טבלה 4). מכאן שלהסברה יש חשיבות נרחבת לא רק בהקשר של חזירי הבר אלא בהקשר נרחב יותר.

	
<p>קיפוד מצוי בקרית חיים חיפה עם סקביאס מתאריך 15.08.21</p>	<p>קיפוד מצוי בקרית חיים חיפה עם סקביאס מתאריך 06.08.21</p>

טבלה 4 - קיפודים מצויים עם מחלת סקביאס. מתוך קבוצת הווטסאפ של חיבולנס צפון.

קיבוע פחים - ברחובות בהם מבוצע שיפוץ כולל מבוצעת גם הכנסה של פחי האשפה מהמרחב הציבורי למרחב הפרטי. יש צורך בתחזוקה של הקיבועים והמסתורים הנמצאים במרחב הציבורי על מנת להמשיך בצמצום הפיכת הפחים.

נקיון ערב וסופי שבוע בגנים ובפארקים - החל מספטמבר 2022 לא מבוצע נקיון ערב. מרבית הפעילות של התושבים מתרכזת בשעות אחה"צ ובסופי השבוע וחזירי הבר משחרים אחר המזון בעיר בעיקר בשעות הערב והלילה ולכן יש צורך בהמשך נקיון הערב על מנת להפחית זמינות מזון.

גינון עירוני - כל שתילה חדשה של צמחים היא מתוך רשימת הצמחים שנוצרה עם המחלקה לתכנון נוף ומחלקת גנים של מינים שאינם מושכים חזירי בר. במספר כיכרות בעיר, בדגש על כיכר ורדיה וכרמליה, התקבלו תלונות רבות על חזירי בר המגיעים למדשאות ולצמחיה שבכיכר בשיחורם אחר מזון. יש חשיבות לבצע החלפה יזומה של הצמחיה בכיכר, לצמחיה שאינה מושכת חזירים, על מנת למנוע תאונות דרכים עם חזירי בר הנמשכים אל מרכז הכביש בשל הצמחיה הקיימת בכיכר.

אכיפה - יש צורך בהמשך אכיפה במיוחד בנושאי נקיון (השלכת פסולת מחוץ לפחים), פיזור מזון לחיות מחמד והאכלה מכוונת של חיות בר. האכלה מכוונת יוצרת שינוי התנהגותי אצל חזירי הבר ויכולה להוביל להתנהגות אגרסיבית. במהלך השנה האחרונה התקבלו תלונות על חזירי בר שחטפו שקיות עם מזון או תיקים מתושבים, ביניהם גם ילדים בסמוך לבתי ספר, גני ילדים, בגני משחקים ואף בצמוד לבית חולים. לאחר בדיקה בשטח, התגלה שחזירים אלה הואכלו על ידי תושבים ולכן: איבדו את החשש הטבעי לחיית בר וסיכנו את התושבים. על מנת למנוע מצבים דומים יש לתגבר את האכיפה.

פרוייקטור רשות הטבע והגנים - בשל עוצמת הקונפליקט בעיר עם חזירי הבר החל שיתוף פעולה ראשון מסוגו במסגרתו הועסק פרוייקטור ייעודי מרשות הטבע והגנים לנושא חזירי הבר בחיפה. במסגרת עבודתו הפרוייקטור מבצע ניטור שוטף אחר חזירי הבר בעיר באמצעות סריקות ומצלמות שביל, ממפה מפגעים ונקודות משיכה לחזירי בר (האכלה, פחים נגישים לחזירי בר, איגומי מים ונזילות ביוב וכו'). הפרוייקטור מבצע ניתוח של הנתונים המתקבלים מהמוקד העירוני ונתונים הנאספים על ידו בשטח ומכווין את הטיפול ודרכי הטיפול בחזירי הבר. טיפול בחזירי בר מסוכנים - לחזירי בר שהוגדרו מסוכנים על ידי פרוייקטור רשות הטבע והגנים מבוצעת המתה באמצעות קבלן חיצוני. מדובר בחזירים שאיבדו את החשש הטבעי, לרוב בשל האכלה. חזירים אלה מאותרים על ידי פרוייקטור רטג גם על ידי ניטור רציף של האוכלוסיה שמבוצע באמצעות סריקות ומצלמות שביל וגם לאחר בדיקה של תלונות על "תקיפות", חטיפת תיקים ושקיות או התנהגות חריגה המתקבלות במוקד העירוני. חזירים אלה מהווים סיכון לחיי אדם ולכן נושא זה מנוטר ומטופל בשגרה.

ניטור - הניטור מתבצע באופן שוטף על ידי פרוייקטור רשות הטבע והגנים הנותן מענה מקצועי מדעי בשילוב עם עבודת שטח.

סיכונים מקונפליקט חיות בר- אדם

קונפליקט חיות בר-אדם מייצר סיכונים גם לבני האדם וגם לחיות הבר. בין הסיכונים לבני האדם הנובעים מהקונפליקט הם תאונות דרכים, מחלות זואוונטיות (מחלות היכולות לעבור מבע"ח לבני אדם), נזק לגוף ולרכוש. נוכחות חיות בר בעיר מעלה את הסיכון לבני אדם הן באינטראקציה ישירה והן באינטראקציה עקיפה.

במוקד העירוני ובפניות הציבור התקבלו לאורך השנים תלונות על פגיעות ונזקים כתוצאה מתאונות דרכים עם חיות בר (תנים וחזירי בר) ובמקרה אחד לפחות תאונה של רוכב קטנוע עם חזיר הסתיימה בפציעות הנהג. תאונות דרכים עם חיית בר גדולה (שיכולה להגיע למשקל של 200 ק"ג) הן מסוכנות ואף עלולות להיות קטלניות.

המפגש עם חזיר בר בעיר מייצר פעמים רבות בהלה ותועדו מספר מקרים שתושבים נתקלו בחזיר, נבהלו ונפלו. בעיר אירעו גם מספר מקרים של התקלות של תושבים עם חזיר שהסתיימו בפציעה של התושבים. מקרה מוכר הוא מלפני מספר חודשים בציר מוריה (ציר ראש) בו חזיר רץ על המדרכה, נתקל בילדה תוך כדי מנוסה והילדה נפלה ונחבלה. מקרה נוסף שאירע ברמת ספיר הוא של חזיר זכר שרץ על הכביש, נתקע בתושב וכתוצאה מהמפגש התושב נפצע והובהל לבית חולים.

גם האכלה של חזירי הבר, היוצרת שינוי התנהגותי וגורמת להחתמה והרגלה של החזירים, מביאה לסיכונים. כתוצאה מהאכלה מתרחשת התקרבות של החזירים לבני אדם ולתופעה של כניסה לשטחי מגורים הגבילה את תנועת התושבים ואף הסתיימה בחטיפה של שקיות ותיקים. מגע כזה קרוב מהווה סיכון לחיי אדם ועל כן חזירים אלו, בהעדר אפשרות אחרת, מומתים. המתה של חזירי בר מורגלים אינה נותנת מענה מספק. מכיוון ש"אין ואקום", כל עוד האכלה נמשכת והמזון ישאר זמין, יגיעו חזירי בר "חדשים" שיעברו תהליך של הרגלה. האכלה של חיות בר מייצרת תהליך של למידה של חיות הבר לקבלת מזון מהאדם (Donaldson et al. 2012) ואף מייצרת תלות של חיית הבר באדם. האכלת חזירי בר גורמת לכך שהם מאבדים את טבעם כחיית בר כתוצאה מהאכלה מתמשכת ועוברים החתמה והרגלה לבני אדם, תוך איבוד החשש הטבעי. אובדן החשש הוא מסוכן כי במצב זה, חיית בר גדולה איננה נרתעת מבני אדם ועלולה לפגוע בהם כחלק מניסיון להשיג את האינטרסים שלה. כתוצאה מכך, חזירי בר מורגלים מהווים סיכון מוחשי לציבור. סיכון שיכול לגרום לפגיעה פיזית, לגרום לפציעה ואף יותר מכך במסגרת מפגש בהם.

נזקים נוספים- במוקד העירוני ובפניות הציבור התקבלו תלונות על נזקים לרכוש כגון לרכבים, לגינות, נזקים למערכות השקיה כתוצאה מנוכחות חזירי הבר בעיר.

סיכום

ערים רבות בעולם סובלות מכניסת חיות בר בכלל וחזירי בר בפרט למרחב האורבני. כניסת חזירי הבר מביאה לקונפליקט בין החזירים לבני אדם, מסכנת גם את בני האדם וגם את חיות הבר ואין חולק כי מקומם של חזירי הבר בשטחים הטבעיים ולא בתוך ערים. מדובר בתופעה עולמית הולכת וגוברת שכיום אין לה עדיין פתרון. **ערים רבות בעולם כדוגמת רומא, ברצלונה, מדריד, ברלין ניסו במשך שנים לבצע ציד (דילול) בהיקף העיר על מנת למנוע כניסת חזירי בר, אך בשנים האחרונות אנו למדים ממחקרים מדעיים שהצייד יוצר אפקט הפוך וגורם לעליה בפוטנציאל הרבייה. המידע על התמודדות עם חזירי בר בערים שונות הולך ומצטבר ואנו רואים שינוי מגמה בשיטות הטיפול בעשור האחרון מציד לפתרונות חלופיים המשלבים טיפול במקורות מזון, גידור והסברה (נספח 2).**

תכנית העבודה שנכתבה בשיתוף עם רשות הטבע והגנים, המהווה רגולטור בתחום חיות הבר, נותנת מענה לצמצום הקונפליקט והפעולות חייבות להתבצע כמכלול. מניטור השפעת הטיפול עולה שכשהפעולות מבוצעות במקביל קיימת ירידה בקונפליקט וניתן לראותה בניתוח הנתונים בדוחות החודשיים. לפי חוות דעתי והנחיות רשות הטבע והגנים רק טיפול משולב ועקבי של כל חלקי עקרונות התכנית: צמצום מקורות מזון ומים, חסימת נתיבי חדירה לשכונות וטיפול והוצאה של פרטים סוררים מביא (וכבר הביא) לירידה בקונפליקט ולמענה גם בטווח הרחוק.

ביבליוגרפיה

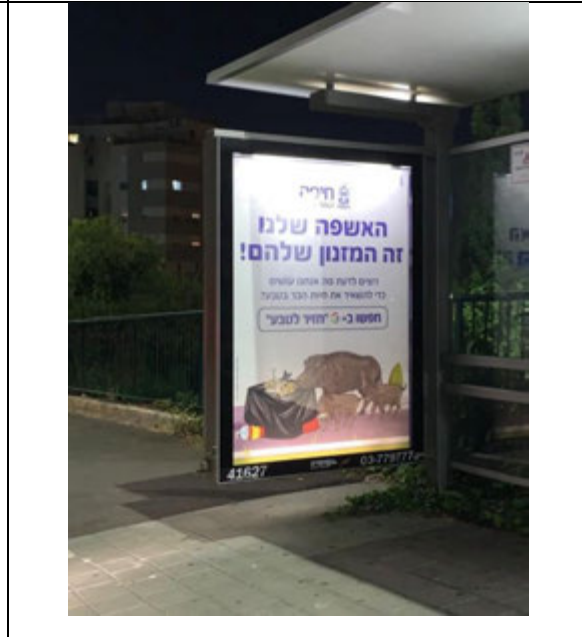

- Aggimarangsee, N. (1993). Survey for semi-tame colonies of macaques in Thailand. *Natural History Bulletin of the Siam Society*, 40: 103–166.
- Burns, G.L.; Howard, P. (2003). When wildlife tourism goes wrong: A case study of stakeholder and management issues regarding dingoes on Fraser Island, Australia. *Tourism Manage*, 24: 699–712.
- Cox, D. T. C & Gaston, K. J. (2018). Human–nature interactions and the consequences and drivers of provisioning wildlife. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 373 (1745).
- Donaldson, R., H. Finn, L. Bejder, D. Lusseau & M. Calver. (2012). The social side of human-wildlife interaction: Wildlife can learn harmful behaviours from each other. *Animal Conservation*, 15:427–435.
- Dubois, S & Fraser, D. (2013). A framework to evaluate wildlife feeding in research, wildlife management, tourism and recreation. *Animals*, 3 (4).
- Fa, J. E. (1992). Visitor directed aggression among the Gibraltar macaques. *Zoo Biology*, 11: 42–52.
- Orams, M.B. (2002). Feeding wildlife as a tourism attraction: A review of issues and impacts. *Tourism Manag*, 23: 281–293.
- Peterson, M.N., Birkhead, J.L., Leong, K., Peterson, M.J., Peterson, T.R. (2010). Rearticulating the myth of human–wildlife conflict. *Conserv. Lett*, 3: 74–82.
- Schell, C. J., Stanton, L. A., Young, J. K., Angeloni, L., Lambert, J. E., Breck, S. E., & Murray, M. (2020). The evolutionary consequences of human-wildlife conflict in cities. *Evolutionary Applications*, 14 (1).
- Soulsbury C.D & White P. C. L. (2015). Human-wildlife interactions in urban areas: a review of conflicts, benefits and opportunities. *Wildlife Research*, 42:541–553.
- אבידור, א., דולב, ע. וידוב, ש. (2018). סקר שניטציה מועצה אזורית עמק יזרעאל. רשות הטבע והגנים והחברה להגנת הטבע.
- דולב, ע., טלמון, ע., קפואט, ד., זלץ, ד., רייכמן, א., גולדשטיין, ח., יהודה, י. וקינג, ר. (2015) הפחתת נזקי טריפה של בקר במרעה. רשות הטבע והגנים.
- דוידסון, ג. א. (2016). סקר ספרות חזירי הבר בעולם ובישראל רקע כללי, גידול באוכלוסייה, קונפליקטים, שיטות ממשק ואתגרים. רמת הנדיב.

טלמון, ע., פדרמן, ר., סיני, י., בן אליהו, ה., קידר, ע., מור, ר., יצחק, מ., הלדן, ג., טל, ג. ווולך, ג. (2016). צמצום אוכלוסיות מינים מתפרצים של יונקים בשטחי מועצה אזורית עמק המעיינות. רשות הטבע והגנים.

ידוב, ש. ודולב, ע. (2018). ניטור ההשפעה של שיפור הסניטציה בעזרת הוספת פחים טמונים על פעילות יונקים בחניוני פארק הכרמל. רשות הטבע והגנים והחברה להגנת הטבע.

נספח 1- דוגמאות לפעולות הסברה.

	
<p>מתוך סרטון הסברה בנושא חזירי הבר</p>	<p>מתוך קמפיין הסברה בנושא חזירי הבר</p>
	
<p>מתוך קמפיין הסברה להאכלה נכונה של חתולי קהילה</p>	<p>פרסום ההסברה בנושא חזירי בר בתחנת אוטובוס</p>
	
<p>הסברה לבתי עסק</p>	

נספח 2- דוגמאות לגידור, קיבוע פחים והסברה בברצלונה.

גידור בהיקף שכונה הגובלת בשטחים טבעיים

פחים מקובעים בקיבוע תחתון

שלט הסברה שאין להאכיל חזירי בר

שלט הסברה שאין להאכיל חזירי בר

נספח 6

תשובת המשיבה 1 מיום 28.3.2024
ותשובת המשיב 2 מיום 25.3.2024

עמ' 106

24/03/2024

ההודעות וחשיחות מוצפנות מקצה לקצה. לאף אחד מחוץ לצ'אט הזה, גם לא ל-WhatsApp, אין אפשרות לקרוא אותן ולהאזין להן. יש ללחוץ לקבלת מידע נוסף.

The screenshot shows a WhatsApp chat window. At the top is the logo of 'תנו לחיות לחיות' (Let's Live to Live) with the text 'מחלקת המשפטים - ע"מ'. Below the logo, there is a document titled 'פנייה בנושא מדיניות העירייה...' (Appeal regarding municipal policy...). The document is an Adobe Acrobat PDF file, 2.3 MB. Below the document, there are two buttons: 'שמירה בשם...' (Save as...) and 'פתיחה' (Open). Below the buttons, there is a green text box containing the following text: 'מר ירבה שלום, ר' פנייתנו המצרפת בנושא מדיניות העירייה בעניין חזירי הבר. נודה להתייחסותך. המחלקה המשפטית, תנו לחיות לחיות 15:38 ✓'.

יש להפנות את המכתב לגורמים המקצועיים ובכללם רשות הטבע והגנים.
20:48

י"ח אדר ב, תשפ"ד
28 מרץ, 2024

לכבוד,
עו"ד תמר מאיר
תנו לחיות לחיות
הלשכה המשפטית

ח.נ.,

הנדון: מדיניות העירייה בעניין הטיפול בחזירי הבר
סימוכין: מכתבכם מיום 24.3.24

הריני מתכבד לאשר קבלת מכתבכם שבסימוכין ולהשיבכם כדלקמן:

1. עיריית חיפה פעלה בעבר ותמשיך לפעול גם בהווה ובעתיד בהתאם להוראות הדין, בתיאום ושיתוף פעולה מלא מול הרגולטורים השונים ובפרט מול רשות הטבע והגנים ומשרד הפנים.
2. המסכת המשפטית המוצגת בפנייתכם וכן הנספח המצורף לה, מוכרים וידועים לנו היטב והאספקטים השונים העולים מהם, מתוכללים ומוטמעים במדיניות העירייה בסוגייה זו וכך גם ימשיך להיות.
3. בשולי הדברים אך לא בשולי חשיבותם, נציין כי עיתוי הפניה מצדכם הינו תמוה, בפרט נוכח העובדה כי טרם נכנסה ההנהלה החדשה לתפקידה וטרם התקבלה החלטה מנהלית אחרת בנושא, בגינה מתאפשר לתת התייחסות משפטית עניינית. פנייתכם, אם כן, הקדימה את זמנה.

בכבוד רב,

יליאם שוקייר, עו"ד
סגן היועמ"ש לעירייה

העתקים:

ימית קליין, עו"ד- היועצת המשפטית לעירייה
אוהד דורפמן- ראש מינהל התפעול ופיתוח תשתיות

נספח 7

**תמלול הודעת המשיבות 1 ו-3
שהגיעה לידי המבקשת ביום**

19.4.2024

עמ' 109

הודעה משותפת לעיריית חיפה ולרשות הטבע והגנים

רשות הטבע והגנים ועיריית חיפה חתמו היום על מסמך הבנות לטיפול בבעיית חזירי הבר והרחקתם מגבולות העיר חיפה - פרויקטור של הרטי"ג ייעץ לעירייה על פי תכנית עבודה שגובשה בין הצדדים, ושעיריית חיפה כבר החלה לפעול למימושה*

הפרוייקטור של רשות הטבע והגנים יסייע לעירייה לתכלל ולהכווין את התכנית בהובלת פרויקטור העירייה לנושא. במסגרת ההבנות נקבעו יעדי עבודה שנועדו להפחית את מספר חזירי הבר בשכונות העיר.

נציג העירייה דוד לוריא : היום חתמנו על מסמך הבנות עם רטי"ג, על סמך תכנית עבודה שהוכנה בתיאום איתם, והיא מגדירה יעדים עם מטרה אחת ברורה – ירידה דרסטית במספר חזירי הבר בעיר.

גיא כהן מנהל מחוז צפון ברשות הטבע והגנים : הרשות תמשיך לסייע לעיריית חיפה למתן את הקונפליקטים שבין תושבי חיפה לחזירי הבר. נצליח להרחיק את חזירי הבר רק עם שיתוף פעולה של העירייה ותושבי העיר ועצירת ההאכלה. אנחנו שמחים לסייע לעירייה ונעשה מה שניתן בכדי להצליח.

הצדדים יפעלו במסגרת "צוות משותף" להמשך גיבוש ומימוש התכנית לצמצום ומניעת תופעת חזירי הבר בעיר. פעילות מרכזית זו נועדה לצמצם כניסת חזירי בר לשכונות בחיפוש אחר מזון.

בנוסף תמשיך העירייה בפעולותיה לחסימת נתיבי חדירה לשכונות באמצעות גידור. הצדדים ימשיכו בנקיטת כל הפעולות הנלוות והנחוצות למניעת התופעה ובתוכן פעולות לדילול והמתת חזירי בר סוררים אשר איבדו את תחושת הפחד מבני אדם תוך תגבור פעולות אלה ויעול שיטת הדילול באמצעות הענקת היתרי ירי וכיוצ"ב.

פעילות זו הינה קריטית ונחוצה על מנת למנוע למזער ולהפחית את הסיכון המיידי והממשי מפני פגיעות גוף ורכוש הנשקף לציבור הרחב ובכלל זה שמירה על בריאות הציבור ומניעת התפשטות מחלות ומגיפות.

בנוסף, הצדדים ימשיכו לקדם במשותף פעולות הסברה על מנת להפנים את הקשר הישיר בין מזון זמין ברחובות לבין נוכחות החזירים בעיר.

התוכנית לטיפול בחזירי הבר בעיר תכלול מספר פעולות מרכזיות :

1. צמצום מקורות מזון ומים – ביצוע סניטציה, מניעת מזון זמין ועצירת האכלה מכוונת של חיות בר. פעילות מרכזית זו, נועדה לצמצם כניסת חזירי בר לשכונות בחיפוש אחר מזון בדרכים הבאות :

א. סניטציה – פינוי יומי של אשפה ותיגבור פינוי ערב, בפרט בשכונות בהן נוכחות חזירים רבה, שימוש באשפתונים שלא נגישים לחיות הבר, ניקיון ערב בפארקים, קיבוע עגלות האשפה, סגירת נזילות מים וביוב.

ב. אכיפה – מניעת השארת מזון בשטח הציבורי (האכלת חתולים שלא בהתאם להנחיות), מניעת האכלה של חזירי בר וחיות בר אחרות.

ג. הסברה – גיבוש פעילות קהילתית לצמצום הקונפליקט.

2. חסימת נתיבי חדירה לשכונות – מיפוי, גידור וחסימה של נתיבי כניסה של חזירים. תחזוקה שוטפת.

3. המתה של פרטים סוררים – פרטים סוררים הם חזירים שאיבדו החשש מבני אדם, ורואים בו מקור מזון. חזירים אלו מסוכנים, ואין ברירה אלא להמיתם. המתה של פרטים סוררים היא הפעילות המשלימה לתחומי הממשק המפורטים לעיל. המתה יכולה להתבצע בלכידה והמתה הומנית ובהמתה בירי, תחת היתר מרט"ג.
4. הכנת דוח חודשי על ידי הצוות המשותף.
5. היתרי הירי ייתנו לפוליגונים מוגדרים שיוסכמו על הצוות המשותף, בהתאם לנוהל ירי במרחק קטן מ 500 מטר מיישוב.
6. היתרי הירי יותנו באיסוף הפגרים באופן מידי ואיסוף דגימה מכל פרט.
7. כל שינוי בתכנית העבודה וכל פרסום לציבור יהיה בהסכמת הצוות המשותף.

נספח 8

**העתק הכתבה שפורסמה באתר כלבו
חיפה ביום 3.5.2024 והתמונות שבה**

עמ' 112

תיעוד ראשון: חזיר שנורה למוות בשער עלייה

מעדויות של תושבים בשער עלייה עולה כי אמש נורה חזיר בר בשכונה, וגוייתו הוש לפח זבל. גורמים בעירייה אישרו כי בשעות הלילה אכן התבצעה פעילות של העירייה עלייה, ומסרו כי ייתכן שהתיעוד של פגר החזיר צולם דקות אחדות לפני הגעתם של התברואה לפנותו

פורסם בתאריך: 16:20 3.5.24

מאת: בועז כהן

פגור החזיר שנורה בשער עלייה (צילום: שימוש לפי סעיף 27א' לחוק זכויות יוצרים)

פגור החזיר שנורה מוטל סמוך לפח זבל בשער עלייה (צילום: שימוש לפי סעיף 27א' לחוק זכויות יוצרים)

